

Alte Drucke

IVSTI LIPSI || EPISTOLARVM || SELECTARVM, || Centuria prima. ||

Lipsius, Justus

Antverpiae, 1586

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-155000

IUSTI LIPSI
EPISTOLARVM
SELECTARVM,

Centuria prima.

Hauptbibliothek
des Waisenhauses.

ANTVERPIÆ,
Apud Christophorum Plantinum.
CLC. IC. LXXXVI.

DE VIRI CLARISSIMI

I. LIPSI EPIST. VERSICVLI,

LITTERVLAS quondam solum laudare solebam
Tulli, praeg, istis nolle tenere alias.
Nugas! nam quod tum tua scripta impensius arsi,
Hoc nunc Marce mihi es vilior & leuior.
Ecce tabellarum Liber exit Lipsiacarum
Doctior, atque caput erigit e tenebris.
Iudice me cede & victum te Marce fatere;
Aut certe aequatum Lipsiade calamo.

Fr. Raphel. filius.

IN IVSTI LIPSI
SELECTARVM EPISTOLARVM
CENTVRIAM I.

Si magni ingenium LIPSI nouisse voluptas,
Si mores niueos, pectus & ingenium:
SELECTAS lege, dia, o dy! monumēta, TABELLAS.
His in litterulis LIPSIVS ipse inest.

Th. Es.

AD PRÆTOREM,
CONSVLES,
ET
SENATVM REIP.
VLTRAIECTINÆ.

Viri Nobiles, Viri Prudentes,

PISTOLAS meas aliquot, quas his diebus collegi, & errantes redegei sub vnum huius Centuriæ velut signum, visum mihi in lucem dare: idque sub tutelâ nominis vestri. Caussam quæritis? duplicem habete, vtramque iustam, certè veram. Prior ad me: quia lucem aliquam tenui huic & per se obscuræ scriptioni conciliare

liare conatus sum à luce vestrà.
Splendet enim antiqua, potens,
amœna, vestra vrbs inter Bel-
gicæ primas: & vos in eâ, per
prudentiam & virtutem. Quæ
diffusa inter vicinos: imò iam
etiam longinquos. & rara, opi-
nor, in Europâ gens, ad quam
non penetrauerit fama aliqua de
vtróque. Illustres igitur vos, & in
illustri loco. ac meritò radium
aliquem famæ operi huic sperem,
cuius frontem insideat mihi du-
plex hoc sidus. Causa altera ad
vos, aut certè à vobis. Beniuo-
lencia enim inuitauit me vestra &
comitas, quâ publicè ac priuatim
insigni semper in me vsi. Omitto
amicitias, quæ mihi cum plerisq.
vestrorum ciuium artæ: sed pe-
dem

dem nunquam in urbem vestram
posui, quin clara mihi signa ex-
imij cuiusdam adfectus & cultus.
Cum honore & amore venientem
excepistis, hærentem habuistis,
abeuntem dimisistis. Quo meo
merito? nullo, fateor: sed solo im-
pulsu beneficæ & humanæ natu-
ræ, quæ velut fato aut Genio, in-
ter adsitas omnes gentes, propriè
vestra. & præsertim in eos, quos
nomen aliquod doctrinæ com-
mendat aut litterarum. Quod eò
maius vestrum beneficium; quia
tam munes in re & verbis hæte-
nus immunem. Id ne ultra sim,
verborum ecce saltem & scripti
munus hoc capite: Epistolas in-
quam meas, nouum & veterem
ingenij nostri partum. nouum

* 3

dispo-

dispositu, compositu veterem. sed
partum profectò infirmum, in-
formem: & quem per diuturni
hoc morbi tædium nec fingere,
nec polire mihi mens, quemque
abiecissè verius videor quàm pe-
perisse. Vos ei non tutores, sed
patres: tangite, tollite expositam
& depositam hanc prolem: &
inprimis auctoritatis vestræ scuto
defendite contrà maligni liuoris
dentem. Quæ enim alia materies
facilior stringi, aut admorderi?
Epistolæ sunt: id est, familiares
quidam & liberi conceptus, pro-
pero quodam &, vt sic dicam, ca-
lido sæpè calamo effusi. Quàm
facilè voculam hîc aliquam siue
sententiâ carptor excipiat, quam
trahat in culpam? A quâ tamen
non

non minus facile liberales omnes
mentes me liberent; & præsertim
eæ, quibus non ignotæ epistolares
leges. Quis tria illa nescit in epi- ^a
stolâ adspici, cui, quando, ubi ^u
scripta? In quibus si à decoro ni-
hil abitur; omnia recta, etiam si
non usquequaque recta. Dantur
videlicet quædam auribus, locis,
temporibus: quæ, iniustus ille iu-
dex, quisquis dirigit ad rigidam
iusti lancem. Cur non liberè ali-
quid apud amicum, indicem aut
iudicem, & effundam aliquem
animi mei sensum, quem vulgò
nolim? Ita more, imò naturâ fit.
& vitam è vitâ tollat, quisquis
ista. Attamen non edenda hæc
erant, inquit. Haud valdè dis-
sentio. & quieti suæ, etiam me iu- ^u

dice, consulat, quisquis non vul-
get ea ante suam quietem. A mor-
te inquam edi epistolæ debent, si
fugere lubet morsum. Nec alia
mihi antè mens. sed, rem dicam,
morbus hic imposuit: qui, quod
diu facere minatus, nondum fecit.
Dum ille me trahit, &, medico-
rum quoque iudiciis, lentè ducit
ad metam: collegi hæc & plura,
sed tanquam moriturus. Solonis
opinor est, ad quærentem Pisistra-
tum, Quæ res eum faceret tam
animosum? Senectus, inquit:
pariter & pari causâ, me Valetu-
do. Quæ ipsa vt paullò melior,
mens mihi statim mollior: & re-
cepi à Typographo plerasque epi-
stolas, quæ iam datæ. Has pau-
cas tamen quin ederem, effugere
non

non potui; re iam coeptâ, sermo-
nibus & epistolis diuulgatâ. Ha-
bete has igitur, Viri magni, spe
non re postumas: fauete, fouete.
ita deus vos & vestram urbem ci-
uiliū hâc bellorum flammâ ali-
quando eripiat, quâ vndique
nunc cincti. Lugd. Bat. Idibus
Nouemb. ∞. IO. LXXXV.

* 5

LECTO-

LECTOREM MEVM

SALVERE IVBEO.

EN tibi Epistolas nostras, mi Lector, sed in parte. & eam ipsam partem, non mentior, agrè, trepidè emisi, & quodammodo volens nolens. Volentem me sanè volentia tua facit: cuius fauoris aura suauiter adhuc mihi spirat. nolentem, argumentum. Primum, quia id tenue: nec famæ ab eo magna spes. Epistolas enim meras damus: diales nostras nugas, iocos, lusus, & cum amicis garritus. Quid serium hic magno opere, aut cultum? quin epistolæ esse desinunt, si nimis tales. Ordinem aut dilectum in materiâ, curam aut limam in stilo quispiam exspectat? à me, aut apud me, frustrà: quia in blandiente illâ heresi ego, vt epistolas sub manu nasci debere censeam & sub acumine ipso stili. Atque adeò (dicam verè) bis non scribo, bis vix eas lego. Profluunt mihi ex liquido quodam canali aperti peëtoris: & vt animus aut corpus meum est cum scribo, ita illæ. Victor
meus

meus solitus dicere, indices ei semper valetu-
dinis nostræ meas litteras, etiam cum non
indices. Nec falsò. Languent enim illæ, ex-
citantur; dolent, gaudent; calent, frigent me-
cum. Affectus animi corporisque mei in hæc
tabellâ. Quòd si quædam in his seriæ: ta-
men pauca, et præponderat, vereor, leuior-
um multitudo. Nam nullas esse falsò di-
xerim. quia interdum intercurrunt totæ et
ex professo tales, philologæ aut philosophæ, et
salubrium aut docentium præceptorum plenæ.
Consulimus, monemus, cauemus, apud iu-
uentutem præsertim: quam cura mihi semper
ad vtilia non solùm ad amœna ducere, et
animo ac robore ponere suprâ hunc vulgum.
Quas ipsas si paullo diligentius scripsi, et
velut percolui digniori quâdam sermonis ve-
ste: nihil, credo, peccaui. quia hoc quoque
sine curâ meâ magnâ, sine ambitu. cuius ma-
nus nimisquàm facile mentem sequitur: et
cum implevit eam materies grandior, char-
tam mihi Ultrò verba. Famam igitur siue
laudem sperem hîc haud magnam: et si facilli-
ma eademque operosissima res sit, epistolam
scribere

scribere recte. Cotidiè eas pangunt, edunt.
sed dicam liberè, nondum vidi quas iterùm
velim legere, præter vnas Politiani. At in-
famiam hîc quî non timeam, cum oculos siue
ad æuū hoc flexi, siue ad rem ipsam? illud
quidem prouum ingerere calumnias, hanc na-
tam accipere toto sinu. Detegimur enim in
epistolis, & subiicimur oculis penè nudi.
Nosse me, aut alium vis? epistolas lege, que
depingunt. Ingenij mei, adfectus, iudicij, imò
& vite non vana imago istic. Alibi fucus
& simulatio habitat: hîc candor, hîc veritas,
& non nisi natiuus ille color. Qui simulet in
subitâ illâ & sæpe calidâ scriptione animus?
non potest. Quî apud amicum & se alte-
rum? non vult, non debet. Reuera enim de-
prehenditur aut emicat, priusquam se compo-
nat: nec velum ei ducere succurrit, quo tam
citò, & apud tales se tegat. Protrahit igitur
hominem maximè hæc scriptio: & idè iudi-
ciis calumniis que exponit. De te tuis que me-
moras? quod carpant reperient, vt vanum,
stolidum, iactabundum. De aliis? hîc quo-
que, quod carpant. Illi in laudes nimis pro-
nus vi-

nus videre, alij in reprehensiones: huic ad
superbiam vergere, alteri in adulationem pro-
clinare. Denique in publicâ & civili re, sub
cineribus qui occulti ignes? Pietatis mihi
rem alibi tange: apud hanc aut illam partem
peristi. Reges aut status: cadauer es & fu-
nus. Atqui hæc in epistolas sæpe intercur-
rant necesse est, aut ne currant illæ. In qui-
bus omnibus etsi nos (quantum prudentia
quidem mea tulit) temperauimus: tamen ve-
reor vt temperet sibi à me quoque intempe-
ries quorundam. Voces iam audio, & præ-
video. quid ad me? ego à verâ culpâ tantum
abesse me scio, quantum carptores illos à ve-
râ laude. Improvidè fortasse alibi aliquid di-
ctum emissitij illi oculi reperiant: at nihil im-
piè aut malignè. Hoc testor, hoc profiteor.
mali iuris, mali moris ille, quisquis aliam
mentem mihi affinget ex suâ mente. Nec
hoc te ledat, quod vnum aut alterum alibi
lesi. Apertè, fateor, nec tamen nominatim.
Se ille quicumque est prius prodat & accuset
necessum est, quàm me. Cur non liceat? pe-
stes & vitia hæc hominum detegi, ex usu
homi-

hominum est: et si non ipsos. Peti se illi sentiant, alij suspicentur. In hoc tamen quoque, sicut in ceteris, siquid peccatum: post emendabitur. quia nunc vnicum hunc librum velut in gustum damus, & periculi faciendi causâ. Emitto inquam hanc Centuriam, aut præmitto verius ex Epistolari meâ legione, tanquam ad incerta itinerum exploranda. Et si nulli aut pauci hostes, fidenter omnes copias producam in hunc Famæ apertum campum. sin laquei & insidia, quiescam, & tenebo me iure in fidis silentij castris. Tu ô bone, faue, ama, fauentem, amantem.

INDEX

INDEX EPISTOLARVM

QVÆ AD ALIOS.

- A**BRHAMO Ortelio, Epistola LIV.
 Adolpho Metkercho, Præsidi Flandriæ, XCIV.
 Alexandro Ratloni, XII, XXXIII.
 Amico cuidam, LXII.
 Andreæ Dammio, LXIX.
 Andreæ Ellingero, medico, IX.
 Andreæ Dudithio, Cæsaris Consiliario, XCII.
 Aug. Busbequio, Cæsario Legato, XIX. LXII.
 BONAVENTURAE Vulcanio, LXV.
 CAROLO Clusio, XLIIX.
 Consulibus & Senatui Antuerpiensi, LVI.
 Cornelio Prunio, LIX.
 Cornelio Valerio, I.
 DOMINICO Lampsonio, Leodiensi Episcopo, &
 Principi à Secretis, LX.
 ERICO Memmio, XXCVII.
 Euerardo Pollioni, XVI, LXXIIX.
 FLORENTIO Thinnio, reip. Vltraiect. Syndico, xc.
 Francisco Bensio, LII.
 Francisco Modio, XXVIII.
 Francisco Raphelengio, XXXV.
 Francisco Raphelengio, Francisci filio, LXXVII. XXCII.
 GABRIELI Rœlandio, XLVII.
 Gaspari Schuermannio, XLIV.
 Georgio Benedicti, LXXIII.
 Georgio Ratallero, XXV.
 Gerardo Falkenburgio, IV.
 Godschalco Steewechio, XLI.
 Gulielmo Breugelio, Regio Consiliario, IIX.
 HENRICO Ranzouio, vicario Regis Daniæ, XXCIIX.
 Henrico Wiltio, LV, XCIIIX.
 Hieronymo Berchemio, XXI.
 Hugoni Donello, Iurisc. LXXVI.
 IACOBO Cuiacio, LXVII.
 Iano Douſæ, III. XV, XXIII, LXI.
 Iano Grutero, XCIII.
 Iano Guilclmio, XXXIX, LXVI, LXXIV.

Iano

Iano Hauteno, Epistola L.
 Iano Lernutio, XIII, XX, XXVII, XL, XLI, XXCVI.
 Ioachimo Camerario, Doctori Medico, LXXV.
 Iohanni Rotario, XCIX.
 Ioanni Sambuco, XXXVI.
 Ioanni Mærentorfio, LXXII.
 Iosæ Mercero, XXXII.
 Iosepho Scaligero, Iulij filio, VI.
 LAEVINO Torrentio, LXIV, XCVII.
 MARCO Antonio Delrio, Consiliario Regio, XIV.
 Martino Lydio, LIII, LXXIX.
 NICOLAO Florentio, XXX.
 PAULO Busio, XXCIX.
 Paulo Melisso, XXCIII.
 Petro Egmondo, C.
 Philippo Lanoyo, XXII.
 R. Pincæo, Senatori Regio, XXCV.
 Rolando Wincelio, XXC.
 STEPHANO Pighio, V.
 THEODORO Leewio, Consiliario, XIX, XXVI, XXXI,
 XXXVII, XLIII, LXI, LXIIX.
 Theodoro Cantero, XLII.
 VALERIO Collino, XCV.
 Victori Gisellino, II, IX, XXVII, LXX, XXCI.

INDEX EPISTOLARVM

QVAE AB ALIIS.

ANDRAEAS Dudithius, Epist. XCI.
 Augerius Busbequius, XVII, XXXIV.
 CAROLVS Clusius, XLIX.
 GABRIEL Roelandius, XLVI.
 Georgius Ratallerus, XXIV.
 IANVS Guilielmus, XXXIIX.
 Iosephus Scaliger, Iulij filius, VII, XXIX.
 LAEVINVS Torrentius, XCVI.
 MARCVS Antonius Muretus, XI, LIII.
 PHILIPPVS Marnixius, LVII.
 R. Pincæus, XXCIV.

I. LIPSI

IVSTI LIPSI
EPISTOLARVM
CENTVRIA I.

EPIST. I. *Louanium.*

CORNELIO VALERIO S. D.

ITA genus, quod à reditu
elegeram, & indicaui præsens
tibi mi Valeri, & probaui.
quietum istud, modestum,
latens, remotum ab ambitu
& à curis. Et iam ingressus seridè eram. cum
(ecce subitam vim Fati) vereor vt subitò id
mutem. Nam tempora quæ impendeant,
vides; & quæ tela improuisò exorsa ciuiliū
bellorum. quæ si pertexitur, & nisi stamen
eius ac subtemen pax aliqua abrumpat, stare
mihi diutius non licitum in hoc loco. Quo-
modo enim? exposito cottidie non rapinis
solum militum, sed iniuriis. quorum quàm
libera licentia sit, nosti. Heu vitæ legem!
cui annexum, angere & dolere in omni sorte.
Itaque agellos istos mente iam desero, &
specto Grudios vestros. non planè inuitus,
fateor, cum te cogito & Canterum nostrum:

A

quem

quem tamen audio & doleo in lento esse morbo. Quid autem? tabes ea est & marcor? an quis alius languor? De illâ, visus mihi dicere medicus Gemma. Quod Musæ tamen prohibeant, & diurnare paullo magis in terris velint Parnassium hunc alumnum. Sed causâ morbi quæ? studia, an curæ?

* Morbos
enim pro-
ducere &
cura solent.

* Τὴν τρεῖς γάρτοι καὶ νόσος, δουδουλία.

* Epist. v.
lib. III.

ait Tragicus. De studiis magis credo. quæ calidè ille nimis habuit & intentè. Numquam vidi tam indefessum ingenium, & laboris huius Musici aut appetens magis aut ferens. Semper ille in libris, chartis, noctu, diu, assiduus, accubus: nec dies solum omnes appensi & numerati ad hanc curam, sed horæ. quas singulas ad clepsydram diuidere & attribuere ille solitus, huic lectioni aut huic scriptioni. De Plinio suo* scribit. & iacet alter Plinius? atqui torpor ille hominis & desidia mera, si cum hac assiduitate comparetur. Nos, mi Valeri, remissiores: & si per hanc viam mors, sum immortalis. Vis scire quàm ignauiter cessem? Tot protela admonitionum tuarum nondum effecere, ut vel manum admouerim Commentario Corneliano. Ita subiit me ignaviæ huius dulcedo: &, quod ille ipse Cornelius ait, *inuisam primò desidiam, nunc amo*. Mutabor fortasse

fortasse cum loco. Tuus certè non sermo
solùm excitabit me, sed vultus. quem iure
vereor & veneror, ductorem doctoremque
meum in meliore hoc animi cultu. Vale.
In Iscano meo. a. d. xii. Kal. Decembr.
oc. Id. LXXV.

EPIST. II.

Brugas.

VICTORI GISELINO S. D.

RA R A S à te litteras, mi Victor, accipio:
sed certè caras, stillantes mero melle &
amore. Vellem vtrumque. vt & diligen-
tiam tuam amare possem, & adfectum. At
principium tuum vanum de abitu meo Co-
loniam. Vnde hoc autem? ab amico aliquo,
an à famâ? Non enim à me certè, aut meis
litteris: nec vnquam mihi fuit in mentem.
Apage illud scelus (ita loquor) vt pedem hac
prouinciâ efferam, non visis vobis. Et sanè
paullùm modò hic morbus perseuerasset,
veniebam ad te non solùm corporis sed ani-
mi medicum mei. Nunc, cum deo fauen-
te, reualui, & gallum debeo Æsculapio tuo.
O diecula illa, quam vnà mecum exoptas,
quando exorire? quando te & Lernutium
in Iscano isto complectar & fruar? quando

in pergula illâ ad Lunæ lumen garrimus,
 bibemus, viuemus? Di amicitia præfides, re-
 præsentate mihi hoc votum. Festino enim.
 quia vt cogi nubes has video, breui dabunt
 tempestatem. Circà nos militares globi:
 qui vereor non vt interpellent, sed pellant.
 O locum hunc beatum, absque metu isto
 fit! A Samboco herè ad me litteræ, sanc-
 quàm amicæ. Humanissimum virum co-
 ram repperi, non pro opinione meâ (tecum
 hoc fit) litteratum. Ita in his quoque rebus
 ludit & illudit illud siue Fatum siue Fortu-
 na: & quidam merentur famam, quidam
 habent. Inter illos, in eâdem Germaniâ
 Andræam Ellingerum noui, deus bone, vi-
 rum magnum & penitus doctum! at ille pæ-
 nè ignotus latebat & fallebat inter suos. Ita
 fatua sæpe huius æui iudicia, aut iniqua. Et
 nos quid speremus, aut laboremus? Dormia-
 mus potius, aut cucurbitas pingamus. Quo-
 rum alterum ego quidem iam facio. Scripsi
 enim hæc ipsa ad lychnum, labente manu,
 premente somno. In Iscano meo. III. Non.
 Octob. ∞. I. C. LXXVI.

EPIST.

A

EPIST. III. *Lugdunum Bat.*

IANO DOVSAE *amiciſſimam*
ſalutem mitto.

ECQUID tinniunt tibi aures, mi Douſa? Ita multus non in ſermonibus meis ſolum es, ſed in litteris ad amicos. Vel nunc cum Rogerſio noſtro, quàm multa, quàm ſuavis, de te fabulatio? Adeſt enim mihi, ne neſcias, hoc ipſo tempore, & quidem in menſa. Ita dico, in menſa: & in eâ mihi hæc ſcripta. Abituriebat enim ille. nec fas certè ſine meâ manu: pænè ſcripſeram animo, quem ille à me exſulem auferet ad te ſecum. Non ſum ex iis qui

Compoſita dicta pectore euoluunt ſuo;

Quæ cum cõponas, dicta factis discrepant:
 vt ait Attius. audi, Douſa, veram vocem. mens omnis & adfectus apud te eſt, ex quo legi ſuauiſſimos & feliciffimi Genij tuos verſus, O te magnum, & mei ſtomachi vatem! Non Muſæ ipſæ Lipſium magis ament, quàm ille te. Itaque non ultra fero deſiderium. & niſi res noſtræ turbidè porrò turbauerint, cis paucos dies excurram: & uſurpabo iſtis oculis, quem nunc auribus tantum & linguâ. De Giſelino noſtro & Lernutio,

omnia recta. nisi hoc tamen, quod vterque nuper in vincla coniectus (percutio te? pone metum.) nuptiarum. Etiam ego in hoc carcere: si vires, veni & Iunones nostras vide. Salue mellitissime. Louanij, Nonis Aprilibus ∞. I. C. LXXVII.

EPIST. IV.

Vbios.

GERARTO FALKENBURGIO

S. D.

MVNVS vestrum accepi egregium, mi Falkenburgij, imò regium. Et cur non, vestrum? ego scio Redigerum caput huic dono fuisse, te pedem. nec tam beniuolo conciliatori minus debere me fateor, quàm datori. Animus enim est, quem in his talibus specto: nec pretium iis vnquam à se facio, sed ab adfectu. qui in te certè maior. Aurum autem ipsum, quid nisi splendens quædam terra & nitidius paullò lutum? Iudicium tuum de libellis nostris mihi gratum. sed vtinam iudicium! siue tamè amor, is quoque gratus, quia magnus: nec aliter vnquam tam rectam certamq. mentem cogeret in errorem. De lapsu memoriæ quod submones, verum est: corrigam libens. Quod autem his & ad Pulmannum litteris
iteras

iteras & pungs de seruitute: audi quāso liberè & diffusius paullo meum sensum. Ego qui status patriæ huius sit, nec ignoro mi Falkenburg, nec nego. (aspera in eo multa fateor, intenta, rigida, præter mores, præterque leges.) sed hoc quoque scio, qui meus. Apud me ecce & in rusculo meo viuo: cur angar, quid Cotta aliquis aut Carus moliantur in aulâ? Vim aliis inferunt? nondum mihi opes delibant aut diripiunt? pereunt eadem absenti. Ad impium aliquid adigunt? numquam. Mentem enim istam liberam quis tyrannus mihi artat? internam sententiam quis cogit? cultum metumq. diuinum è pectore isto quis eripit? Et si velint: ecce sacram ancoram,

*Τίς ἐστὶ δὲ λόγος τῷ θανεῖν ἀφροντίζων;

Hoc enim firmum aduersus externa omnia telum, non timere propter quod timetur. Sic Socrates adfectus, qui Athenas non deseruit, in seffas non vno sed triginta tyrannis: sic Seneca, qui sub Nerone, imò cum Nerone vixit: sic Heluidius, sic Thraseas, & magna illa sapientum manus. Me cur in alia vocas? Animo diffidis, aut annis? noli. Nos enim mi Falkenburg in iuuenili hoc pectore sic adfecti. vt deum, virtutem, & me constanter colam: non aduler imperantibus,

*Quis seruum est, perire modò qui non timet?

*De cuius
cautâ pru-
dentiâ apud
Tacitum,
Annal. I v.

tibus, sed nec irritum: & cum Corneliano il-
lo *Lepido, *inter abruptam contumaciam &
deforme obsequium, pergam iter ambitione ac
periculis vacuum.* Periculis inquam, quo-
rum non ego (humanitus quantum licet)
occasio aut causa. Quod si aliunde & ab
externâ vi ingruant, quomodo aut vbi ex-
cludam? Non Vbij vestri ab iis me liberent,
non liberæ omnes Imperij vrbes. Sed reuera
(dicendum est) peccamus multi in hanc par-
tem. prouocamus pericula, & laceffimus sæ-
pe imperantes vanâ quâdam specie aut su-
perbæ libertatis, aut incautæ pietatis. Mo-
destia autem est quæ deo placita, & his qui
dij in terris. Reges vt fulmina esse didici:
dura frangere, mollibus plerumque illæsis.
Itaque hæc tempora, vt nimbium, habeo:
donec desæuierint, latito & me tego. Nec
nimium tamen de sæuitiâ illorum queror:
quia scio exoriri posse deteriora. Rusticulus
ille mihi in mente. qui diu de Antigono re-
ge viuo questus, cum obiisset successore pe-
iore: terram laboriosè inuertens & votorum
iam pænitens, Antigonom, inquit, refodio.
Faxit & ille deus, vt hic turbæ nostræ stent,
neu breui procellæ ingruant sæuiiores. Sed
hæc seriora fortasse quàm pro epistolâ. oc-
casio tamen ijs ex iteratâ tua accusatiun-
culâ:

culâ: & gaudebo, si consilij mei ratio proba
iam apud te probum & consultum. Talem
enim non minus repperi, quàm amicum
mihi: qui vt esse semper perseueres, rogo.
Vale. Ad Redigerum ipsum scripsi seorsim.
In Iscano meo, Kalendis Sextilibus. Anno
∞. I. C. LXXV.

EPIST. V.

Viennæ.

STEPHANO PIGHIO *tranquil-
lam hanc noctem precor.*

FIDEM meam culpas? audi. Prandium
mihi hodie apud heroëm nostrum (non
enim virum dixerim) Busbequium. post
prandium, longiusculæ etiam fabulæ (sed de
litteris) vt apud illum solet. Hæc res diem
mihi abstulit, & me tibi. Ignosce, & iam
cognosce. Nam de Prætorum liçtoribus, li-
ticulæ nescio quid adfero ad te nostrum Præ-
torem. Vulgus & auctoritas veterum sex
eos facit. loca & testes tibi noti. At duos fuisse
tantum, lex vetus mihi ingerit, apud Cen-
sorinum ista. *Prætor urbanus qui nunc est,*
quiq; posthac fuerit, duos liçtores apud se ha-
beto. usque supremam ius inter ciues dicito.
Cauillari poteram & effugere, tanquam mi-
nimum duos liçtores lex esse vellet; de plu-

A 5

ribus

ribus non vetaret. sed ligauit iterum meus Plautus: apud quem in Epidico clarus ab hac rei iocus,

At enim unum à Praturâ tuâ Epidice abest. EP. quidnam? THE. scies.

Liētores duo, duo viminei fascēs virgarū.
Inter ornāmēta ecce Pratoria disertim duos liētores numerat, duosque fascēs. Hac reprehensione, huc ibam: vt censerem Plauti & veteri illo æuo haud plus duos sanè fuisse, at numerum postea auxisse, splendoris maioris causā. Sed hoc quoque diuerticulum interclusit mihi importune tuus Valerius: in quo lib. i. cap. i. lego De Furio Bibaculo: *Prætor sex liētoribus præcedentibus arma ancilia tulit.* quod factum notæ tuæ Chronica referunt in annum vr̄bis D X V I: id est, ante adultum Plautinum æuum. An Prætori vr̄bano & peregrino si fortè bini tantum: aliis extrâ vr̄bem, & ad auctoritatem apud subditos, plures? Iuua, iuua: angor ego & resisto. Præmium tibi operæ, cænula cras apud me in diuersorio noto. sed eâ lege, vt ambulatiuncula præcedat ad siluulam nostram Querquetulanam. Salue à tuo Lipsio, & dormi. Viennæ, Idibus Iuniis ∞. I O.

LXXII.

EPIST.

EPIST. VI. *In Pictones.*

IOSEPHO SCALIGERO IVLI F.

s. *Et amorem nuntio:*

QVI verè erga te magnus. Nam iam anteà, mi Scaliger, cum veneratione quadam amabam te, paternæ & tuæ virtutis causâ: nunc magis, cum te quoque video conspirare mecum in hoc adfectu. Nam, quâ de me erant, litteras tuas Plantinus mihi legit: & amicas valdè, & honestas. Atque in amore quidem tuo, gaudeo: in iudicio, triumpho. quia (verè, & ex animo) si quisquam est proborum, cui probari me meaq. velim: is tu es, inter probissimos primus. Nam hunc vulgum, morus ego si morer. Epistolicas his diebus emisi: rude opus, nec istarum aurium. Vide tamen: & agnosce nos in litteris multa velle, te posse. De Plauto quod item ad Plantinum: apage. egone ante te? Iamdiu libraui hoc onus, cui impar ista ceruix. Tu hic vnus Hercules siue Atlas nobis, & fulcire debes comicum istud cælum. De Nonio etiam cogitare te audimus, verone & serio? item de Manilio. sed litteræ tuæ nihil tale nunciabant. Credimus tamen: quia hæc omnia per iocum & ludum te posse

te posse scimus, in quibus alijs sudant. Aquila in nubibus, quod Græci dicunt, verè tu es: vides imò peruides omnia; & quidquid venaris, capis. Sed desino eiusmodi sermonum: quia reuera

* *Leue do-
mum, sa-
pienti pro
multis la-
boribus di-
cere laudes.*

* *Κεφα δόσις ἀνδρὶ σφόδρῃ*
Ἀπὸ μύσθων παντοδαπῶν ἔπος εἶπεν ἀγαθόν.
Tu salve, & me ama, qui te æternum. Lo-
uanij, a. d. vi. Kalendarum Decembrium.
CIC. IC. LXXVI.

EPIST. VII.

Louaniam.

I O S. SCALIGER IVL. CÆS. F.

DOCTISS. I. LIPSIO SVO S.

MISIT ad me Lutetia literas tuas ami-
cus noster Christ. Plantinus. Ego, mi
Lipsi, ex quo primùm scripta tua legi, cœpi te
amare, & egregias animi tui dotes admirari.
nihilq. ad summam illam voluptatem, quam
ex scriptis tuis capio, deesse mihi videtur
præter complexum tuum, quem ego nactus,
ita mihi Musæ faueant; numquam dimitte-
rem. atque vtinam ita præsentem te ἔποτρυνό-
μεναι, ἐντ' ὀνόμαζεν liceret, vt te sapius in le-
ctione libellorum tuorum alloquor, atq. me-
diusfidius interdum ἀντιβοῶ compello. At-
que vt ego tibi hæc scribere cogitabam, ecce
me ipso

me ipso in articulo oppressit puer, qui mihi
 literas à doctiss. Cl. Puteano dedit vnà cum
 politissimis Epistolicis quæstionibus tuis.
 Nam quamuis nondum eas legi, quia nunc
 mihi hæc scribenti redditæ sunt, quare aliter,
 quàm politissimas vocem, quæ sunt à Lipsio
 meo? sanè non dubito quin eas cuserit opti-
 ma moneta officina tua. Et vt verum fatear,
 subiit me gloriolæ *χαρχαλισμός*, dum inter
 tractandum limis nomen meum legi. uti-
 nam per tabellarium liceret illarum lectioni
 præuortere, sed scribendi munus non potui
 defugere, quia peropportunè inueni, qui has
 tibi reddendas curet. De Plauto non est,
 quod aliud à me exigas. tu potius *πρότερον*
ἔλαχες. ταύταν κόσμει. Interea tamen Catul-
 lum nostrum cum reliquis duobus poëtis ad
 te ferendum curo, si typographus non fefel-
 lerit. Ego huc in otium secessi. Equidem
 casum patriæ tuæ molestè fero. sed & no-
 strum tu lugeas licet, qui toti in belli sæuissi-
 mi expectatione sumus. Africa terribili. no-
 sti cætera. Plautum Lambini si vidisti, non
 admiraris, certò scio. Est enim germanus
 planè illius Horatij Lambiniani, qui com-
 mentariorum mole laborat. In hoc secessu
 nihil penè librorum attuli. Itaque planè sum
ἐν σκυθαῶν ἐρημίᾳ in loco tam à literis, quàm à
 libris

libris vasto. Tu, interea dum ego hic neque mihi neque alteri prosum, fac felicius, quam me, in otium te dedisse putemus. Nam profecto inter hos armorum strepitus *ἐδὲν γονιμῶδες* omnino possum *παρῆναι δὲ μελέεσθαι*. Conabor tamen, si possum, editionem Psalterij mei, quam molior, aut per me, aut per alium emittere. Hexaplun fori, Hebraicè, Syriacè, Æthiopice, Arabicè, Græcè & Latinè, vnà cum scholiis, & in eas aliquot linguas præceptis. Tu nobis & Plautum, & Nonium, & alios exornatos dabis. Neque est, quod à me expectes. me vide. Ego frequentes à te eliciam si possum. amiculi gratum in te animum despexis, caue. Vale. Datum Tuffoli in Pictonibus ad Viennam flumen. Prid. Id. Feb. ∞. IO. LXXVII.

EPIST. VIII. *Bruxellam.*

GVLIELMO BREVGELIO
REGIO CONSILIARIO,
cognato meo S. D.

56. **M**AGNUM sed amicum mihi dissidium tecum est, de agro deque vrbe. Tu istam præfers, ego illum: & rationes mihi, nisi fallor, magis firmæ. Quas quoniam herè inter differendum leuiter libauimus, visne hac

hac epistolâ (otium enim & libentia mihi)
 promam accuratius & diducam tibi per par-
 tes? Scio velle. aurium tantum, vt sic di-
 cam, vacuas ædes mihi aperi: & admitte,
 fodes, peregrinantem veritatem. Agrum &
 in eo cultum, melio-rem Vrbe esse aio, ad
Sapientiam, ad Mores, ad Voluptatem: ad-
do & Fructum De Sapientiâ: non negabis,
 quin illic aptior ad eam animus, vbi is libe-
 rior & magis sui iuris. talis autem in agris
 est. Opida vise & adi: non effugies, quin
 vnâ tumultus, procellas, turbas. Circum-
 strepent enim te subitò res hominesque: &
 negotium tibi non solùm tua negotiâ fa-
 cient, sed aliena. Vt difficile est in conuiuio
 lauto & opiparo solum esse ficcum & so-
 brium: sic vacuum, inter tot occupatos. Ille
 ad sponsonem te trahet & ad forum: ad nu-
 ptias alius & ad templum. In ipsâ viâ cla-
 mores alibi & lites: pugna nonnullibi & ar-
 ma, & mox iudex, lictor, carcer. Domum
 ipsam tuam cum veneris: ne in secretum ve-
 nisse te cense aut penetrare. Irrumpent ecce
 salutatores, inuisores, & nomine amicorum
 quidam fabulas imò epulas captantes. Hos
 nullum limen submouet, nullum velum: &
 per omnes rimas inuolant importunæ illæ
 muscæ. Inter ista & inter istos, quis libris
 liber

liber locus? quis cogitationibus? sine quibus an vlla legitima ad Sapientiam exercitio aut via sit, haud cerno. Et tamen fac te felicem aut fortem: otium aliquod in ipsâ vrbe diu luctatus tibi vindices: nego id liberum, firmum, aut aptum animo vegetando. Spernit enim naturâ suâ includi caelestis ille ignis, & aërem amat ac campos. Vt generosas feras cauea domat & frangit: sic altas mentes vrbicus ille carcer. Equum ad cursum apertus & liber circus prouocat: animum ad studia, vagans vacansque aura. Siluam illam viridem videt? hîc carmen auet aut hymnum deo pangere. Horti illam purpuram? hîc cum libellis suis decumbere. Aquæ illud murmur? ad eam altiori cogitatione abiici. Et nocte ipsâ aut sub eam, pictum illud patensque cælum eum capiet: & inter tot stellas errantes aut inerrantes, à curris terrisque erro, mente scandet super illas. Adde quod hîc altum securumque otium: nemo qui appellet, aut interpellet: & amicissima semper studiis, solitudo & quies. Vides igitur quæ in hac parte ager ante urbem habeat: nec vanè à Columella scriptum,

Vitam rusticam proximam & quasi consanguineam sapientiæ esse. Quod si nunc ad Vitam me vocas & ad mores: bonâ fide, vtrubi,

te quo-

te quoque iudice, illa innocentior, & hipu-
 riores? veritas tibi exprimet, in agris. Ocu-
 los paullisper conice in magna illa & com-
 merciis crebra opida: mentior, nisi ambigas
 cœtus illic hominum an confluges vitio-
 rum. Adfert enim seorsum quisque suas cul-
 pas: quas mixti vulgant, & velut contage,
 tradunt inuicem capiuntq. morbos animo-
 rum. Quin vt flumina per se dulcia, cum
 in mare venerint, falescunt: sic homines
 haud mali, ex agris in vrbem redacti, tactu
 inquinantur & mixtione. Illic enim ambi-
 tio, auaritia, libido propriè habitant: & fons
 omnium vitiorum, depudere. cui origo,
 non negabis, ex crebro illo inter se adspectu
 occurſuq. Itaque prudentes olim legisla-
 tores & qui semina iecere boni status, ciues
 suos plurimum ab vrbe & conuentibus ab-
 ductos, habere voluerunt in agris. agris, quos
 ad probitatem, modestiam, robur, gymna-
 sium censuere & palæstram. Romulus ille
 æterni auctor imperij, in duas classes cum ci-
 uem diuisisset, Seruos ac liberos: istis duo
 tantum studia Militiæ & Agri dedit; illis ar-
 tes reliquas, quæ ad Mercurium & ad lu-
 crum. Ita enim est. mercatura & quidquid
 artium ad opes ducit, ducit ad vitia: nec ani-
 mum solum emollit & effæminat (verè Sal-

B

lustio

lustio dictum) sed corpus. Quis vires & viros vnquam in opidis quæsiuit, aut inuēnit? adeò vetus illud verum in omni gente & auo est, *Optimum militem legi ex agris*. Parthi olim belli potentes: sed sparsi in agris. Scythæ: sed in tuguriis oberrantes. Germani: sed priusquam vrbes coluissent. Turcæ hodie: sed minimum dediti in amœnitatibus opidorum. Quin illud ipsum Ianitferorum agmen, iure terror orbis, non ex agris solum sed panè dicam haris collectum, & mapalibus pastorum. Nam Romanos tibi quid ingeram? Curios & Fabricios nosti ferentes, occantes: Quinctios arantes, & Dictaturam induentes: & vno verbo, non milites solum ab agris, sed duces. De moribus ergo vides. qui si vsquam etiam hodie prisci integriq̃ue quærendi sint, vestigia reperias in agris. vbi apud se quisque: & ideò pudor, innocentia, simplicitas manet, & vita malarum fraudum artiumq̃ue expers. Sed quid possim in hac parte magis verè, magis ampliter dicere, quàm Hippolytus ille apud Senecam? quem, quæso te, audi.

Non alia magis est libera & vitio carens

Ritusq̃ melius vita quæ priscos colat,

Quàm quæ relictis mœnibus campos amat.

Non illum auaræ mentis inflamat furor.

Non

- 7 Non aura populi, & vulgus infidum bonis,
 8 Non pestilens inuidia, non fragilis fauor,
 9 Non ille regno seruit, aut regno imminet,
 10 Spei metusque liber.

& adde plura pulcherrimi cothurni, quæ
 omitto. Ad Volupratem enim transeo: quæ
 tamen hîc tam obuia, vt indigner super eâ
 moueri mihi litem. Elementa omnia in-
 tueor? vini suam vsumque palam & toto, vt
 ita loquar, sinu in hoc rure nostro effundunt:
 obscure & parciter in tuâ vrbe. Solem vide:
 melius hîc nitet. Aërem: latius latiusque
 diffunditur & ridet. Aquas: purius bibun-
 tur. Terram: hîc tantum cernitur in vero
 suo vultu. Alibi in planiciem effusè porrigi-
 tur: alibi in collem placidè adfurgit, aut ma-
 gis rigidè in montem. Illîc herbis & sponte
 natis arbutis vestitur: hîc fruge fructibus-
 que, & feliciore ligno. Quem non delectet
 tam varius adspectus & cultus magnæ ma-
 tris? cuius apud vos vna facies ædibus pressæ
 aut pauimentis. Iam domum si venisti, hîc
 prorsus gaudiorum & amœnitatis vera sedes.
 Manè surrexisti? ad musicam quidem. &
 circumsonant te ac velut saluant chori illi
 alitum, suauiter fritillantium, trutilantium,
minurientium. ad quos non æquiparent se
 tibiæ, citharæ, aut ex arte vlli cantus. In
 B 2 hortum

hortum prospexisti? oculorum aciem tibi præstringet illa ipsâ nocte exortum agmen florum & herbarum. In pratum? occurrent Vere nouo arbores odorâ quâdam & canâ niue perspersæ: eademq. sub Autumno, aliâ pomorum purpurâ siue cerâ distinctæ. Propius easdem adspice. insitiones mirabere & matrimonia: adulteria etiam, & suppositos fetus, insciâ matre nec inuitâ. Quam lasciuam comprehensionem facunditatemque quisquis in ligno non miratur; ipse profectò lignum. Iam ad agros deuertisti & tuarura? illîc boues lentè pascuntur & oberrant; hîc pecudes magis vagè lasciuunt & hœdi. Porcus alibi volutatur & grunnit: alibi cristata cohors cugurrit & scalpit. Segetes illîc tuas vides, & filiginis, farris, hordei vberes fasces: siluam istîc, & ad hiemem lignorum strues. Vitem denique alibi florentem aut maturefcentem: & spe iam præbibis sacrum illum alibilemq. liquorem. Quorum omnium quæ copia in vrbe sit? quin ne imago quidem satis certa & expressa. Sed vt ij qui parietem intuentur, ex leuilinearum ductu, animalia in eo & facies sibi fingunt: sic vos harum rerum futiles umbras. Ita viuitis in pulcherrimo hoc mundo, mundi exsules: nec bona aut dona eius plene vnquam

vnquam nostis. Postremum Fructus mihi
 superest. de quo quid ambigimus? cum non
 solum cultus & ornatus plerisque vitæ ab
 agris sit, sed vita ipsa. Agricultio enim mo-
 riatur: & vnà humanum genus. Adde illa
 commoda. agnum aut hœdum à stabulo,
 pullum è corte, porcum ab harâ; & tot dapes
 inemptas: quas vos ægrè & carè præstinatis
 à foro aut macello. Quod si opes omnino
 quæris & aurum: rideo ego & sperno. & ta-
 men si quis hæc quoque ambiat, non alibi
 parandorum yberior materia & seges. Non
 palatia, non fora, non fœnora plures ad opes
 euexere: quàm beati isti agri. & addo rei
 caput, quod tutò euexere, quod citò, quod
 innocenter. Thales ille olim anno vno diui-
 tias amplas corrogare potuit, emptu prospero
 omnium oliuarum: & viro prouido sapien-
 tiq̃ue non hodie idem ius, in segete, pecude,
 siluâ? Sed de his quia non libenter, nec am-
 pliter quidem dissero: & mitto te, si voles,
 ad veteres rei rusticæ scriptores, à quibus dis-
 ciplinam eam petas. Nam ego fastidio. sicut
 & illud, quod crebrò ac pertinaciter mihi
 obiicis de dignitate. Dignitatem ea mansio
 non habet, inquis: imò nec pietatem, quia
 patriam is desertum. Dignitatem: me iu-
 dice, amplam: qui reges & Principes fuisse
 scio

scio in hac parte. An illud dignius, in foro latrare, tribunal siue aulam lambere, fastum in æquales, adulationem in superiores exercere: quàm Sapientiæ sacrum colere, Naturæ opes lustrare & promere, denique placidè viuere, placidè mori? Nam de patriâ, quid ais? In hac confusione rerum ad clauum ego fedeam: vbi nemo auditurus, non nemo etiam irrisurus rectè gubernantem sit? Sæculum hoc paullisper vide. quo noxæ integritas, contumeliæ pudor, ludibrio fides est: & aude suadere vt iis præsim, quibus, hoc ipsum (pænè dicam) ægrè mihi est, quòd inter sim. Concludens voueo, vt procul ab vndoso illo vrbium mari, in hoc tranquillo & rarestri portu quiescam & consenescam: vbi deum in primis piè pureque venerer, deinde Sapientiæ studia & Musarum tractem, & quidquid propriè ad vsum aut cultum animorum. Vbi classica nulla aut tubas audiam, vbi coruos aulæ aut fori non videam: sed modestè tranquilleque mihi & mecum victitem, expers ambitionis & pallentium curarum. Cumque vltimus ille & decretorius dies venerit, spiritum hunc, sine metu, sine motu, emittam: & apud notos ignotosque memoriam mei relinquam bonam potius, quàm magnam. Habes quæ pro agro,
in agro

in agro scripsi: quæ si approbas, tandem etiam hoc institutum meum: neu vltra commouendum me cense ex beatâ istâ sedē. Ita Deus beatum aliquando te faciat, cum vxore liberisque: quos saluto. In Iscano meo
 111. Kal. Octobreis, ∞. I. O. LXXV.

Carmen ecce etiam adiunxi, quod eidem argumento, calore isto ipso effudi. Placet? nescio. animus certè & votum: quod non irridendum cuiquam, sed inuidendum.

L A V S E T V O T V M
V I T Æ B E A T Æ.

I L L E est par superis deus,
 Et mortalibus altior,
 Qui fati ambiguum diem
 Non optat leuis, aut timet,
 Quem non ambitio impotens
 Non spes sollicitat lucri:
 Quem non concutiunt metu
 Regum precipites minæ,
 Non telum implacidi Iouis:
 Vno sed stabilis loco,
 Vulgi ridet inania:
 Securoq; oritur dies,
 Securo cadit & dies.

B 4

Vitam

*Vitam si liceat mihi
 Formare arbitriis meis:
 Non fasces cupiam aut opes,
 Non clarus niueis equis
 Captiua agmina traxerim:
 In solis habitem locis,
 Hortes possideam atque agros,
 Illic ad strepitus aqua
 Musarum studiis fruor.
 Sic cum fata mihi ultima
 Pernèrit Lachesis mea;
 Non ulli grauis aut malus,
 Qualis Langius hic meus,
 Tranquillus moriar senex.*

EPIST. IX.

Brugae.

VICTORI GISELINO

medico S. D.

A IIO Locutio tu lita. nos Fidei quidem egregiè, qui te talem amamus. An non libet, an non vacat? Si illud, nos neglegis: si istud, contemnis. Scribere enim, non vacare tibi scribere, semper vacat. Salue, si emendas: vale, si pertendis.

EPIST.

EPIST. X.

Ienam.

ANDREÆ ELLINGERO medico,
salutem nuncio & mutuum amorem.

PALLADEM aut Musam in hac Mer-
 curij vrbe expectassem? numquam. Vi-
 sa mihi tamen vtraque in tuis litteris, quas
 ante biduum accepi prudentiæ plenissimas
 & doctrinæ. Sed adiungis & deam tertiam,
 in his quæ iam nunc redditæ à Wolfango.
 Venus inclusa iis & amorum ipsa mater. ita
 amicè & cum spirante quodam, imò & su-
 spirante adfectu, de me ad me scriptæ. Sed
 illas grauiiores nunc differo (pes enim mihi
 alter in naui:) ad has respondeo, quas manu
 teneo: vt hîc quoque, Lipsio iudice, deas
 vincat Venus. Quidni autem in suo mense?
 Filij tui tuisq. lacrimis ob discessum meum,
 mi Ellingere, non allacrimo (gratissimæ
 enim & lætissimæ ab hoc adfectu) *συμπάχω*
 tamen, & eas humentibus item oculis ge-
 nisq. sorbillo. Deus mihi testis, quàm ani-
 mus meus etiam nunc apud vos hæreat len-
 to vinelo. & iure. quia quidquid extraneo
 homini benè aut benignè dici, fieri, potuit:
 dictum à vobis & factum. Princeps in me
 benignus, proni ciues, iuuentus amans imò
 B 5 ardens:

ardens: tu inter omnes verè amicus, id est, in
 æstu curarum omnium aura, in fluctu cogi-
 tationum portus. Hæc quomodo libens re-
 liquerim? ne nunc quidem, si liber & mei
 iuris. Non enim voluntas abduxit me pro-
 fectò, sed Farum abripuit & ille Pindari tui
 * *σύν γένει* cuique πόντος. Cui quomodo re-
 lucter, aut qui me elucter? victus vinctusque
 sum ô Ellingere, (ne diu obuoluam, quod
 efferendum est semel:) & quod verecundiâ
 quadam obscure tibi discedens inieceram,
 apertè nunc profiteor, Ligauit me Iuno.
 Vxorem duxi: nec eam vllâ vi aut suadâ ad-
 trahq ad penita hæc loca. Deserere autem
 nefas. At nos amici nihilominus inter nos
 erimus, vt scribis: nec annorum spatia aut
 locorum deluerint vnquam hunc honestif-
 simi amoris colorem, qui pectora nostra fir-
 miter tinxit. De me tibi spondeo: non ero,
 cum ille non erit. Vinariæ Illustrissima Prin-
 cept benignè & comiter me excepit. egit
 de oratiunculâ funebri vulgandâ: gratiam
 & præmium proposuit. negaui, vt quibus-
 dam visus sum subrusticè & insipienter. At
 ego valdè desipiam, nisi sic desipiam. causæ
 tibi notæ. Scholam vestram amo, & omnia
 cupio. vtinamq̃ subsellium meum in sessum
 doctore aliquo nouo audiam, non è plebe
 illâ,

* *Congeni-
 ta fors.*

illâ, sed ex equite nostro aut Senatu! gaude-
rem. De me, inquiram certè & conabor.
Filio tuo salutem, cui in vno hoc voto om-
nia voueo. Referat patrem. Vale mi opta-
tissime, & vnquàmne vidende? fortasse. Ad
turbidum enim mare imus, & variè nos ia-
ctabunt ac disiciant ciuiles illi fluctus. * Αλ-
λοτε άλλοιός εἰς, ait Lyricus. & quis scit an
æstus aliquis non eiiciat me iterum istuc?
opto, nec opto. Vale æternùm mihi amice.
Francofurti (quod priscis Germanicis scri-
ptoribus Franconesfurtum esse obseruo) ad
Mœnum. Kal. iplis Aprilib. ∞. Io. LXXIV.

* *Aliàs
alius vers-
us.*

EPIST. XI. *Romam.*

M. ANTONIVS MVRETVS S. D.
IVSTO LIPSIO SVO.

N I H I L est aut te amabilius, aut litteris
tuis dulcius, ad quas ego nudius tertius
acceptas statim respondiſsem, si aut fuisset
plus otij, aut statim responderi tua interfuiſ-
ſet. Cùm & eſſem paullò quàm ſoleo occu-
patior, & in vnus diei mora nihil eſſe in-
commodi viderem, indulſi naturæ meæ, qui
perſpectam haberem facilitatem tuæ. Deſi-
derio tibi eſſe mutuam conſuetudinem no-
ſtram, ſi vis me apertè ac ſimpliciter loqui,
vt mea

ut mea consuetudo fert, & ut nostra summa coniunctio postulat, gaudeo: quodque ipsi mihi admirabile videtur, ex molestia ipsa tua voluptatem capio. Nam neque tu, nisi me valdè amares, tam iniquo animo ferres absentiam meam, & mihi nihil iucundius est, quàm à te valdè amari. I nunc & dicito verum esse illud Euripideum ἐς κοινὸν ἀλγεῖν: cum duorum qui certè inter se amicissimi sunt, videas, vni alterius ægritudinem esse iucundam. Caue tamen putes, minus à me sermones tuos requiri, quàm à te meos. Hic enim etsi adfluimus omnibus deliciis, planeque Phæacum vitam viuimus, vbi

— εὐφροσύνη μὲν ἔχει καὶ δῆμον ἅπαντα
 Δαιτυμόνες δ' ἀνὰ δώματ' ἀκράζονται αἰοδῶ
 Ἥμενοι ἐξείης, παρὰ δ' ἐπλήθυσσι τράπεζαι

Σίτε καὶ κρειῶν, nemo tamen est qui iisdem, quibus nos, studiis delectetur: ut iam verear, cum istuc rediero tamdiu à Musis & à litteris omnibus peregrinatus, ne quis vestrum, quibus assidue in libris versari licet, mihi illud occinat, Εὐαρβάρωσαι χρόνιος ὢν ἐν βαρβάροις. At tu mi Lipsi, si me audis hominem si non valdè prudentem, certè quidem insigniter amantem tui, obdura, & noli tam citò de Roma relinquenda cogitare. Mihi crede, Iste tibi quondam latitiam feret la-

ret labos. Conuentum esse à te Manutium meum gaudeo, & talem repertum, qualem ego tibi eum sæpe descripseram. Hoc tibi liquidò confirmare possum, eum virum bonum esse, φιλόφιλον, & studiosissimum beneficiendi quamplurimis. Quare auctor tibi sum, vt te, quantum potes, insinues in illius consuetudinem. Cogitabam de eodem oleo & opera ad Plautum nostrum scribere: sed aliò vocor. Interea salutabis eum meo nomine, &, vt cœpisti, reddes quotidie tua consuetudine doctiorem. Cras ad eum scribam. Bene vale mi suauissime Lipsi. Tibure. XII. Kal. Septembr. M. D. LXIX.

EPIST. XII. *Gandam.*

ALEXANDRO RATLONI S. D.

RARÒ scribis. sed nescio an ideò litterarum desiderio ipso cariores. His quidem postremis fateor me non voluprate solum perfusum, sed gaudio: si verbo eo vti nobis fas in tristitià hac rerum. Nam de Antuerpià, quæ monstra audimus? Deus bone, huccine tandem erupisse tot mensium consilia malè sana, malè cocta? O factum à regio iuvene minimè regium! Etsi nobis adhuc tenebræ, nec de re totà satis certis nec de caus-

de causâ. Eiusne fraus siue error? an vulgi
 consternatio & furor? Quiduis enim po-
 tius, quàm vt perfidiæ noua hæc macula in-
 uratur laudatissimæ olim optimæque genti.
 Sed hæc publica videbit publicus ille Re-
 ctor. Tu in re tuâ quid? etiâne fluctuas?
 sic appâret. atqui statuendum semel aliquid
 est, cui firmiter inhærescas. Mutatio qui-
 dem hæc crebra, & desultorium, vt sic di-
 cam, genus vitæ, non ex vsu tuo, non ex fa-
 mâ. Pessimæ, & Græcorum quoque prouer-
 bio damnatæ sunt, nutantes & *δισταλαιοι* illæ
γνώμαι. Litteraria hæc vita & otiosa tran-
 quillitas, quid non habet commodi? Non
 externa illa fortasse. sed nec terra quæ aurum
 aut argentum gignit, res alias producit: nec
 animus, qui se colit & virtutem. Cetera,
 ille ferè sterilis. Quid tamen præferas huic
 vni? cui honos; cui salus comes, cui exter-
 na & interna quies. Militiam gustasti: & vi-
 des quàm non ea suauis. Itaque, mi Ratlo,
 huc redi: & si me audis, in Musæo hoc por-
 tu nauim tuam defige & liga semel sacro
 morfu. Ad circumfusa illa & vana bona si
 abis, quis finis? iactabere & natabis semper
 inter cupidinum novos fluctus. Non enim
 ratio, sed opinio tibi illas ingeret: cui infi-
 tum, variare & pænitere. Vt chamæleon,
 quo-

**Vtôque
 claudican-
 tes senten-
 tia.*

quoque

quo-

quoniam aurâ (vt aiunt) non cibo vescitur,
hianti semper est ore: sic illi cupidine, quos
ventus inflauit vulgarium opinionum. Hoc
volunt, hoc nolunt: hoc hodie spernunt, cras
appetunt. &, vt resculæ quæ fluminibus in-
natant, temerè impinguntur in hanc illâm-
ue partem. Hinc perpes illud tædium in no-
bis, & velut nausea omnium rerum. damna-
mus parentum & nostra vota; & tam cupide
quærita quædam deserimus, quàm antè quæ-
rebamus.

*Certa amittimus, incerta appetimus; atque
hoc euenit*

*In labore atque in dolore vt mors obrepas
interim.*

exclamat verè meus vates. Ecce ille ad au-
lam adspirat, & intrauit? rursus fastidit,
& beatos censet qui latent. Alius priuatim
vicitat? ægrescit, & inuidet purpuratis. pa-
riq̃ue leuitate togati ad sagum properant, &
hi rursus ad togam. Et quis non de La-
chesi suâ queritur? reges ipsi de suo regno.
At tu inter eos quos Ratio, quos Sapiaentia
firmauit: nec circumagere mihi vulgarium
iudiciorum omni vento. Vt Vlysses ille do-
nec Leucothea velum ei supposuit, natat ni-
grum pontum: sic tu hoc vitæ salum, donec
pectus tibi præcinxerit candida illa diua.

Con-

Constantiam dico. quam, audi, admitte, serua.

**Hoc mihi
ex animo
visum opti-
mum con-
siliū.*

**H' δ' ἐμοὶ καὶ θυμὸν ἀρίστη φαίνεται βελή.*
Vale. Lugduni Batauor. x. Kal. Octobr.
∞. I. C. LXXXIII.

EPIST. XIII. *Brugas.*

IANO LERNVTIO

meo salutem mitto:

QUAM recepi iam ipse. Hinc enim iure ordior: & gaudere te iubeo, mi Lernuti; quia à molestissimo morbo reualui, imò reuixi. Ad fauces Orci destitutus mihi hos menses fuisse videor: ita me oppressiunculæ & obstructiunculæ illæ internæ pessimis adfecerant modis. Et audesne credere? non leue momentum ad valetudinem meam habuerunt & litteræ tuæ, & carmen: illæ amicissimæ, hoc scitissimum. nec fuerit vnquam vt tam pias, tam disertas preces non audiuerit illa Dea, cuius sedem aptè in Fortunatis insulis ponis. Quæ autem illa tam auida parca, quæ vincla inter nos abrumpere non parcat sanctissimi amoris? Quin audi me, & securus animi es:

Di me tuentur, dis pietas mea

Cura est: —

& porrò,

& porrò, vt spero, crit. Turbæ apud nos ingrauescunt, abiectâ spe pacis. quæ vereor, vereor autem? imò spero, vti breui eiiciant me ad vos. procul enim futuri videmini ab hoc bellinimbo: qui imminet prorsum capitibus nostris. Sed quid ais? Douſane nuper apud vos? nec ad me? ô factum ab amico non amicum! Quod dixerit, subita res fuit, necessarius reditus: nihil audio. nuncia illi à me sodes, sexcentis versibus non luet hanc culpam. In Statum aliquid meditari te suadet mihi noster Modius. vix persuadet. cur enim celes? & quidem cum tuo damno. Nam & mihi notata quædam ad sublimem illum & celsum poëtam (ita cenſeo & appello, non herclè tumidum:) & libri apud nos veteres, qui te iuuent. Innue, mittam. Epistolicæ nostræ nondum emissæ. sed vix eas teneo: ita iturunt. De quibus quid iudicaturi sitis, timeo. Alia enim quædam à prioribus meis hæc scriptio. cui nitor ille abest, & luxuria, & Tulliani cincinni: pressa vbique, nec scio an quæſita nimis breuitas. Quæ me tamen nunc capit. Timanthem pictorem celebrant, quòd in eius operibus plus semper aliquid intelligeretur, quàm pingeretur: velim in meâ scriptione. Magni Scaligeri ad Amorum illos

C

*Trium-

*Notas
eius ad Ca-
tullum, Ti-
bullū, Pro-
perium.

*Triumuiros vidi, legi, probaui. In Proper-
tio tamen traiectiones illas versuum crebras,
mirari malim quàm imitari. Tu quoq. non
ita sentis? scio. sed quis Polydamas ausit il-
lum Hectorem? qui dis hominibusque fa-
uentibus tenet profectò, & tenebit hoc re-
gnum. Itali eum quì deiiciant? silent. nec
iam à multo tempore quidquam ab eâ gente
litteratum. excipio Quæsitæ Aldi per episto-
lam, & Fuluij De Nummis. Muretus no-
ster Orationes pangit & edit, & dat se in flo-
ridum illum eloquentiæ campum. ad fa-
mam consultè, imò & ad quietem. Nam
Criticæ istæ tricæ quàm non latè se spargunt?
quàm laboriosè colliguntur, & scribuntur?
In quibus nos tamen etiam, nescio quo fato
an morbo, insanimus. Pergebam in hoc gar-
ritu. sed alius mihi in auribus garritus, nun-
tij ad excubias trahentis. Arma capio, pono
stilum. Quid ais? satin' tuti Belgæ, hoc mi-
lite? Ite, dormite in vtramque aurem. Lo-
uanij. Idibus Iuniis. ∞. D. LXXVII.

EPIST.

EPIST. XIV. *Louanium.*

MART. ANTONIO DELRIO

Consiliario Regio s. d.

MIRA tua fides in me, mira pietas, amoris enim certè verbum leue est, in re quam rari pro fratre fratres audeant, pro liberis parentes. Me meaque absentis defendisti: & obiecisti te non molestiis solum sed periculis, in hac flammâ rerum. Venisti vltro ad meos, erexisti, securos esse iussisti: hoc tantum questus, quod non indicassent. Itaque quod res opesque meae saluae, quod scripta & libelli (id est, vita ipsa:) beneficium est vnus tuum. Quid scribam? gratias agere me? ne concipio quidem: & affecisti me in summo beneficio vnâ hac iniuriâ, (quod olim ingeniosè ille ad Casarem) vt viuam & moriar ingratus. Gaudere me tantum nuncio; meâ causâ, tuâ, sæculi. Meâ, cui is amicus obtigit; tuâ, cui ea virtus; sæculi, cui hoc exemplum. Mea salus salue. Antuerpiæ a. d. i v. Non. Mart. cIo. Io. LXXVIII.

C 2 EPIST.

EPIST. XV. *Vlraiectum.*

IANO DOVSAE meo S. D.

SILENTIVM tuum mihi, Doufa, mole-
 stum: absentia multo magis. Vbi autem
 fides? intrâ dies octo expectari volebas te:
 menses ecce labuntur. Statueras hoc iam-
 antea? an quid interuenit? an placent tibi
 nouitij isti & fallaces mores? An potius vxo-
 ris partio te detinet? quæ genuit tibi (ita au-
 dio) decumam iam prolem. Maecte hac for-
 titudine dicam, an fortunâ? vtrâque certè
 opus. nec minus hîc, quàm in agricultu, La-
 bori & Euentui litandum. Sed tibi quidem
 propitius vterque deus: & gloria Masaniissæ
 te manet, si sic pergis. Vide tamen ne dum
 affiduus nimis in illis vallibus: desertum eas
 nostros montes. Suspikor: & iure. Vt quid
 enim procaces illæ antea Musæ tuæ tam diu
 silent? cur tribus his mensibus gutta nulla
 nos irrigauit poëtici tui humoris? Emenda:
 & hîc & ibi vir esto. Libelli etiam tui ad-
 dicti Plantino, vbi sunt? Solue sodes, aut
 Prætorem expecta & suspensum capiti tuo
 libellum. Non enim differo, non protollo.
 Indicem Francofurto en habes. sed sterilem
 bonarum rerum: & nihil nundinæ istæ ad
 Phœ-

Phœbum. Melleri tamen Spicilegia edita, acutissimi ingenij iuuenis: vtinam rectissimi, verè addam! Sed profectò aut fallor in hac omni litteraturâ: aut ille valdè in censendo, & scribendo. Quales pleræque cæ coniecturæ? quàm non callidæ solùm, sed calidæ? imò quàm audaces? Mihi crede, corrumpendis ista, siue perdendis potius libris litterisq. sunt: si dimanat hæc labes. Et dimanabit. ita iuuentutem hanc video: & tantum ingenij specie blanditur hic calor. Iam stilus ille quis? doctus, antiquus, arcanus, inquires. Scio. sed quo tam doctus, antiquus, arcanus? Ego ille ipse qui aliquid hîc capere me puto & sapere, sæpe quæro aut non video eius mentem. Quæso, mittamus tenuem nimis subtilemque hunc colorem & Apellæas, vt sic dicam, lineas: & Venus nostra inspiciatur etiam à vulgo. Vt nihil minus expedit, quàm agrum optimè colere, (aiebant veteres:) sic censuerim de stilo. Nihil mis ornas? fucus & adfectatio apparet. Nihil mis attenuas? tenebræ & squalor. Modus autem in omni re optimus: etiam in epistolâ quam finio, & te saluere iubeo noue Hercules Musarum, noue matrum. Lugduni nostræ, a. d. iiii. Nonar. Aprilium. ∞. Io. LXXX.

*Ita inscri-
psit sua ad
Plautum.

Scripseram. ecce filius tuus à te scidam, cum pauculis Quæsitis super Plauto. Respondebo breuiter, & * Centurioni tuo addam hæc siue impedimenta siue ornamenta. Trinummo, Scænâ, Sta illicò:

Hic agit magis ex argumento & versus meliores facit.

Etiâ ob stultitiam tuam te tueris, multa abomina.

mihi tecum tenebræ. quas tamen coner hæc emendatione discutere, ob stultitiam tuam tete veris multabo minis. Non insolens hoc Plauto, vt auertat à fabulâ ad actores aut poëtas. Ita de Pellione alibi interfert: ita Oscolumnatum Næuij ridet: ita hîc exclamat velut victor (certabant enim, vt scis, & Ædiles præmium dabant) imò & comminatur multam stultè aduersanti. Infrâ, quod legis, *haud longius*, probo. Scænâ, Stasime fac te: — huic quisquis est,

Gurgulio est exercitor, is hunc cursuram docet.

Capere ego sententiam videor: & puto ab athletis sumptum, quibus gymnastæ sui & magistri exercitores. Quia igitur in breuitate illâ proscænij currebat seruulus & recur-
rebat, sed lento & mimico cursu: senex ludit, & hunc hominem, inquit, tardus aliquis

Gurgu-

Gurgulio ad cursum exercuit. ita currit, nec procurrit. Non aliâ allusione aut sententiâ, suprà dictum (Scænâ, Multas res:) *Magister mihi exercitor animus hic est. vbi, hinc est*, inscitè scribunt & distinguunt. Ibidem:

Sed si non dicto audiens es, quid ago? s t. damnum malum.

CH. Benè mones. ita facere certum est. Iure hæres & ambigis de sermone. Quis enim dixerit, Agere damnum? Nos voculâ augemus, quæ retrahenda è sillabâ primore alterius verbi: s t. *da damnum malum.*

Scænâ, Minis quindecim:

Quâ sponsione pronuper tu exactus es. Alterutrum scripserim. siue *quam sponsionem*: vt vetus poëta, *Ego nihilominus illud exigor portorium.* siue *diuissim, quâ sponsione pro, nuper.* vt reiecta præpositio in tergum vocis sit, quod sæpè. Valebit igitur, *pro qua sponsione nuper.* Scænâ, Quò illic homo:

Deferere illum & deiunare in rebus aduersis pudet.

Exemplum postulas verbi Deiuiuandi. Non do: & tollere malo ac scribere, *desinere.* Hanc Plauto priscam & suam vocem adseruero attestante Paullo siue Festo: *Desinere*, inquit, *desinere.* vbi ambigam an non scribendum, *deferere*, vel additâ voce, *desinere*

inuare. Glossæ veteres, quas debemus Henr. Stephano: *Desiuator*, ἀβουήτης. lego, *Desiuatos*, ἀβουήτας. interpretatur scilicet, (& rectè) desertos, destitutos. Nec repugnem etiam, si quis vbiq; *Desinare* per N. potius scribat. Ibidem, sed antèrius:

*Pro ingenio ego me liberum esse ratus sum,
pro imperio tuo.*

Acumen sententiæ reddimus scribendo, *tuum*. Pro ingenio, ait optima illa proles, liber sum: pro imperio, tuus. In Sticho, Scânâ, Quisnam obsecro:

*Commodū radiosus sol esse superabat è mari.
Leuiter extergeo labem: sol sese superabat.
Superabat sese, vt Emergebat sese, & talia.
Persâ, Scânâ, Ioui opulento:*

*Quia meo amico amiciter hanc commodi-
tatis copiam*

Danunt. ——— ———

Imò, *Danit*, singulario numero: quia hæ gratiæ vni Ioui. In Pœnulo, Scânâ, Negotij sibi:

*Quin abire sinis? quid vis tibi? qui benè
volunt, benè visitent.*

Quæris quid illud, Benè visitare? meo animo, nugæ & fordes. Purgo, *qui benè volunt, benefici sient*. Idemtidem amator ille benivolentiam amicæ oggerebat, & sese eam liberam

beram facturum : sed illa , verba fastidians,
Omitte promissa, inquit: & si benè vis, benè
fac. In Mercatore, Scænâ, Iam redeo:

*Qui bono sunt genere nati , si sunt ingenio
malo*

*Suapte culpâ genere capiunt , genus inge-
nuum improbant.*

Scio quî vir doctus explicet. sed inuolucra
hæc sententiarum numquam ceperint prisci
illi Quirites. Facilè cum iis ego , si legas:
Suapte culpam genere capiunt. Capiunt cul-
pam, inquit, nobiles à suo ipsi genere , si de-
generant. Hoc probum. Scænâ, Diuûm at-
que hominum:

*Nubis ater imberq; instat , aspice nunc ad
sinistram.*

Labat sanè à fine versus, nec fulciunt vt cen-
ses mei libri. ego, tibicine litteræ inserto, sic:
ad sinistram. Ita dicebant, sicut Superà, In-
ferà, & (quod nouiter obseruo) Propterà.
Ita enim versum Ennij lego & constituo diu
inter Criticos iactatum. *Subulo finitimas
propterà stabat aquas.* non, *propter astabat:*
quod pugnat nimis in leges receptissimas
versus. In Menæchmis, Scænâ, Sine fores:

Sed scin? quid te, amabo, vt facias impero?

M E. quid vis modò?

Confusa. quæ digero: *quid te amabo vt fa-
cias?*

cias? M. E. impera quiduis modò: Amabo vt facias, sicut infrà: Amabo vt deferas: Amare ait te multum Erotium, Vt hoc nunc vnâ operâ ad aurificem deferas. In Epidico, Scânâ i.

—hæcine vbi scibit senex, puppis

Pereunda est probè.

Nec Latina quidem hæc, vt rectè vides. Legam: *hæcine vbi scibit senex? Pupis pereundum est probè.* Pupos appellat per delicias, seruulos, quibus ob fraudes fraudas non dubiè mala crux à sene. Prouerbij speciem dictio præfert. Curgulione, Scânâ, Edepol nugatorem:

Vel qui ipsi vorfant, vel qui alij subuersentur prabeant.

Scribo, *vel qui aliis vt versentur.* Capteu-
eis, Scânâ Iniicite huic:

*Vel te interiisse vel periiisse predicent,
Dum pereas nihil interdico.*

Lego, *nihil interduo.* Habésne largiter ad quæsitâ? Mirum ni te obrui hac grandine verborum: nec, si sapias, vltrà scabiem hanc Criticam exscalpes. Vt cantores enim sumus: cum semel cœpimus, ἀχάλινον nobis σόμῳ.

EPIST.

EPIST. XVI. *Vliraiectum.*

EVERARDO POLLIONI

meo s. dico.

VERE, inquam, meo. A meâ enim velut manu es, à domo, & à disciplinâ. Ut statuarium opus suum delectat, si laudabile: sic in te iure mihi placeam, si tu bonis. Quod futurum omnino est, mi Pollio: si non audies solùm præcepta quæ crebrò dedimus, sed obaudies: cæque admissa in hoc pectus, re exprimes & factis. Ad virtutem antè omnia te hortamur: cui litteras istas feruire volumus, magnum vel in parandâ eâ adiuumentum, vel paratâ ornamentum. Non enim solùm pulchrior comptiorq. per doctrinam virtus, sed fortior: nec colorem modò ab illâ ducit, sed sanguinem & robur. Egregiè noster Seneca: *Et si magis refert nostrâ fortiores fieri, quàm doctiores: tamen alterum sine altero non fit. Non enim aliunde animo venit robur, quàm à bonis artibus, quàm à contemplatione naturæ.* Quod ita verum scito, si doctrinam non hanc mollem & amœnam solùm intelleges, quam φιλολογίαν haud malè appellamus: sed virilem illam magis & robustam, quæ in naturâ aut animo

animo occupatur, quamque φιλοσοφίαν propriè indigetamus. Illa enim sola, tantum abest ut tutum securumque te præster inter hos vitæ fluctus: ut moueat sæpe excitetque ambizioso animo cupidinum nouas tempestates. Itaque ut nautis solitarium Helenæ fidus non placet: non item mihi ista. Gemini illi sunt, qui cum apparuere, tranquillitatem nautis nunciant: tibi hæc duo, si iunges. Quod voueo ex animo: & in firmâ hac spe saluere te iubeo carum mihi caput. Lugduni Bat. III. Nonas Octob. ∞. I. C. LXXXII.

EPIST. XVII. *Lugdunum Bat.*

AVGERIVS BVSBEQVIVS

IUSTO LIPSIO S. P. D.

MVLTVM te amo Iuste Lipsi, quod me in tua scripta peruenire & in iis non semel honoris causa nominari voluisti. Quo nomine me tibi tantum debere confiteor, quantum soluere nunquam possim, non, ne si auctionem quidem faciam eorum bonorum omnium quæ nobiscum portantur. Sed tu ut me laborantem releues, beneficio beneficium accumulare debebis, atque ita existimare relata tibi gratiam, cum habebo, quemadmodum quidem habebo semper.

Non

Non minus erit hoc humanitatis tuæ, quàm fuit liberalitatis in me non promerentem tam fuisse munificum. Nam si summo iure mecum egeris, hoc consequere ut conturbem, vel ut me iudicatum nexumque ducas, exiguo sanè compendio senem siticulosum & bibulum. Quod cognoui ex epistola quam lectori inscripsisti, te ex valetudinis perturbatione ita laborare, prope ut de salute desperes deq. discessu cogites, Dij omen auertant, seruent illi te potius ad annos multos incolumem nobis Rei que pub. litterariæ. Multa restant quæ experiare, antequam ad hoc tam dirum. Magnum solet ad confirmationem valetudinis momentum afferre peregrinatio, cæli que & loci mutatio, quam ad rem ver appetens inuitat. Huc censeo transeas, vbi etiam præstantissimorum medicorum copia, fortassis opis aliquid ferre poterit. Quod si persuadeo, sequitur illud ut ad me rectà, meis que ædibus ita utaris actuis, in quibus tibi polliceor, pro ea facultate quæ suppetit, nullum amicissimi beneuolentissimi que hospitis officium te desideraturum. Da igitur operam ut planè conualescas, aut certè ut venias. Lutetiæ. XII. Feb. ∞. I. C. LXXX.

EPIST.

AVGERIO GISLENO BVSBEQVIO

Cæsareo Legato S. D.

NOME N ipsum tuum in litteris ante legendum me adfecit, & lectio multo magis. Iudicium talis viri meritò magnum apud me est: & hæc tam prolixa beniuolentia, quam solo animo meruisse me scio. Nam rem quidem tu auges: & facis tam liberali beneficij interpretatione, vt vltro obliger & nouam gratiam debeam tibi. Quam vt prorsus soluam, ne exspecta. non est istarum virium; non item animi. qui magis magisq. illigari tibi cupit, & numquam dependere vt pendcat à te semper. Liuij variantes lectiones ex codice Puteani quas submittis, grata mihi: etiam vtilis spero, post perfectum Commentarium Cornelianum, in quo vnus nunc sum. Absoluto enim eo opere, libens sanè manum & limam adiecerim vberimo historicorum. Permittit iam valetudo: quæ non paullò melior, post iter Antuerpiense & haustum auræ siccioris. Nam marina ista & palustris, nescio quomodo corpori huic non amica. Sed quis in Belgicâ alius angulus ad quietem? Itaque ferimus,
& hîc

& hîc hæremus: donec deo visum pacem
huic Belgio reddere, & nobis veterem se-
dem. Quod, vt res sunt, vouemus potius
quàm speramus. Amplissime & Nobilissi-
me Vir salue, & inter cultores virtutis nomi-
nisque tui Lipsium non falsò cense. Lugdu-
ni Batauor. Non. Mart. ∞. I. C. LXXX.

EPIST. XIX. *Hagam.*

THEOD. LEEWIO

Consiliario S. D.

IN silentio tuo, mi Leewi, mirabar, &
(hanc enim libertatem amicitia mihi dat)
indignabar. Sed indignatione tibi non in-
gratâ, cuius fons ab amore. Iniuriam mihi
ferre videbar, quia priuabas me hoc allo-
quio: quod etiam in negotiis occupationi-
busque meis vsurpo cum libentiâ & volupta-
te. Veluti hoc ipso tempore, quo Plantinus
cum genero apud me est: & eripit mihi non
inuito optimam diei partem. Ego tamen
scribo. de re priuatâ, valere me non optimè,
vt hoc anni labêtis tempus fluxionibus meis
ferè est infestum. De repub. nec multa nec
bona. Hostis Ninouiam obsidere dicitur, &
imminere meæ Bruxellæ. certè copias colli-
git circum illam. Galli lentè & frigide agunt;
nec

*De consilium,
de bello et
morbo.*

nec pro ingenio gentis. Ita vides, mi Leewi, in longum trahi rem, & produci calamitates patriæ iam exhaustæ. Nec abiiciendus tamen animus. quem si ratio non adfectus subegit; ille est eritque in firmâ arce, quam nulli insultus nulla vis perfringent. Sed opinio nobis hæc facit magna & metuenda, quæ ratione si examinas leuia sunt. Bellum metuimus. ita enim accepimus à parētibus, ita à nutrice, ita à publicâ vulgi voce. Sed imponūt. Cur enim bellum malum? nempe quia vastitatem inducit, quia pauperiem, quia mortem. Atqui hæc ipsa mala non sunt, nisi malis. Quot viri boni beatiq̃ue paupertatem appetiere vltro? Litteræ ipsæ diuinæ eam nobis conciliant, vt rectam ad cælos viam. Mors autem quid? metuenda viro? optanda potius: quia finis huius miseræ, & incipium melioris vitæ. At enim hæc Philosophorum sunt, inquires, dictu pulchra, re & vsu asperrima. Imò, mi Leewi, communis hæc vox totius generis humani: quotiens abstersâ adfectuum illâ nube radius diuinæ mentis illucebit. Sic tu, sic ego loquemur inuiti, si rem pendemus ad veri iudicij lancem. Signum vis? Ecce pone mihi ex illo ipso corrupto & corruptore vulgo aliquem in morbo. spernet diuitias, spernet opes: sanitatem

ratem dumtaxat vouebit corporis & mentis. Scilicet serio cogitare iam de se coepit ad-
motus ad extrema: & inanium obliuiscitur,
cum periclitatur de salute. Exsulant adfectus,
cum ratio rediit: & erigit attollitque se animus,
corpore iacente. Tamen sani redimus ad eadem omnia:
quia litigium illud cum adfectibus fuit, non diuortium:
nec proposito aliquantisper boni, sed metu sumus.
Quare maneamus in hac via, quam institimus,
segregandi nos à vulgo: nec id sermone tantum
& velut in pompam fiat, sed reipsa, & quod dicitur Bonâ fide.
Vacillamus, imò cadimus interdum? Surgamus,
& citâ celeritate corrigamus, quod temporis ereptum lapsu.
Viden' vt miles quoque, si cecidit, surgat alacrior,
& animos irasqueumat à casu? Idem nobis sit,
& constanter pergamus ad illum Tranquillitatis internæ portum,
qui verè efficit beatos. Vale. Lugd. Bat. 111. Idus Nouemb. ∞. I. O. LXXXII.

EPIST. XX. *Brugas.*IANO LERNVTIO *meo s. nuntio.*

DIMISI nuper à me Oudermannum
vestrū sine litteris, valde præter meum
votum. Sed mihi crede, ita distinebar vt
eius rei facultas mihi nulla. Nec nunc
D magna:

magna: (Plantinus enim apud me cum amicis est, quibus dies dandi pænè toti:) tamen erigit & conari me iubet epistola tua, si qua alia, plena suauitatum. Vel illud de S V A V I I S tuis quàm mihi spirat? crede, quod omnes Arabum diuitiæ, imò quod ille ipse halitus à suauiorum deâ. Tu tantum perge, & damna me huius voti, vt citò teneam amplectarque libellum, & te in illo. Sed de titulo cur mutasti? Mihi simplicius suauiusque inscribi S V A V I A videbantur, quàm funereâ & atrâ voce S E C V N D I M A N E S. An frontes seueras metuis, & consultum tibi is modestiâ inscriptionis? Frustrâ. quatenus ego gustum sumpsi, pura illa basia tua: quæ & Catones capere possint, & dare ipsæ Vestales. Denique quousque scribimus istis? paucis nobis potius. & da quod in sinu tenêre Scaligeri possint & Turnebi. De Plantino, verum est. ædes hîc conduxit sanè amplas, & partem vacantem Typographiæ transferet istuc. Aliquid ea res fortasse me excitabit ad lucubrandum: cum interesse editioni libellorum nostrorum licebit, imò præesse. Nam aliàs, & valetudo sæpe illud igneum, quod in nobis, retundit: & iudicia hæc multorum aut maleuola, aut malefana. De Germaniâ quidem

dem audistin? Proscribere misellam Satyram nostram nuper voluere, & eiicere edito extrà imperij fines. O pisces, pisces! non hæc aqua, in quâ vos natetis: & magis vobis faciat ille ab Cithærone liquor, quàm hic ab Helicone. Sed feramus: & quoniam cœpimus, aremus etiam hoc litus. De Venatione in manus iam sumpseram, & eram in secundo libro: reieci, & iterum daturus me videor in torporem. Catharri mei id faciunt, statim mihi sub hoc tempus & solemnes. A Scaligero nuper litteræ. edit De Emendatione temporum, & promittit breui exemplar. Vale mi anime, cum animâ tuâ, & cum iis qui ex felici vestro cœtu. Lugduni Bat. III. Id. Nouemb. ∞. I. C. LXXXI.

EPIST. XXI. *Antuerpiam.*

HIERON. BERCHEMIO

I. C. S. dico.

NIMIVM vrages, mi Berchemi, de Imitatione. nuper omnibus sermonibus, nunc epistolis hoc agis. Quid censes? aliquos thesauros mihi esse doctrinæ reconditæ? erras. siquid in hoc genere posse tibi videmur, magis à casu siue naturâ est, quàm ab arte. Et tamen quidquid illud est quod se-

D 2

quor,

quor, quod teneo; non vltra celabitur. & proximâ epistolâ præcepta aperiâ, ad quâ stilum meum fingo & conformo. Tu Minerval, sis, para doctori nouo. Scaligeri ad Aufonium en tibi. O virum, ô filium à patre magno magnum!

Scaliger

—merito cui doctior orbis

Submissus defert fascibus imperium.

Enimuerò ille vnus est, quem miramur, quem æmulamur, imò ne mentiar cui inuidemus. Felicem Galliam hoc sole! cuius claritas non ad eos solùm qui nunc sunt, sed ad posteros diffundetur, quamdiu quidem erit in terris nomen litterarum. De rep. quid scribam? manus mihi labat, & ingemisco. Carcer ille nouus tot *Lætulorum quò erumpet? de quibus ambigua hîc fama. alij emissos dicere, alij artius teneri: hi culpam affingere, illi demere. Omnia incerta mihi, præter illud: quod omnino futurum video, vt plebecula illa aliquid plus faciat. Habet hoc semper noua libertas, vt ad licentiam facilè deflectat: quid censes de vrbe, cui insitum & fatale, turbare? Vt fistulæ diu interclusæ aut interceptæ turbidiores aquas emittunt: sic isti actiones, aliquamdiu pressi. Sed nos quoque hîc in metu. Quidam inter optimates partium non optimatum: qui, vt cum

* Ad nobiles, qui Gandaui in vincla coniecti.

cum Pindaro dicam, * & δ' ἴνας τε ἔχρος ὕψιον, ἀλ- * Non in-
 λὰ χολιᾶς ἀναβαίνουσι ἀπάτας. Plebs ista mol- stitia re-
 licula. quid augurer? hostis tantum adue- etum mu-
 niat: ego tibi spondeo, non fore hic Numan- rum, sed
 tiam aut Saguntum. Cometam & nos per obliqua
 hos dies vidimus: immanem, dirum, & fa- fraudis
 cie haud sæpe visitatâ. Quid portendat, quæ- scandunt:
 ris? Chaldaus non sum, nec calî signa co-
 gnoui: tamen hoc vetus noui,

Οὐδεὶς κομήτης ὅστις & κακὸν φέρει.
 cui versui magis quàm Aristoteli credo, qui
 hæc talia ad causas fortuitas refert & infer-
 nas. Quid tamen aut quibus minetur, di-
 stinctè nouit ille *Prudens futuri temporis*
arbiter: ego communiter, non referre eum
 aureum sæclum. Vale. & illustri Comiti
 tuo à me salutem. Louanij. i i i. Id. Octob.
 ∞. I c. lxxvi.

EPIST. XXII.

Duacum.

PHILIPPO LANOYO, Nobi-
 lissimo iuueni s. d.

IN Italiam cogitare te audio, nobilissime
 iuuenum: & audio volens. Placet ea
 mens, quam agnatam scio non nisi optimæ
 cuique menti. Humiles istæ & plebeïæ ani-
 mæ, domi resident & adfixæ sunt suæ terræ:

De itinere
Italico.

D 3

illa

illa diuinior est, quæ cælum imitatur, & gaudet motu. Itaque siue prisco siue nostro æuo, peregrinati fere sunt viri magni. Sed ista hîc cautio: vt id fiat non cum voluptate solum, sed cum fructu. Vagari, lustrare, discurrere quiuis potest: pauci indagare, discere; id est, verè peregrinari. Vt tu id possis, finem verum fructumque ante omnia mihi propone, quem is petitus. Vt enim ij qui iaculum mittunt, non in vanum dirigunt, sed scopum præspeculantur ad quem collineent: sic tu præfini, quid peregrinatione istac quæras. Duo, nisi fallor: vtilitatem, & voluptatem. Non enim hanc solum. nec vt coronarij bellissimas saltem herbas floresque struppis aut coronis innectunt, salubrium nullâ curâ: ita hîc tu. Quin contrâ potius, plura ad mentem ac salutem referes quàm ad sensus aut ad spectû. Ac de voluptate aliquid dicere vacuum sit. cum ea sponte obuia: nec quisquam tam lapis aut frutex, quem non titillet ac flectat amœna illa variaque spectio gentium, vrbium, locorum. Natura scilicet illuc aurigatur, nec duce opus vllâ ratione. At in vtilitate laborandum est. quam nec secuti omnes, nec qui secuti, adsecuti. Eam tibi ingerò, & triplici hoc limite designo, Prudentiæ, Scientiæ, Morum.

Hæc

Hæc enim omnia peregrinatio adferre debet, si consilio, si ritè instituta. Ac Prudentiam ab eâ peti, Homerus nobis satis auctor; ille non poëtarum solùm eximius, sed me iudice, sapientum. qui cautæ illi Vlyssææ prudentiæ quam aliam causam vbique tribuit, quàm quod πολύτροπος: quodque, ut ipse ait,

Πόλλων ἀνθρώπων ἴδεν ἄστα καὶ νόον ἔγνων?

Et verè. Instituta enim illa varia gentium, ritus moresq. hominum, formæ ciuitatium, incredibile est ad iudicium & prudentiam quàm potenter possint. si tamen non visâ aut libata ea leuiter; sed admissâ, retenta, & collata inter se examinis quâdam lance. Quod ante omnia tibi censeo faciundum. Vide inquam, audi, iudica. nec conquire solùm hæc talia, sed in ea inquire. Et inquisitio quidem à te & tuâ mente erit: conquisitio, ab hominibus esse debebit, aut à libris. Nam & libri ferè siue historiæ peculiare suis quibusque locis & linguis sunt, quas indaga- bis: & homines æuo & vsu prouecti non deerunt, à quibus percontando discas. Et si enim modestiam & silentium iure tibi suadeam: tamen nihil abnuo, quin per iter frænâ sæpe laxes effræni illi membro. Ius tibi sermonis, non in viâ solùm (siqui eiusmodi

comites) sed in hospitio sit: nec ante mensam modò, sed in eâ, & post eam. Sed sermonis ius intrâ hos fines, quærendi de moribus, legibus, facie cuiusque vrbis. addo & de Principibus, bellis, casibus, aut siquid euentuum magis insigne. Hæc notabis, hæc sepones. certus ex iis ciuilem illam prudentiam inferi, tacitâ quâdam vi & viâ. Vt enim herbas, vt arbores crescere non cernimus, sed creuisse: sic factam hanc prudentiam potius, quàm fieri. Atqui incrementum & irrigatio illi, ab his inquisitorij, vt sic dicam, humoris guttis: quas altè perbibit melior animus, & paullatim madescit sapientis iudicij succo. Atque hæc de Prudentiâ dixerim: verbis parcè, rebus ampliter, si rebus experiris. Ad Scientiam te nunc eâdem manu ducò. Quam mirè fortasse, quod peregrè quæram. cum domi illi sedes potius; & hæc litterarum studia quiete secretoque magis gaudeant, quàm motu aut discursu. Sed defines huius admirationis, si animum flectes ad duplicem, qui ad Scientiam, modum. Aut enim ab Auribus ea, aut ab Oculis est: à Doctore dico, aut à Libris. Et de libris quidem, nemo ita negatum quin domi habeantur tractenturque melius: in doctoribus, aliter esse ratio suadet mecum.

cum. Quæ enim illa, obsecro, tam felix regio, quæ felicissima omnia ingenia includat? Quin sparsa illa: &, deo dispensante, sua cuique terræ velut gemmula quæ illustret. Hanc adi, hanc audi: & è sacris illis pectoribus, hianti ore bibe abditæ doctrinæ fontes. Quis non à Turnebo aliquo doctior redeat? prudentior à Sigonio? disertior à Mureto? quorum ego non auditum solum magno emerim, sed visum. Quod si notitia etiam aliqua tibi cum iis accedet (& id pronum apud tam humanos:) deus bone, quæ occasio hîc tibi discendi & ditescendi? quot gazas legere & recondere cottidie poteris latentium litterarum? Mecum vides tu arripe tantum: &, me auctore, in usum eiusmodi virorum omni arte irrepe, vi irumpe.— Nusquam meliore damno frons ponitur. Hæc Platonis, hæc Pythagoræ, Democriti, & aliorum sapientum mens fuit: qui relictâ penu artium Graciâ, non ad cultos solum, sed ad barbaros peregrinati, acri quodam cupidine discendi. Iam & alia ab Oculis utilitas: qui hîc tibi soli & nudi ad Scientiam sæpe duces. Italiam ecce nunc adis. illam frugibus, viris, opidis cultam, illam famâ inclutam scriptisque. In eâ non vestigium usquam pones, non oculum flectes,

D 5 quin

quin monumentum aliquod premas, aut
memoriam vsurpes, ritus siue historiae priscæ.
Illuc Thrasimenum miserantibus oculis sub-
iicies, aut æternum imperij vulnus Cannas:
hic magis lætis, Albanum, aut Tybur, aut
nobiles Baias. Plinij alibi mansio, & Virgi-
lij aut Propertij patria tibi ostendetur; ali-
bi rudera Varronianæ aut Tullianæ villæ.
Quanti & quàm arcani gaudij ista visio? cum
non animo solùm, sed pænè oculis sese in-
ferunt manes illi magni, & sola premimus
pressa toties ipsis. Iam coloniæ illæ veteres,
iam templa, theatra, arcus, sepulcra, lapides,
quem non & doceant mirificè & delectent?
Doceant dico. quia reuera notata aut exscri-
pta hæc talia, mirum quantâ luce mentem
perfundant, trepidantem per veterum scri-
pta. idque experti dicimus ipsi. Vt omit-
tam etiam illud commodum. quod nescio
quomodo attollatur & grandior sese fiat ani-
mus, adspectu tot sublimium & grandium
rerum. Cupidinem veræ virtutis & gloriæ
ingenerat, visa toties aliena gloria & vir-
tus. Ad mores iam venio, qui postremus
mihi locus; tibi, siquid sapias ô adolescens,
primus. Ab hoc enim scopo si aberrasti, ab-
errasti ab aliis: & inutilis, imò noxia, scien-
tia omnis prudentiaque est, secreta à probi-
tate

tate morum. Cetera speciosa puta, hanc necessariam: illa ad ornatum adhibe, hanc ad salutem. In moribus autem duplex mihi præceptio: & ut bonos rectosque ubique adnotes, & fugias malos & detortos. Sed in bonis, ne mentiar, haud magna fortasse peregrè copia est. Latent enim plerumque verè probi: & in pectore intimo domicilium Virtus habet, non in vultu aut fronte. atque inde ut extrahatur, vñ opus & notitià quadam propiore: ad quam peregrinantibus raro accessus. Tamen elegantia quædam morum & comitas, & externa quædam, ut sic dixerim, virtus, quin apud exteros iure quærat, non negabis. Quid in cultu, vestitu, actionibus deceat, quæ Veneres & lepores in sermone aut gestu, docere te ritè politiores illæ gentes possint, Itali, Hispani, Galli. atque ita rus illud nostrum aptè sepe diluas quæsitâ istâ vrbânitâ & peregrinâ. Sed quæsitâ, non adfectatâ; usurpatâ modicè, non ostentatâ: alioqui nihil comptu co in-comptius, elegantia inepcius. Risimus non semel eiusmodi histriones, qui ab Italiâ aut Galliâ noui gestus nescio quos mimicos moleste usurpabât, & delicias parum non dicam ciuiles, sed viriles. Tu hæc fuge. & in primis vera & interna animorum vitia, quorum
vbique

vbique larga & obuia seges. è quâ ne quas
spicas improvidè colligas, magna mihi pro
te cura, imò metus. Admittimus enim ne-
scio quomodo & combibimus facilè pere-
grinas illas culpas; siue quia nouitate aliquâ
blandiuntur, siue quia specie virtutum. At-
que vt venena vinis admixta, medicorum
scito, perniciousè & perniciosè penetrant: sic
peccata hæc adlita virtuti. Ferè enim ita fit:
vt in quâ gente vitia certa increuère & in-
crebuère, mores iam vocentur; nec in ve-
niam modò veniant, sed laudem. Adde,
quod naturâ ipsa prouiores nos ad mala imi-
tanda. Vt pictor, leui manu & volante pe-
nicillo, rugas, verrucas, næuos in facie expri-
mit, haud tam facilè ipsam: sic probitatem
laboriosè imitamur, nullo negotio maculas
illas animorum. Aduigila hîc igitur. & iam-
ante serîdè prouide, quæ vitia cognata vel
amica cuique genti. Quis enim neget? vt
hominibus singulis, sic populis suæ laudes,
suæ labes. Galliam ecce cogitas? leuitatem
& vanitatem etiam, quæ in plerâq. eâ (om-
ni, falsò dicam) gente. Italiam? proteruiam
in eâ & libidinem. Hispanias? typhum
quemdam, & Africanum fastum. Germa-
niam? comessationes & ebrietatem. Quæ
velant illi, scio; & comitatem, fiduciam,
grauitatem.

grauitatem, hilaritatem interpretantur falso. at tu vitabis, nec in venas rapies peruerſi iudicij aurâ blandientem peſtem. De moribus tantum eſt. & pertexui hanc telam: niſi quod leue parergum illi addam de Italiâ ipſâ. Laxat enim neſcio quomodo vela huic ſtilo, prouehitque longius amor & cura tui. In terram is igitur terrâ iſtâ meliorem, fateor; gentem gente nobiliorem: haud ſcio an probam magis, an fidam. Ingenium, & ſubtilitas, & magni erectique animi in illis locis habitant: non ſemper puri, ſimplices, & ad Gallicam iſtam niuem. Ideoque incautiſ & apertis nobis nonnullum ibi periculum, & quidem à duplici telo. Nam & inter viros multi tecti, callidi, periti ſimulare: & inter fæminas, formæ conſpicuæ, ſed laſciuæ & procaces. Hîc Scylla, ibi Charybdis: & duo hæc discrimina vt enauiges, opus non prudentiâ quâdam ſolùm, ſed dicam fortunâ. Prius tamen illud me angit minus. quod amoliri magnam partem poſſe videor cauentibus quibuſdam præceptis. Nam contra inſidiantes illos aut ſimulantes, quidni firmum ſcutum à ſimulatione item aliquâ ſit? Cres mihi eſto inter Cretas. Nec viam tibi tamen ad fraudes præeo. abſit. ſed vt medici, venena quædam venenis pello, in
ſalu-

salutem tuam non in noxam. Ad minutas
& innocentes quasdam simulatiunculas te
voco: nec ad alienas insidias, sed ad animi
tui opportuna tegimenta. In Italiâ totâ tria-
hæc mihi serua. Frons tibi aperta, lingua
parca, mens clausa. Comis & communis
vultus aduersus omnes sit, animus externo
nulli pateat: & velut in thecâ clausum eum
habeas, dum redeas ad notos animos & verè
amicos. Epicharmæ sapientiæ ille neruus
hîc valeat, Nulli fidere. Nisi facis: non vnus
Vlysses Aiacem te circumueniet; & dolo-
rem nobis debes, illis risum. Atque hæc ta-
men cautio mea propriè in vulgus Italorum
dirigitur. Nam de nobilibus cur diffitear?
reuera optimates illi plerumque optimi:
celsi, alti, sinceri; virtutis, gloriæ, litterarum
amantes. In vulgo aliter esse obseruauimus;
qui fex & limus, & verè vulgus. Itaque in
illis, vetus Italicus aut Romanus sanguis ferè
apparet: in istis, peream, nisi claræ reliquiæ
(fidenter dicam) Gothorum, Vandalorum.
Iam contrâ telum alterum quî muniam te,
aut moneam? Ita sim saluus, vt opto potius
quàm spero te hîc planè saluum. Tantum
mihi metus & ætas tua facit, quæ in ipso
æstu: & illæ non dicam famina, sed Vene-
res, Venetæ aut Romanæ. In naturâ tantum
tuâ

tuâ spes omnis præsidij hic, & voluntate.
 Quarum si alterutra ad calidas & callidas
 istas Solis filias inclinat: quis hominum te
 seruet? certè rues: nec vlllo præceptorum suf-
 flamine te sistam. Tamen ne nihil dicam
 aut addam: ecce armaturam à me dupli-
 cem, Oculis Auribusque. Oculos inquam,
 primum mihi claude, & auerte longè ab il-
 lecebroso hoc adpectu. Aditus enim mali
 morbi hinc est: nec amor aut cupido facile
 irruperit, nisi per geminas has fenestras. Sed
 & Aures etiam muni, contrà omnes non
 Venereos solum sed paullò magis venustos
 sermones. Ij sunt enim qui titillant, qui ex-
 citant: & vt cupere ab aspectu est, sic velle ab
 auditu. Igitur vt athleticis olim, munimenta
 quædam aurium adponi mos (*ἀρρωπιδας* vo-
 cabant) ad vitandos ictus: sic tu hoc firum
 contrà amatoria vulnera habe velamentum,
 Amatorium nil audire. De hominibus dixi
 (quæso ne cum inuidiâ cuiusquam aut irâ:
 quia liberè aliquid protulerim fortasse, nihil
 acerbè aut malignè:) adiungam & aliquid
 de locis. Qui varij in Italiâ omni & pulchri:
 vt non iniuriâ deliberes, quem præferas ad
 videndum, siue habitandum. Et meo qui-
 dem sensu (vidimus enim plerosque omnes,
 & triuimus) prima tibi vel adfectus causâ,
 imò

imò cultus, adeunda Roma est: adeunda tamen, non habitanda. Confusio enim ibi & σύγχυσις, aëris & morum haud pura puritas: & quod verissimè à Varrone dictum, turbaturbulenta. Loca igitur illa prisca & vetera, monumenta ac rudera,

— & campos ubi Troia fuit,

cum lustratus satis & veneratus fueris: Neapolim mihi abi, & paullisper inside illam nobilem, illam cultam, illam amœnam. Per quam viam deliciae locorum multæ, quas omitto. sed si inhabitanda diutius Italia est, in Thuscum mihi redi, & illos incole, linguæ, aëris, * morum causâ. Omnia hæc ibi pura. Quod si de opido etiam quæris: Florentia mihi aut Senæ placeat: & magis istæ. At iam in habitu & reuersione, Bononiam amicam studiis libens videbis, & eadem laude insigne Patavium. quibus cum dies aliquot dederis, non pigebit in vrbe maris dominâ (Venetias dico) lustrandâ ponere septimanas. Heu ad inuidiam pulchra, opulens, felix vrbs! minus tamen ad nostrum Genium, quia Mercurio amicior quàm Mineruæ. At in exitu grande illud & diffusum Mediolanum te capiet. in quâ fine Italiæ, finis mihi epistolæ. Deum supplex precabor vt te seruet, & tu ista. Vale Nobilissime

* De externis cape.

liffime iuuenis, vale, vale. nec deus mihi * auguria perficiat, quæ in tristi mente. Antuerpiæ III. Nonas Aprileis. ∞. I. LXXVIII.

* Certè vera. obiit enim eam ipsâ peregrinatione, princeps nostra iuuentutis.

EPIST. XXIII. *Vltraiectum.*

IANO DOVSÆ S. D.

HEVSTU, sacrifica. Lipsius etiam viuit. Discrimen igitur tibi? inquires. Græde, capitale, mi Doufa: & quidem sine crimine discrimen, à scriptis iterum meis non à factis. Satyram ego nuper scripsi, & illa me pænè proscripsit. Locari me putas? verò, ferriò. à grauibus, imò à grandibus viris res agitata: à proceribus imperij: tanquam in læso aut turbato publico statu. Suspendo adhuc te. rem habe. In iocis illis Menippæ nostræ aliquid est de lauru poëtarum, quam largitur Cæsar. Ab eâ iste ignis. Aiunt ignominiâ à me affici vniuersum id genus: aiunt Cæsarem ipsum aspergi iniuriâ, quasi non id ei ius aut potestas. Itaque à Legatis ipsis Cæsaris litteræ subitò Francofurtum, quæ grauitè me accusarent, minarentur: & Satyram ipsam priuatum irent publicâ luce. Hæc audis? hæc credis? Non ego ipse: nisi litteras eas vidissem his oculis, tenuissem hæc

E manu.

manu. O sæclum, ô viri! Itē vos docti, vigilate, scribite: & pro famâ, subite hanc flammam. Et tamen vtcumque calumniarum ferax ævum: quis materiam iis censuisset in re tam leui? Nisi si hoc proprium mihi fatum, vt ex candore istarum niuium oriatur semper aliquis ignis. In Epistolicis meis nōne simile? Benè certè sperare de iudiciis posterorum debeo: cui tam iniqui sunt viui. Tu vide, ride, & si vir es, pro Satyrâ nostrâ Satyram in saturos illos scribe. Nōne enim, nostrâ? tu certè eius magna pars es. Vale mi oculissime. Lugduni Batavor. IIII. Kal. Iulias ∞. IO. LXXXI.

EPIST. XXIV. *Lugdunum.*

GEORGIUS RATALLERVS

I. LIPSIO S. D.

ANNVS iam est & amplius, Clariss. Lipsi, cum ad te scribere cupientem retinuit me expectatio aduentus in hanc vibem tui. cuius ego spe hætenus falsus, neque quod constitueram, isthuc profecturus videor, facere non potui quin has ad te darem testes benevolentiae erga te meae. Quanquam autem nunquam mihi visus es, ea tamen pertentat mentem tui cupiditas,
vt non

vt non solum te diligam, verum etiam vni-
 cè amem. Cuius rei causa est cum insignis
 tua atq. omnium ore prædicata virtus, quæ
 etiam nunquam visos amare compellit, tum
 in omni eruditionis genere excellens doctri-
 na, quam ex ingenij tui monumentis nemo
 non percipit. Inuideo propè dixerim iis qui-
 bus illa contigit felicitas, vt non solum te vi-
 deant, verum etiam familiari tua consuetu-
 dine & colloquiis quotidie doctissimis sua-
 uissimè fruantur. Sed ne multa, nihil hac
 mihi scriptione aliud queritur, doctissime
 Lipsi, quam vt scias me amare te & admira-
 ri, nihilque esse prius aut antiquius quàm
 abs te vicissim vt amer. Quod sanè vbi in-
 tellexero, non in postrema parte felicitatis
 meæ positurus sum. Vale. & vt quam
 commouisti sustineas atque tueare studio-
 rum atque lucubrationum tuarum exspe-
 ctationem, valetudini, quam non omni-
 no firmissimam esse audio, diligenter in-
 ferui. Vltraiecto. Pridie Kalend. August.
 ∞. IO. LXXX.

E 2

EPIST.

EPIST. XXV. *Vltraiectum.*GEORGIO RATALERO *Præsidi**ibidem Consilij Regij s. D.*

^{18.} **V**ALDE alienus à Gratiis omnibus sit,
 Vir Amplissime: cui non & litteræ tuæ
 gratæ, & hæc ad amicitiam inuitatio, tam
 amica, tam honesta. Quam quòd prior,
 quòd vltro suscipis: iure magni facio, qui
 scio quàm tu magnus. Et amaui quidem te,
 imò colui iam pridem, tacito quodam sen-
 su: qui diu inclusus, libens nunc se promit &
 exspirat ad hanc suauem beniuolentiæ tuæ
 auram. Cui tamen non dicam paria, sed
 maiora facio: quòd plures mihi ad amorem &
 æstimum tui causæ. Doctrina, dignitas,
 virtus, & ante omnia hæc humanitas: qua
 trahis & nectis me tibi adamantino quo-
 dam vinclo. Quod nulla vis, nulla fraus, la-
 xabit aut soluet; donec

*Lumine adempto animam moribundo cor-
 pore fundam.*

Idque tibi non per epistolam scriptum, sed
 velut per syngrapham volo sponsum. Tu
 mihi quæso responde: & hunc, vt sic dicam
 amoris noui fruticem, quem tam amanter
 eduxisti, euocasti, alere & fouere perge be-
 niuo.

niuiolentiæ tuæ radiis : ô Belgij & meus
splendide sol. Vale. Lugduni Batauorum:
Postridie Kal. Augusti. ∞. I. D. LXXX:

EPIST. XXVI. *Hagam.*

THEODORO LEEWIO

Consiliario S. D.

MAGNUM illud Antuerpiense facinus,
magnum. dicerem & malum, si de
causâ mihi liquidò constaret aut fine. Sed
tamen hoc ipso malum, quòd malum imò
exitium patriæ trahet secum. Heu, quæ vi-
demus? quæ audimus? quàm inopinata?
quàm obliqua? quàm non pro veteri fide &
more regum? Nec tamen, mi Leewi, dei-
cere. erige te potius: &, vt palma, attollat se
animus contra nouum hoc pondus. Inspice
ludibria rerum humanarum, & aleam am-
biguæ Fortunæ: quæ gaudet iactum aliquem
ex occulto iacere, nec expectandum. Hinc
ille vulgi stupor & querela, Quis putasset?
quæ non cadit in mediocriter sapientem:
qui iamante ita meditatus, vt sciat hæc &
deteriora posse euenire. Vt in bello, etiamsi
hostis absit, semper excubiæ: ita vigilat ille
contrà improuisum omnem ictum. Quis
fuit ille dies, cum hîc & alibi insulæ totæ

aquis absorptæ, aut vrbes terræmotu? Quis eorum qui tam magnâ ruinâ perierunt, id putasset? Nec exempla nobis defunt istarum, quas patimur, cladium: sed ipsi nobis, qui, insito à naturâ vitio, proni semper ad spes meliores. Quas coërcere tamen potius sit, & laxiores habenas permittere timori. Non deerit consilium aut solatium illi animo, qui timuit quidquid potuit timeri. Iure à Romano sopho laudatur is versus,

Cuius potest accidere, quod cuiquâ potest.
 Quem velim impressum tuæ menti, unâ
 cum amore mei. Vale. Lugduni. Pridie
 Kal. Febr. ∞. IO. LXXXIII.

EPIST. XXVII. *Brugas.*

LERNVTIO, ET GISELINO.

SALVETE mea animæ. ita enim meritò vos appellem, quia quamdiu istic fui, vixisse videor: nunc vitâ frui quasi per umbram. Circumagunt me hæ turbæ in Numidæ morem: & adhuc discurri sine lare, sine certis sedibus. quas tamen positurus in Batauis videor, Ordinum vocatu, & stipendio sanequàm honesto. Sed temporaneas, non perpetuas: saltem,

Dum hæ cōflescent turbæ, atq. ira leniunt.
 Aliter

Aliter videtur quibusdam è meis, qui in mutatione hac rerum ad dignitates & splendores vocant. videatur. mihi stat vetus illud decretum meum, reipub. tam confusæ non misceri. Orpheus ille vester Lugduni est, & (inuideo vobis hunc risum) partes has simulat, & ambit professionem. Exambietne? non, si Batauos noui: in quibus certè plusculum, quàm pro veteri verbo, auris est & cordis. Eurydice etiam eius hîc. & illa professionem. O Doufa, viuis & Satyram non scribis? Sed ridebimus coràm. Ita enim de vobis recepit mihi Winterus vester, adolescens adprobus & perhumanus. Facite, & properate ad hæc Neptunia loca: in quibus ego cum Dousâ tam arctè, tam auidè, vos amplectemur, quàm Amymonem suam illeipse Neptunus. Sed hospitium quidem vobis (ita iubeo) apud me erit: familiare scilicet & sobrium, nec propter vos maiorem fumum vicinia videbit. Properate tantùm: quod vt magis faciatis, nuncio accepisse me nunc nuper Lutetiâ à Pythæo Trochaicum vetus, cui titulus Peruigilium Veneris, elegans & scitum carmen, & dignissimum illa ipsâ deâ. Plura non addo. venite, videte, valete. Lugduni Bat. Kalendis Veneris.

∞. IO. LXXIX.

E 4

Sed

Sed heustu, Lernuti! est quod à te feridò
petant mei horti. non magnum aliquid, sed
illud idem quod hortus tuæ, Seminari. Ita-
que siquid seminiij. tibi superest, non illius
Plautini (apage nuptiales tuas nugas) sed
istius hortensis: quæso, hoc nuntio mitte.
Habeo enim & colo hîc in ipsâ vrbe hor-
tum, amœnum potius quàm grandem, con-
cessu nostri Hauteni. Pro eo ad Venerem
natum mihi herè hoc Carmen. quidni enim
friuiola mea mittam, vt eliciam gemmulas
tuas? Ita callidè captator sum: nec nego.

~~AD STELLAM VENEREM~~
~~PRO HORTO.~~

A LMA Venus, quæ calorū colis ardua templa,
Quæ maria ac terras vitali semine comples:
Quâ sine nec flores hortos, nec gramina campos
Vestierint, neque fugiferas animalia terras,
Quæ ue solum pedibus sulcant, quæ ue aëra pennis:
Tu dea tu faulrix hortorum in cultibus esto,
Adspiresq; meo numen genitale labori.
Nam sine te nil Flora potest, nil flaua Segeſtis,
Nodutisq; herba pubenti optabile numen.
Pelle malum virus à floribus, imbricitôrque
Ne noceat Aquilo, neu grando, neu robigo,
Effice. diua potes. Solis Lunaq; potestas
Te superà: sed consensu tua tertia regna.
Nec *tibi Mercurius certauerit, aut tibi Mauors:

* Ad clarorem
stellæ Veneris
hæc referenda.

*Ipse tuo fasces submittit Iupiter igni.
 Interea, dum nos fera mœnena militiæ
 Exercent, lituig³ vocant ad ciuica bella:
 (Patria da veniam) Hauteni securus in hortis
 Ipse habitem, fallâtque meos cultura dolores.
 Non ego Bellona sim victima, non ego Marti
 Miles: nascentique alius mihi risit Apollo.
 Sat patria Belgisque datum, si fama Camœne
 Nostra erit, atque aliquis venienti Lipsius auro.*

EPIST. XXVIII. *Herbipolim.*

FRANCISCO MODIO S. D.

ERGÓ NE viuis Modi, & nos amas? De
 utroque enim ambiguos reddebant &
 locorum interualla in quibus agis, & silen-
 tium quo tamdiu non iustè vñsus. At nunc
 emendasti, & longâ epistolâ cessationis cul-
 pam eluisti in parte. nam totam tum de-
 mum, si perseuerabis. Et quanquam remo-
 tum te doleo seiunctumque à nobis: tamen
 quòd in iis locis, & apud eum virum es, lenit
 desiderium, gaudium imò adfert. Amo
 enim, amo, Germaniæ illum tractum in
 quo beatè viximus olim ipsi: & gratulor de
 hospite, qui, vt scribis, tam benignus in me-
 liores Musas. Sæpe apud notos prædicaui,
 sed parum credulos, Homines etiam illa
 tellus alit ingenio doctrinaque pares nobis,

E 5

fide

fide & virtute meliores. Experiris ipse: & magis experieris cottidie, si omisâ inanum specie, de re iudicabis ex re ipsâ. Intereâ vides portum aliquem & receptum in his studiis esse, per res adflictas: nec vanum illum quicumque scripsit,

* *Artem
minuat am
terra que
his educat.*

* *Τὸ τεχνίον γε πᾶσα γαῖα ἐντρέφει.*

Ego quidem auctor tibi sim non commouendi ex iis locis, donec Belgio huic fiducia status melioris. Nam nunc quàm fluctuemur, vides. Fœdera & domini noui: & omnino aut mutatio, aut interitio rerum. Sed malo aliquid de studiis. Tacitum ad me, siue Eclogas potius tuas in Tacitum, si mittes, gratum: & vtar, non sine memoriâ eius, per quem vtar. Paramus enim iterum vulgare Commentarium nostrum, sed auctiorem. Habemus & libros duos De Venatione iam adfectos, Saturnalium priorum (quæ dilaudas) titulo & exemplo. Sed & de Epistolis meis edēdis aliquid cogitabam, si quas colligere aut seruare potui in hoc naufragio nostrarum rerum. Quæ mens iniecta mihi nuper, non nego, per Italos: quorum Epistolas ambitiosè editas vidi, & (liberè dicam) non inuīdi. Cur enim? A verbis cultas censes? sæpe nec Latinæ sunt. A sententiis acutæ? torpor & tepor merus est. O Italia, vbi
Poli-

Politiani tui, aut Barbari? defecisti. & hoc
 sæculum ambitionis & fuci aliquid fortasse
 plus habeat, re deseritur & seriâ illâ doctri-
 nâ. Etiam Agellius nobis nuper in manibus:
 deposuimus, postquam aliis audiuiamus eam
 esse curam. De * gaudeo mi Modi, gau-
 deo, quod tardè, sed aliquando eum nosti.
 Nam cur dissimulem? labi & tabi tibi ami-
citia illa: & floreres inter prima ingenia Bel-
 gij nostri, nisi hæc vredo te adflasset. Quid
 de indole tuâ optimâ & ad omnem laudem
 natâ sentiamus, imò loquamur cottidie, no-
 tum multis: tu eripe tantum te, & sciun-
 gere ab obscuro hoc cæno. nitorem & lu-
 cem tibi spondeo æternæ famæ. Me ipsum
 quàm ille lutulauit, & læsit? olim contage
 & consortio, nunc conuiciis. quæ spargit oc-
 cultè, & iacit ea quæ digna tantum ipso. In-
 felix, quid sibi vult? notus esse? erit. & nisi
 desinit, stigmata illi ego atque amici inure-
 mus, quæ Sequana illa non eluet suis vndis.
 Sed mentior Modi, mentior, & loquor mo-
 re vulgi. Nam ego à vindictâ tantum ab-
 sum, ut etiam ab irâ: omnesque eius noxias
 vnâ spongiâ libens delere possum veniæ &
 obliuionis. Malus ego in malum nunquam.
 Peccet ille & ruat; mihi benefacere consta-
 bit: & conuicia eius omnia refellam vnâ
 vitâ.

vitâ. Ita quò peius ille loquetur, melius ego
 audiam: & contrâ Invidiam pulcherrimum
 hoc genus ultionis amplectar, vt comedat
 ipsa sese. De Matulis illis & Petreïis, iam
 aliquid inaudiueram. sed quid? etiam illæ
 nitedulæ extrahi volunt è suis senticetis? à
 me frustrâ. Tu tantùm purga me calum-
 niarum eiusmodi apud Posthium: & ani-
 mum hunc illi aperi candidiorem vestrâ ni-
 ue. De poëtis Germanis aliquid dixi aut
 scripsi: at non de germanis, inter quos mihi
 ipse. Fucos & de honestamenta poëtarum
 saltem tetigi: quorum fertilis sanè illa ora.
 Vidimus nos, & vides ipse. Quis non ibi
 somniasse vult in bicipiti Parnasso? Itaque
 vates omnes audiunt, & prodeunt: & com-
 pti sublimesque multi cum Cæsareâ suâ lau-
 ru. Quos non equidem sperno aut rideo:
 hoc tantùm iis instillo, *Laurigeri multi, pau-
 ci Phæbi.* Quin re plerumque didici, mini-
 mè re poëtas, qui titulo illo & nuncupatio-
 ne. Extrema tua epistola pupugit me de
 M. Antonio. Itane est? abiit? certè doleo.
 Nam æmulatiunculas illas eius (ita appel-
 lare malo, quàm calumnias) nihil moror.
 Habere hoc scio ista studia, vt nescio quo-
 modo faciliè pariant riualitatem. quam ego
 ferio contemno: sed & hoc mihi ferio dolet,
 con-

contemni per hanc illa. In contentionibus enim istis quis risus sæpe vulgi? & iure, cum tam pueriliter desipientes eos videant, qui ad sapientiam aliis magistri. Ratallerum Præsidentem quod saluere tu patronusque iubetis: ille verò saluus. iam pridem enim à nobis abiit ad beata illa loca: idque præcipiti quodam fato. Nam benè valens ad curiam cum venisset, subito deliquio animi concidit, nec surrexit. Ita ereptus patriæ optimus ciuis, nobis amicus. Hoc ante septem menses accidisse scitote, & mecum dolete. Vale mi Modi, & magno illi patrono tuo à me salutem. Lugduni Batauor. Nonis Augusti. ∞. IO. LXXXII.

EPIST. XXIX. *Lugdunum Bat.*

IOS. SCALIGER I. LIPSIO

suo Salutem.

SATYRAM tuam Menippæam accepi, mi Lipsi, cuius nomine tibi gratiam habeo primum tanquam amico, qui mihi eam dedicasti, deinde tanquam magistro, qui me multa bona docuisti, & doces quotidie in tuis aureolis scriptis. Quare & amicitiae tuæ & eruditioni ita me debere fateor, ut alteri quidem quod opponam habeam, pietatem

tatem & singularem amorem in te, quo ne tibi quidem concedo, in altera ita me vinci à te gaudeo, vt non aliter, quàm si id omnibus palam testatum relinquam, tibi satisfactum putem. Quod sanè non solùm facio, sed & fieri debere fateor. Deus opt. max. te nobis conferuet. Nam qui literarum dignitatem hodie sustineat, prater te habemus neminem. Iuuenes nostri hoc tempore *ῥεμβόμυροι* nescio quid *μεταωρολογῶσιν*. hoc vnum student, vt mulieribus placeât eorum studia. Aliter oleum & operam se perdidisse putant. Oraculum hoc à me accipe: si ego & tu morimur senes, per hos *λεγχινδτάς* non stabit, quominus literarum interitum tandem videamus. At ego nunquam nouarum partium transfuga aliquid muginabor, vt inquit ille, cuius fructus ita mihi constabit, si illis displiceant labores mei. Habeo in manibus opus affectum de Emendatione temporum, in quo veterum excito omnium nostrorum Chronologorum, qui omnes *ὁμοθυμαδὸν* in vnum id iurasse videntur, vt verum nunquam dicant. Primum omnium nationum annos tam veterum quàm recentiorum explicauì, Atticorum, Macedonum, veterum Hebræorum, Ægyptiorum, Chaldaeorum, Persarum, Ethiopum, Armenio-
rum.

rum. Huius rei ignorance non tantum peccant Chronologi nostri, sed & ij, qui eorum dicta *κρίας δόξας* putant. Præterea annum nostrum quomodo corrigant ij, qui hoc opus hodie Romæ aggrediuntur, ostendo, & multa alia eius generis adiicio, ex quibus omnium sæculorum ratio penitus ignorata constet. Tu velim sæpius ad me scribas, nisi graue est. Plantinus curabit literas deferendas. Vale Cantamilæ ad Crossam flumen in agro Agedunensi limitis Lemouicani. x. Kal. Iun. ∞. IO. LXXXI.

EPIST. XXX. Romæ.

NICOLAE FLORENTI *salue.*

QVÆSITVS mihi hodie es, nec reperi-
tus, non sine meo morfu. Auidè enim
auebam onus apud te deponere, quod pre-
mebat. Sed nec mensa nostri regis te vidit.
quid factum? Satin' saluæ? spero. æstus hic
potius te impedierit, cui nos vix ferendo,
etiam sub tectorum umbrâ. Sed onus, quod
dixeram, impositum mihi à Valerio, ecce
istud. Legebam herè lib. v. cap. v. De Sci-
pione Africano: *Itaque clarissimorum co-
gnominum alterum sumpsit, alterum dedit:
triumphiq; prætextam huius excepit, illius
tradi-*

tradidit. Item lib. VII. cap. I. De Metello:
Consulatus decus, imperatoriam potestatem,
speciosissimi triumphi prætextam largita est.
 Rectène utrobique & verè de Prætextâ?
 quam tribuit apertè, ut vides, triumphantibus,
 & facit eam honoris eius propriam velut notam.
 At falsò, nisi fallunt me consensu ceteri scriptores.
 Quis enim libauit modicè scripta aut ritus veteres, qui nesciat
 Prætextam puerorum saltem & Magistratum
 fuisse? Quin adedò triumphantium illa non
 propria, ut disertè remoueant & discriminent
 scriptores. Plutarchus in Mario:
 καὶ παρῆλθε μὲν, εἴτε λαθὼν αὐτὸν, εἴτε τῇ τύχῃ
 χρώμενος ἀγροικότερον, ἐν τῇ θριαμβικῇ κατα-
 σκευῇ, ἄχυν δὲ τὴν βελὴν ἀχθεθεῖσαν αἰσθόμενος
 ὤξανέση, καὶ μετὰ λαβὼν τὴν περιπορφύραν αὐτῆς
 ἦλθε. Nam περιπορφύραν, ipse & ceteri
 Græci, ut scis, dixerunt Prætextam. Tacitus
 lib. XII. *Ludicro Circensium, Britan-*
nicus in Prætextâ, Nero triumphali veste
transuecti sunt. Certè alia omnino & augustior
 triumphorum illa vestis, nec prætextâ
 solum purpurâ sed intextâ, addito etiam auro.
 Liuius libro XLV. *In curru scandentes*
Capitolium auratos purpuratosq; de triumphantibus
 dixit. Appianus iisdem tribuit, πορφύραν ἀσέρον χρυσῶν ἐνυφασμένων.
 Atque

Atque hæc est, quam dixere Togam pictam,
aut Palmatam: (exempla tibi notissima:)
Prætextam nunquam. De Valerio igitur
quomodo expedis? Librariorumne hîc ali-
qua fraus? nec enim ipsius error potest, in re
sensibus oculisque tam promptâ. Quod si
fraus: sanè audax. nec nisi audaci aliquâ ma-
nu tollenda. Iuva me, & an Pictam an Pal-
matam falsæ illi Prætextæ substituam, mo-
ne. Sententiam tuam aut, cum ad nos ve-
neris, audiam: aut, si id longius fiet, legam.
Curâ quidem & cogitatione tuâ dignissimus
vterque locus videtur: in quo hoc quoque
me offendit, quod Pighius noster nihil of-
fendit. An vobis antiquariis hîc omnia
plana? doce, doce.

EPIST. XXXI. *Hagam.*

TH. LEEWIO *amicam* S. D.

IT A certè oportuit. in viam, inquam, of-
ficij redire, à quâ exorbitauimus vterque
nimium diu. non neglegentiâ aliquâ, vt
scio, aut contemtu: sed fortasse dulcedine
cessationis, & fiduciâ amoris. Id enim de
me fateor; de te opinor. Quin sæpe sic affi-
cior, vt quemadmodum mulieres quæ yte-
rum ferunt ad omnia nauseant: sic mihi nec

F

scri-

*Utum vxor du-
cenda nec ne?*

scribendi libido vlla sit nec legendi, Mare quoddam mortuum esse aiunt, sine vento sine motu: sic sæpe ego. Sed tu me excitasti: præsertim illâ parte epistolæ, quâ consilium à me petis de summâ vitæ. Deliberas de coniugio, aut ecclibatu. Difficile mihi sententiam interponere, præiudicio iam pænè deuinctam. Vides enim quid ipse fecerim. Ita nisi à coniugio dixero, damnem me ipse necesse est aut inconstantia aut erroris. Sed seponam tamen paullisper eam cogitationem, & de totâ re videbo quasi liber & exsolutus. Ac principio coniugium si quis damnet, impius sit in vtramque legem, & ciuium & naturæ. Stare genus humanum non posse omnes scimus, sine viri mulierisque cœtu. Non ergo vniuersè id quæris, credo, an coniugium probandum: sed strictius, an sapienti, an hoc tempore, an tibi. Sapientia studia & vitæ quietem si sequeris, nescio an ducenda vxor. Exempla veterum sapientum in vtrumuis sunt: ratio magis est vt neget. Si enim liber animus, Deo & sibi vacans, ad sapientiam & tranquillitatem requiritur: non video quomodo adsumenda illa cura, quæ noctes diesque adhæreat, angat, coquat. Si satis molestia in te tuisque cupiditatibus regendis, frænandis: quid aliunde

aliunde accerfis, cui imperes & moderêre? Cymbam nostram difficulter gubernamus: ecce nauim adiunctam volumus cum tot armamentis? Et fero adhuc, si reges. sed quid si regere illa vult? si fulmenta lectum scandunt, vt vetus verbum est? quid? nonne bellum tibi non ciuile, sed familiare sumendum est de principatu? At enim moderatam audientemque tibi speras. Ita cenſeo & opto. sed quâ in re vnquam magis spes & vota fefellerunt? An ex composito illo vultu, oculis, verbis, toto corpore ad modestiam ficto, vxorem eliges? crede mihi, nulla fides. Proprium hoc & velut innatum illi sexui, vt crudæ adhuc & vix pueritiam egressæ simulent, fingant, fallant. At enim fide & commendatione aliorum, inquires. Nolim equum sic emere aut agrum. Et quâ in re libentius aut minus cum periculo fallunt amici? Si in equo aut agro imposuerunt, expostulandi mihi saltem ius est. at id non in isto. Canetur tibi illud comicum, *Habeas vt nactus*: & querelæ tuæ inventum ibunt, imò in irrisum. In genere hoc prædixerim de sapiente: iam tempora ista videamus. Si res lætæ & prolixe: magis ferrem te ligari hoc nexu. Nempe publica solarentur: nempe in spem honorum & fe-

3
 licis æui liberos susciperes, educares. At nunc
 quid nisi communes calamitates & bella?
 ne domi tu quæras. Quid nisi exilium, ex-
 itium, imminet, & mutatio vniuersi sta-
 tus? ne ad aureum sæculum liberos procudi
 à te censeas. Denique te ipsum (quod ter-
 tiò posui) intuère. Animus tibi ingenuus,
 & corpus: id est vires valetudoque parum
 firmæ. Ætatis quidem bona pars superest,
 sed & bona elapsa. Ingenium tibi come,
 molle, quod ferre iniuriam potius possit
 quàm inferre. Hæc omnia videsis an apta
 ad mores scæmineos nostri æui. Et Dioge-
 nes quidem ab omni ætate coniugium re-
 mouebat, satis scitè. Nam iuueni, inquie-
 bat, nondum ducenda est vxor: seni nun-
 quam. Græcè hoc sonat melius, *τὸν νέον μὴ
 δεῖ ποτε, τὸν γέροντα μὴ δεῖ ποτε*. At ego certè
 non vanè id restrinxerim ad statum me-
 diumque hoc æuum, quod velut vinum iam
 deferbuit; & quale, mi Leewi, est tuum.
 Hæc in parte vnà dici possunt, nec pauciora
 in alterâ: quæ quoniam scio subiici & à te ti-
 bi & ab aliis cottidie, laborem non sumam
 in iis recensendis. Eò minus, quod frustra
 scio suaderi coniugia aut dissuaderi: quæ à
 caelesti nutu & à fato haud vanè esse dicun-
 tur. Bene Euripides,

*Εὐνὴ γὰρ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν μορσῖμν.

*Fatalis
est viro at-
que fami-
na thorus.

Idque didicimus nos ipsi. Bina Socratis monita tantum addam. Primum, iuvenes cælibes similes esse piscibus qui alludunt circum nassam & gestiunt inire; contra, qui iam inclusi, exire: simile in matrimonio esse, quod ambiunt liberi, damnant capti. Alterum, Sciscitanti cuidam Vxorem an non duceret? Vtrumvis, inquit, feceris, poenitebit. In quo verè oraculo concludo, & ambiguum te sententiæ meæ relinquam, non amoris: qui tam verbosam à me Epistolam expressit. Vale.

EPIST. XXXII. Luteriam.

IOSIÆ MERCERO S. D.

AD me verò sæpe eiusmodi muscæ aduolent (ita per iocum te appellas:) imò apes. quoniam tu & litteræ tuæ plenæ suauitatum & meri mellis. Ipsâ quidem causâ scribendi quid mihi gratius? Appetere te amicitiam meam: quæ si vltro offerenda sit tam benè natis ingeniis, nihil abeam à decoro. Tu tamen anteuertisti. etsi non ignotus planè, vt ais: quia famæ aliquis radius te quoque illucet à magno illo patre: cuius eruditio & virtus clara apud omnes. Et tu

succedes, imò præcedes: si pergis modò in hoc laudis stadio, quod currere cœpisti recto & felici pede. Nam notæ tuæ ad Corneliū nostrum quas mittis (verè non blandè dicam) vix tuæ ætatis. Macte hoc acumine! quod vide te quæso ne ambitio deprauet aut calor. Nam illud nisi ad rectum maturum-que iudiciū dirigis; nocet, non iuuas, & infligis scriptoribus vulnera, non sanas. Nos Tacitum vulgare iterum paramus, cum Commentariis nostris (siue Notæ erunt) ad omnes libros. Nam priores sanè illi ad Annales refingendī etiam sunt: quia & lapsus alibi sum, & quædam mihi elapsa. Cur negem? semitam sæpe ingredior, cum maxime censeo viam. & gratiam seriò habeam, si quis corrigit, dirigat, reducat. Ad P. Pythœcum litteras iam nuper dedi. accepitne? inquire obsecro. Nam ipse quidem filet: at non in illum meus amor. quod indicabis, & salutem à me nunciabis ipsi & fratri. Vale. Lugduni in Batavis. Idibus Martiis. ∞. IO. LXXXII.

EPIST.

ALEXANDRO RATLO

amiciſſimam ſalutem.

LECTIS litteris tuis, mi Ratlo, & dolui
dolorem tuum, & gauisus in conſtantiâ
ſum. quòd videam te quæ euenerunt ita
ferre, vt ferenda humana ſunt, & vt dignum
eſt iis ſapientiæ ſtudiis quæ tractas. Nam re-
uera hæc bella, hæ turbæ, hi diſcurſus, quid
aliud quàm ludi? cruenti fateor, ſed tamen
ludi, quos inſtruit ambitio & ſæuitia noſtro-
rum regum. Itaque non ferenda ſolùm iſta,
ſed ridenda. Et vidēsne cum nuces ſpargun-
tur, vt currant pueri, & rixentur? idem iſti,
qui oppida & arces rapiunt, eripiunt, diripi-
unt, alieno malo & ſuo nullo bono. Atqui
ea ipſa quæ tanti faciunt, propter quæ ſudo-
rem ſanguinemque fundunt, ſi dimotâ vul-
gi nebulâ conſideres, nuces ſunt. Quare
mi Ratlo mittamus iſta, & habeamus eo lo-
co quo ſunt: id eſt, pro nugis. Ad nos re-
deamus, & ad eum quem dicis *τετράγωνον*
λίθον: in quo ſolo quies & tranquillitas fir-
ma. *Cetera fluminis ritu feruntur*, vt canit
Poëtaille inter verè ſapientes. Senecam no-
ſtrum tibi placere ex animo gaudeo. Scio

non alios è priscis magis consentire cum Christianâ pietate, quàm eos qui è Stoicâ domo. In quo numero etiam Arrianus est, qui digessit Græcè dissertationes Epiçteti, mihi valdè probatas. Quære, moneo, & lege. Nos hic turbæ iterum exercent, quæ sub discessum tuum sopitæ. Sed sopitæ tantum. nam euigilant iterum & viuunt, metuo ne in reipub. malum, & scholæ nostræ exitium. Nisi fallor, ea imminet, vt non discessisse à nobis videare, sed nos præcessisse. De Gallis mihi quidem ænigmata. Veniunt; non veniunt; volunt; nolunt: audent; timent; & omnia ancipiti metu suspensa & suspecta. Turcarum princeps aliquid in Africâ mouet: & aget is saltem bonâ fide. Mitto ad te Saturnalium meorum primam partem De Gladiatoriibus, vt videas cruentas etiam illas in pace pugnâs. Salutem quibus dici voluisti, dixi: iidemque te resalutant. de patris tui morbo doleo: quem à me saluta, & tu vale. x. Kalendas Feb.

∞. I. C. LXXXII.

EPIST.

AVGERIVS GISLENVS BVSBE-

QVIVS I. LIPSIO S. P. D.

ACCEPI librum Saturnalium, amplif-
 simum à te mi Lipsi munus. Mos fuit
 Saturnalibus mittendi munera, tu mittis
 ipsa Saturnalia. quo munere, tot muneribus
 referto, haud scio an maius quicquam mitti
 potuit. Adde quod cum huiusmodi præ-
 stantium ingeniorum monumentis non au-
 rum, non gemmæ, non opes, nec quicquid
 miratur vulgus, si verè iudicare volumus, vl-
 la ex parte conferri merentur. Meritò igitur
 te amo & facio maximi, qui me tanto dono
 cohonestatum voluisti. De quo non dicam
 plura, ne dum me gratum studeo probare,
 meam ipsè infantiam prodam, & culpa in-
 genij deterà quod omnibus laudibus vt cu-
 mularetur dignum erat. Tui penicilli opus
 fit, te tibi depingere, & talem ingenij tui
 foetum idoneis coloribus ob oculos propo-
 nere. At etiam (si Diis placet) me in scri-
 bendo vis esse aliquid & in meis scriptis in-
 uenis quod laudes, breuitatē videlicet, me-
 ram, mehercle, orationis inopiam & pau-
 pertatem. Quod tamen facile patior, nam

F 5 vel

vel iniusta laudatione ex ore tuo profecta negare non possum quin vehemēter gaudeam. non quin me norim sed quod hunc errorem, tuæ erga me beneuolentiæ qua mihi nihil iucundius, imputo. Mihi nunquam venit in mentem inuidere Ioui suum nectar neque ambrosiam. At tuis illis conuictoribus, inuidi tantum apparatus doctissimorum sermonum, tantum salis, tantum leporum. optabam me ei interesse conuiuio, & modò poculum de tua manu accipere, modò alij tradere, modò paria facere, sed asymbolum tamen, neq. enim suppetebat quod pro mea parte conferrem in medium. Sed quid refert? pro umbra mihi fuisset locus: & potuit ferri umbra vna, cum hodie vbique tantum sit vmbrarum. Redeo illuc vnde deuerti, vt maximam mi Lipsi gratiam tibi habeam, non tamen quantam debeo, non quantam res meretur, nec quantam fando consequi sed quantam maximam animus meus capere potest. nam relaturum me quid sperem? Vale. Lutetiæ. xxviii. Ian. 1600. Io. Lxxxii.

EPIST.

EPIST. XXXV. *Antuerpian.*

I. LIPSIVS F. RAPHELENGIO.

DILATVM mihi responsum ad superiorem epistolam tuam, non dimissum. Dum enim cottidie discessum fororum tuarum expecto, atque aliud ex alio interuenit; septimanæ aliquot in hoc silentio exactæ, vt vides. Ceterum grata mihi tua scriptio, vti & amor: cui à mecum fide respondebo. Filius tuus in studiis perseuerat, & effecimus ne quid Typographia auocaret illum aut impediret. Cursum certè hunc studiorum interpellari aut sisti, non erat è re eius. De filio altero tibi agnato gratulor, etiam filius tuus, vt videbis è carmine Genethliaco, quod credo illum iam misisse. In Constantiâ nostrâ pergimus: sæpe negotiis, sæpe valetudine retardati. Iuuat tamè opus, argumento saltem vtile futurum hodie multis. Nubem enim hanc temporum vides: nec Solem aliquem qui pellat. Ille quidem Gallicus, qui DISCVSSVRVM se promiserat, videtur FOVISSE. Et Austri isti cum Circiis mixti & iuncti, vercor vt dent mage maiores tempestates. Omnia hodie Principum, infida, intuta: nec veri solatij vsquam spes, quàm in se cuique. Firmemur
iam

iam ante contrà hæc omnia, quæ euenire homini non solùm possunt, sed communi quadam lege debent. Ciceronis falsi Con-
 solationem vidimus. quæ me quidem adco-
 non erigit, vt deiiciat potius. scripta videli-
 cet frigide, solute, & vt verbo dicam, ineptè.
 Quis ille tam stultus, qui sperauit se posse im-
 ponere nobis falsâ hac personâ? sub quâ latet
 aliquis ne superioris quidem, vt suspicor, æui.
 Bardi Typographi, qui tam ambitiosè hæc
 diuulgant! Sed credo in nostrum risum, &
 suum quæstum. Valdè me Ciceronis poeni-
 teat, si ille vel in medio dolore tam elumbis.
 Nusquam nerui, nusquam sentētiarum san-
 guis, ne color quidem verborum, nisi cum
 cerusâ & fucò. At tu vale, & me ama. Scri-
 psi enim & abrui de subitò, in hospitio pu-
 blico inter comessantium turbas. Delphis.
 Huc enim sorores tuas abeuntes deduximus.
 III. Idus Septemb. ∞. IO. LXXXIII.

EPIST. XXXVI. *Viennam.*

IOANNI SAMBVCO S. *mitto.*

DIV mihi nullum alloquium apud te, ne
 per litteras quidem. causâ & tempo-
 rum horum, quæ nos turbant: & locorum,
 quæ seiungunt. Nam nos, vt audisse te cre-
 do, in

do, in Batavis agimus apud Oceanum verè
vndosum: & iactamur ciuili tempestate, tibi
non ignotâ. At nec loca tamen nec tempo-
ra gratam mihi memoriam Sambuci excu-
tiunt: quam testari volui per hanc occasio-
nem primò nunc datam. Qui enim illuc
viam affectaret, præter hunc adolescentem,
nactus sum neminem: & nuncij illi ordina-
rij, ordines deseruere per hæc bella. In stu-
diis, dum Mars hic feruet, languidè versa-
mur. ita tamen, vt cogitemus editionem
nouam Taciti cum pleno iustoq. Commen-
tario in eius omnes libros. Ea in re iuuari me
à te posse sentio, vsu libri manuscripti quem
memoria teneo Viennæ olim vidisse. non
illum quidem antiquissimum: sed è quo ta-
men non dubiè aliquid eruamus, & Criticâ
istâ sagacitate indagemus. Quare si cum ad
tempus gratificari mihi volueris, amorem in
me ostenderis, & simul morem tuum te-
nueris rei litterariæ adiuuandæ. Videtur sub
has nundinas tutò transmitti ad Plantinia-
nos posse: quibus mandata dedimus acci-
piendi, adseruandi. Velim voluntas tibi &
ocasio in mittendo non desit: nobis fides
constabit in remittendo. Salue ab eo qui
meritissimò te amat, Iusto Lipsio. Lugduni
Batauor. Kal. Martiis. ∞. MD. LXXIX.

mo biup

EPIST.

EPIST. XXXVII. *Hagam.*

T. H. LEEWIO S. Dico.

SEMPER amo litteras tuas, præsertim eas quibus (vt sic loquar) nota aliqua impressa est bonæ mentis. vel hæ postremæ quàm sine adfectione prudētes! quàm verè Philosophum referebant, & sine vlllo fūco? Itaque vt calebant adhuc à meâ nuntiiq̃ manu, iis rescripsi. Melonis tui odor vel hucusque nares meas adflauit. & mentior, nisi saluam mihi mouet & desiderium gustandi. Sed cohibe tamen. & vide ne gnatum illum, qui vnicus nobis, nimium properè auellas à matre. Auster saltem & imber hic abeat, & soles aliquot videat puriores. Tum licebit

Extremum hoc oculis lumen radiatum rape.

De Alenconio meherclè quid dicam nescio. ita ænigmati similis res est. Venit, non venit: accessit, recessit. Credo non illum Callipidem, qui prouerbio locum fecit, tardius ambulasse, quàm hunc subnixum tot equitum alis. Nec aliud tamen adhuc audimus quàm, Veniet. Si seriò hæc aguntur, facilè præfagio difficile & diuturnum bellum: cuius exitus Deo in manu est. Ad nos quidem

quidem quid ista? nō magis quàm si Æthiopes inter se belligerent, aut noui Indi. In animo nobis pax sit, cum affectibus concordia: & ecce omnia tranquilla. At enim patria periclitatur. Fateor. sed quis nostrum iter præcludet publicis fatis? Habent ista transitus suos, imò interitus: quorum tempora cum venerint, nulla vis aut consilium ea firmet. Et tamen illi ipsi patriæ, cum res feret, non manu non mente deerimus: atque hoc scilicet agemus, vt non solum boni viri simus, sed & boni ciues. Vale mi amicissime. Lugduni Batauorum x v. Kalend. Septemb. ∞. I. C. LXXXI.

EPIST. XXXVIII. *Lugd. Bat.*

I. GVLIELMVS I. LIPSIO

V. C. S. P. D.

MITTO ad te, V. Cl. Plautinas meas, editas à me superioribus mensibus. Volui citius, & verò debui: sed qui tanto interuallo perferre posset aut vellet, hactenus non repperi. Abs te vehementer contendendo, pro singulari humanitate tua, vt ad culpas nostras, in quas incidis plusculas, in opere subitario conniueas; etiam ignoscas, quod leuiculis his notis te intexui, panno purpu-

purpuram, ut dicitur. Impulit enim, hoc ut facerem, incredibilis in te amor meus, quo vercor ne etiam odiosus tibi sim, cum occupationibus tuis toties obrepro inanibus literis. Verumtamen si quid hic in Gallia tua me causa posse putabis, imperabis cum voles, ut voles: studio, diligentia, fide nemini tuorum concessero. & futurus hic videor diutiuscule. Noui nihil erat, nisi scire vis, paucis ante diebus Gennabo Lutetiam appulisse * * tuum, & de Gellij editione satagere: quem H. Stephanus alienis typis hic propediem editurus dicitur. Sed ille amicus tuus ante aduentum meum multa hic de me in sermonibus me indigna falsissime sparserat: & verò in libris etiam. ea re contudi non nihil hominis insolentem factum. quod factum meum iusto te dolori adscribere velim, non acerbitati naturæ. Tuum de Constantia librum miro desiderio hic expectant omnes docti, etiam parum docti. Fatum enim hoc est tuum, ut quicquid scribas, vno omnes ore & laudent & mirentur. Sed iam erubui, cum hæc in os tibi. V. Cl. Iano Duza multam à me salutem. Te plurimum salutat N. Faber vir eruditissimus, & rarissimi exempli præstantissimæque indolis adolescens Iosias Mercerus,

cerus, amici mei. Pythæi, Scaliger, Puteanus. Ceteri plerique ab vrbe aberant. Vale,
V. Cl. & me tui amantissimum redama.
Lutetia Parisiorum III. Non. Ianuar. ∞. Io.
XXXIV. cuius anni cursum fortunare tibi
deum. opt. max. volo & opto.

EPIST. XXXIX. *Lutetiam.*

IANO GVILIELMIO S.

LIBENS vidi Quæstiones tuas Plauti-
nas, mi Guilielmi: in quibus non do-
ctrinæ solum notæ vberes & acris cuiusdam
iudicij, sed etiam amoris in me tui. Partem
enim mihi inscribis. cum magnâ meâ gra-
tiâ (liberè profiteor) vel quia scriptoris eius
res est, quem amo vnicè; vel quia beniuo-
lentia hoc testimonium me delectat ab eo
quem æstimo quemque amo. Ego profectò
~~si vnquam occasio erit, præstabo me ad gra-~~
~~tiam referendam non medio sed horreo to-~~
~~to.~~ At in libro eo tuo, magnæ mihi voluptati
non semel interpositum iudicium, de studio
Sapientiæ & Morum. Macete hac sententia!
Obsecro enim vt quid ista humanitatis stu-
dia tam ambitiosè adfectamus, tantum pro-
pter ipsa? Abutuntur plerique ad malam
& vanam pompam: vt scis: verè cum Ap-

G

pione,

pione, cymbala quædam inanis iuuentutis. Tibi melior, ut video & gratulor, mens: atque ut porro sit, quæso & hortor. Nostrum illud De Constantiâ censeo vidisti. nunc damus De Amphitheatro, & cis paucos dies habebis: etsi opus ludicrum, & natum mihi per remissiones, ut stilus ipse indicabit. Dedi litteras ante septimanas sex ad Egmondum, quibus inclusæ alteræ ad Busbequium de te, imò pro te. quid iis factum, nescio. quia hactenus nihil inaudiui. Quæso inquire. Ille quem tangis, quid & ubi agit? Utinam in gratiam cum virtute redeat! nam mecum tunc ut volet, & quando volet. Busbequium si conuenis, salutem illi à me dicito: & è iuuentute selectâ, Iosix Mercero, si nosti. Passeratio item doctori publico. & si quibus aliis ex eo numero procerum innotuisti. Vale,

EPIST. XL.

Brugas.

I. LERNVTIO S. D.

CISTÆ tuæ hesternò die ad me perlatae binæ. hoc ante omnia scire te volui. sed perlatae benè madidæ per continuum imbrem. Itaque valdè veremur, si quid in iis sit, quod periclitetur ab vdore, ne putifcat. præsertim si quid è lino aut lanâ. Cogitet tua
 vxor:

vxor: & si videtur, aliquem fidum huc mit-
tite qui inspiciat, aperiatur, cuentilet. Nos
quidem amicam & sedulam omnem ope-
ram custodiam quæ pollicemur: quantum id
pote. Collocabimus etiam eas bono & æ-
rio loco. Scripsi bis ante septimanas aliquot,
& valdè fallor si meas non accepistis. Car-
mina tua adhuc apud me sunt. Doufam
enim exspecto in horas, cui velim ostensa.
Ego, nisi quid interuenit, intra septimanas
duas aut circiter Antuerpiæ ero. velim sanè
te videre & amplecti: & si illuc venis, pos-
ses mecum redire in Batauos. Ita ipsum iter
nobis non sine gaudij & amoris fructu. De
Gisellini re, omnia hætenus nequidquam.
& nonnihil turbellarum inter Magistratum
& Curatores, occasione professoris cuius-
dam admissi Senatu inconsulto. Priuata
profectò & publica turbant. quid refert? si
quies modò apud nos & in hoc animo sit: ex
quo puro siue impuro, liquidum omne aut
turbidum manat humanarum actionum. Vt
in corpore ægro & corrupto, quidquid in-
fertur alimentum est morbi, atque abit in
noxam: sic in homine, qui internum illud
non depurauit. pectus dico, fontem & ori-
ginem cupiditatum. Opes adfluunt? aua-
ritia te torquet, & angor seruandi, dispen-

* *Quis re-
cte viuunt
homines,
ditesq; fe-
runtur.*

sandi. Desunt? inopiam non feres, & quæ-
res eas per vndas & per ignes. At modus
ab animo petendus est: cui composito se-
mel & securo, numquam superest aliquid
aut deest. Sola, mi Lernuti, quies est & in-
ternæ illæ opes, * Οἷον τ' εὖ ζώουσιν καὶ ἀφνειοὶ
καλέονται, vt ait Homerus. Vides philoso-
phari me tecum: nec excuso. amplius dico,
Sæpe faciam. Valdè enim te tuamque egre-
giam naturam trahere ad hæc alta velim
(quò scio propendes:) & collocare te supra
hominem etiam dum es in humanis. Et
enitêris, si nitêris. Vale, & salueat à me vi-
rorum optimus noster Giselinus, à quo re-
sponsum expecto, sed non lentum vt solet.
Lugd. Bat. III. Non. Feb. ∞. 15. LXXXIV.

EPIST. XLI. Pontem-Museum.

GODSCHALCO STEEWECHIO.

S. D.

MINI & scriptio tua grata, & magis
Coloniam reditio: quam extrà no-
xam fuisse gaudemus, etsi non extrà metum.
Scimus quàm intutæ viæ his temporibus:
quibus ad iniuriam omne ius, prædonibus
non militibus, dant hæc latrocinia non bella.
Tu quoque gaude. portum enim iterum at-
tigisti, in quo acquiescere possis, Musarum
suauiter

sitaui ter aspirante aurâ, sine vento vlllo aut
 nimbo ciuilis huius tempestatis. De pro-
 missis Plantini, securus es. hominem non
 nosti, si ambigis: & credi illi potest, tan-
 quam Fidei ipsi. Nec tamen deero submo-
 nere, cum redierit: quod fiet cis paucos dies.
 De Modio, certè amicusei sum. (ingenium
 & adolescens eius virtus ita merentur.) ac
 valdè auctor tibi, sic rem in scriptis tuis tem-
 peres, vt nequâ parte cum aut stringas aut
 lædas. Lædas autem? laudes imò volo. Ita
 de illo ipso Vegetio meruit: & se pone mihi
 fodes omnes istas æmulatiunculas, quæ in-
 tercurrunt hæc studia malo iure, malo more.
 Inuidet quispiam? hoc ipso inferiorem se
 ostendit. quia apud humiles dumtaxat ani-
 mos habitat, & in altos dirigitur liuida illa
 dea. Sed tu non talis. moneo tamen vel ex
 superuacuo, quia peccatum hoc in litterato-
 rum nostrâ gente peccatur hodie nimium
 crebrò. De Vegetio ipso sic sentio. scripto-
 rem non malum potius, quàm bonum esse:
 & hoc tamen quod in eo boni, deprauatum
 & pollutum à patribus variâ labe. Creber
 enim in illorum manibus: quæ nec innoxia
 vsquequaque, nec puræ. sed nec oculatæ.
 Itaque non iniuriâ ad perpurgandum eum
 tu Modio nostro velut optio succedis: &

opto ut cum publico fructu, cum tuâ famâ.
 Quod fiet, si stilum manumque modestiâ
 quâdam temperabis & diriges: malisque
 ambigua quâdam vlcera relinquere, quàm
 districtè auferre omnia & præcipiti quodam
 ferro. Medicos in Criticâ istâ ferre possum:
 sectores ad Matrem deum ablegem, procul
 à virginali nostro choro. Vale mi Steewe-
 chi, & mutuiter me ama. Lugduni Bataur.
 Postrid. Nonas Octob. ∞. I. D. LXXXII.

EPIST. XLII. *Vltraiectum.*

THEOD. CANTERO S. D.

ITANE Dalius noster abiit? abiit, non
 visurus amplius, non videndus. Sanè do-
 lui: eò magis quod subita ea plaga, & præ-
 ter expectatum. Nam letalis quidem ille
 morbus (phtisis enim vera erat:) sed quis
 putasset tam præcipitis eum fati? Trahere,
 ut scis, plerumque solet, & lento passu ducere
 ad Orcium illum thesaurum. Sed nimi-
 rum ut nauim interdum improuisus vortex
 absorbet: ita homines nigra dea. & præser-
 tim eos quibus indoles melior, & ingenium
 suprâ annos. Quod in Dalio planissimè fuit:
 Claudium Quadrigarium scribere memini:

*Nam hæc maximè vexatur deorum iniquitas,
 quòd*

*quòd optimum quemq̃ non sinunt inter nos
diurnare.* Aptè & verè. nisi quod iniquitati
impiè tribuit, quod est æquissimæ æquitatis.
Cur enim cælestes illæ animæ diu in hac fæ-
ce? abeant imò, & euolent ad suum cælum.
De Arnobio, vrge cœptum. Quis post Ter-
tullianum inter sacros scriptores doctior?
ideoque doctorum limâ dignior? Etsi bona
fanè in eo opera Gelenij: quamquam inter-
dum (quis non Criticorum?) exeret per
acumen nimium aut calorem. Satyram
quam vulgavi his diebus, en tibi. Nomen
te terret? frustra. *edentula* est, &, vt anti-
qui nostriloquebantur, planè *innox*. Lasci-
uiam alibi agnoscas, nusquam morsum. Ar-
temidorum tuum totum auidè legi, & velut
εἰμυσι. Nescio quomodo non sperno totum
hoc diuinare (id quoque fortasse à nostrâ
porticu:) & cam rem visus mihi ille com-
modè & acutè tractasse, ex ipsis fontibus na-
turæ. Salue. & salutem à me, vt Comicus
noster ait, *plenis faucibus propina* Lam-
berto Burchio Decano, viro qui litteras &
litteratos vnice amat; ideoque digno qui ab
iis vnice ametur: Quod me bonâ fide facere
ei nuncia, imò sponde. Lugduni Batauo-
rum, quo die Cæsar olim in Curiâ Pompeij.
∞. I. LXXXI.

In Arnobij tui isto loco, libro 1. *Et tamen, o isti, qui pollutas res nostras vitiorum criminamini: sribiligines & vos istas in libris illis maximis atque admirabilibus non habetis? Nonne aliud hæc vtria, aliud dicitis hos vtres? calus, & calum? non item filus & filum? crocus & crocum? fretus & fretum? sanguis & sanguen? Odoror duplex vitium. Ac primum scripserim, res nostras vitio verborum criminamini. Fugit enim omnino prior illa verbi sillaba, retrahenda ex Arnobij ipsâ mēte. Hoc scilicet politi illi & docti Romani obiiciebant nostris, solæcismis obsitas res nostras, & vitiorum deformitate pollutas, vt ipse præmisit. Respondet: variari sermonem pro arbitrio, & illos ipsos veteres à talibus solæcismis non abfuisse. Nam, inquit, aliubi hæc vtria, aliubi dicitis hos vtres. Ita enim alterum vitium tollo; Aliubi, inquam, scribo, non Aliud. Clamat res, & sequentia exempla. An enim aliud sanguis, quàm sanguen? fretus, quàm fretum? Minimè. Variatum tantum licenter genus ostendit, & modò Vtres positos ἀντὶ τῷ ἀνῶν, modò Vtria. Ecce in Nonio: Vtres vsu generis masculini tantum. Neutri, Linus Andronicus: Flacci teget vtria.*

EPIST.

EPIST. XLIII. *Hagam.*

TH. LEEWIO S. D.

TE verò laudo. non imitaris meam pigritiam, & quamquam ad binas tuas iam filui, tamen tertiis etiam laceffis. Etsi, mi Leewi, nulla hic pigritia. ignoscas aut miserearis potius, si scias quàm per omnes hos dies distrahar & distinear negotiis nec feriis nec bonis. Amici & alieni adpellant, interpellant: ad conuiuia vocant. & hoc putant comitatem, auferre mihi vsum veræ vitæ. Pareo tamen, & quamdiu in hoc profcænio sum, sustineo personam. Mallem ad interiora illa gaudia diuertere, studia dico & sapientiæ exercitationes: à quibus non per hæc solùm acerbissima tempora, sed etiam latiora, veros petam quietis & gaudij fructus. Sed differo sæpe illa, non dimitto: quod tibi etiam vfu venire certò scio. Plantinus nunc adest. seriò à me monitus de

*Thalete illo Gallico, seriò ad suos iterum scripsit. & illi responderunt iam Lutetiâ se petiisse. apud nos scilicet sapientia illa non habitat. De adolescente quem nuper mihi commendaras: scis quàm omnia velim tuâ causâ. Hoc tamen nolo. & si rationes

*Ita indigetani Michæli Mōtanilibrum Gallicum Gustuum titulo: probum, sapientem, & valdè ad meum gustum.

G s

omnes

omnes meas audias, scio, ipse non velles me velle. Multis iam recusavi. quos omnes offendo, si vnum admittam. denique rimam aut fenestram hanc si aperio, toto ostio admittendi alij sunt. Quies autem mea id non patitur, & ratio vitæ quam per silentium ago. Peto ergo vt id excuses: & maiora aliqua à me petas, cum opus erit, non neganda. Institutum tuum de omisâ domo, hætenus *probo* si in eo perseveras. Semel enim constituendum est quod vitæ genus eligas, solitarium an sociabile. illud, cum paucis & sapientibus quos melior Deus adspexit commune tibi futurum; hoc, cum multis. Et vtrumque tamen illi rectum, qui incommoda vtriusque fert. nam vt omnia tollas, vanè cum vulgo speres. Siue vxor ducitur, siue omittitur: habebis quod doleas, quod querare. nec in hac omni vitâ tam optabile aliquod bonum est, quod non mixtum poculo aliquo mœrorum. Hæc publica & æterna lex: cui, improbus & refractarius est, quisquis repugnat. Vt athleticis olim fors non electio aduersarium dabat, cum quo certarent: sic cuique nostrum vitæ suam conditionem fata, cum quâ luctemur. Hanc vincere oportet, id est ferre. Huius enim pugnae robur omne in patiendi est, & victoria in cedendo.

*Vide supra
epistol. 31.*

cedendo. Res publicæ non in bonâ spe. Præcipuæ aliquot Flandriæ & Brabantia vrbes nauseare incipiunt, & fastidire præsentem hunc statum. siue diuturnitas belli id facit, siue gubernatio non vsquequaq. inculcata. Consilia arcana agitare dicuntur de paciscendo cum hoste. Quidquid horum est aut erit, nos pessima timere nihil nocuerit: & vt pugiles, iam nunc parari ad strenuam cum omni sorte pugnam. Paupertas imminebit? exilium? carcer? proponamus interdum animo has imagines, & persuadeamus illi quàm nihil in his aut certè non multum mali sit illis, qui mala ea non putant. Reuera enim vt opinio diuitias bonum fecit, sic eadem inopiam malum. Sed hæc facilia dictu videntur: fortassis etiam factu, si quis conetur. Nunc pleriq. cò stultitiæ venimus, vt nec aspirare audeamus ad bonam mentem. Sicut ij qui phrenesi laborant, irrident aut verberant suos medicos: ita nos. Vale. & me amantissimum tui, ama. De hortulo tuo nihil narras noui. meus in eâdem causâ. qui iam pridem animam agit, aut potius egit. Credo enim per huius ipsius diei æstum ablatum illi omnem succum & vitam. Hoc quoque feramus. Leidæ. VIII. Kal. Iun. ∞. I. LXXXIII.

EPIST.

EPIST. XLIV. *Antuerpiam.*

GASPARI SCHVERMANNO

I. C. S. D.

LITTERAS tuas, mi Schuermanne libens vidi: at nondum forem. quam ne frustra mihi commendaueris efficiam, si qua in re operâ meâ illi vsus. Constantiam nostrâ quod laudas amasque, gaudeo: complecti magis te velim & amare virtutem ipsam. quâ certè in omni ævo, & hoc nostro imprimis, opus. Hostis, vt audio, vicinus vobis, perfidiâ eorum in quibus nunquam fuit eritque fides. qui vt trutina in eam partem vergit, in quâ plus ponderis, sic ipsi in eam, vbi plus æris. Pestis iam olim & calamitas nostri fundi. sed quâ auertas? cum etiam nunc immixti nobis, nec longè à clauo, quibus idem morbus. Ambitio aut Auaritia multa regna & oppida euertit: vtinam ne vtraque hunc Belgicæ statum! Hortaris me vt iuuem. votis possum, non consiliis. quis enim audiet? Publicè dico. at priuatim si quosdam possum erigere, & in singulis ciuibus de totâ patriâ bene mereri, non immunis hæc mea quies. Conati id sumus in postremo hoc scripto, & conabimur porro, si Deus

si Deus mihi dat vitam. Nam otium ipse mihi parabo, etiam in æstu negotiorum. Gabrieli Rolandio adfini tuo velim ex me nuncies beneuolam salutem. Verè cum amo & æstimo inter paucos meos Belgas. Vale. Lugduni Bat. postridie Non. Nouemb. ∞. I. O. LXXXIII.

EPIST. XLV. *Brugas.*

VICTORI GISELINO
meo salutem dico.

FIDEM tamen libero: & scribam ea quæ ad causam tuam pertinent, etsi non libenter. * * diem vnum hic fuit. egi cum illo de Victore meo, vt debui, amicè & fortiter. Nihil peregi. Tricari ille. velle non posse, inopiam ærarij causari: & plura tegimèta, quæ huiusmodi mimis nunquam desunt. * * item egit, effectu pari. nec aliud ad extremum quam illam de Hagâ cantilenam rettulit, & medico aulæ. Nugas. Ego offensionem non dissimulaui, & scio etiam offensum ipsum. Quid refert? ea hic mouentur, quæ vereor vt initia sint maioris motus. Ad sacramenta imus, & ad horcos, & ad orcos. Deus & mens mea mihi testes, quàm omnia pro patria velim, & mori possim pro

sim pro bono statu: sed non firmabimus res labentes isto vincolo. Ceterum magnus ille rector viderit: ego conquiesco in Constantiâ meâ, de quâ iudicia vestra exspecto. Pergone in hoc genere? an desino scriptionem, quæ cum inuidiâ multorum & cum paucorum fructu? Habebam in manibus De Magistratibus P. R. nec scio an absoluam. Illud scio & apud vos depono, mihi non difficile esse per partes illustrare & exsequi omnem rem Romanam. Tu in Plinio quid? noli cesses. Digna te prouincia est, & à quâ lauream aternam referas verè Victor. Lernetij nostri carmina quando gradum addunt ad nos? exspectari ea sciat, ac spondere me & respondere de typis. Duxæ Epodon puto me nunc missurum. A Lernetio litteras exspecto. à te item, quid statueris de rebus tuis, & quid videatur. Meam sententiam, contra animi mei sententiam non celo: quæ est, Nil mouere. Suspensa enim hîc omnia & suspecta. Vale. Kalend. Decemb. ∞. I. c. LXXXIII.

EPIST.

EPIST. XLVI. *Lugd. Bat.*

V. C. IVSTO LIPSIO GABRIEL

ROLANDIVS S. D.

CONSTANTIAM tuam V. C. visum
 tibi Cofs. Senatui, Populoque Antuer-
 piensi dicare : & nutantem hanc urbem,
 ruentem dicam nisi in ea coepissem spirare,
 tuæ immortalitati adnectere. ea gratia, quia
 & ego in hoc Populo sum, ingratus viuiam
 nisi gratias agam: neq. tam hac causa, quàm
 ob exinde factam in animo sementem, cu-
 ius fructus exspecto non desidero. Dicam
 liberè: nam & ætas & orbitas audacem fa-
 ciunt, & vellem absque illis in pilleata re-
 gione liberas voces esse: nisi quis Deus ven-
 tos sedat & exortam tempestatem, perii-
 mus. quidquid erit, feram vt existimo con-
 stanter, quàm naturæ ductu, quàm tuis monitis
 sed tuis maximè: atque hoc sanè libentius,
 quod ab eo proficiantur, qui in eadem na-
 ui procellosum, proteruum suspicit Afri-
 cum, & timet naufragium. Hæc dudum
 volui: sed verebar ne Iulia maiestatis accu-
 sarer, si tua studia rem publicam perturbas-
 sem. modò nuperæ Gulielm I litteræ, quas
 ad te misi, fecerunt animum, & vt me quan-
 doque

doque amicissimo capiti, ita nostras hæc, illis illius umbram damus. Vale Clarissime Lipsi. & ne quod præcipuum est reliquum fiat, Gratiastibi maximas Rolandius. Antuerpia, iv. Kal. Maias ∞. I. C. XXXIV.

EPIST. XLVII. *Antuerpiam.*

GABRIELI ROELANDIO. I. C.

mitto salutem.

GRATÆ mihi tuæ gratiæ: quas tamen ita ad me mittis, ut ipse eas non demittas. Habitant enim apud te illæ diuæ: nec aliud pectus magis amant, scio, inter nos Belgas. Fama ita mihi antea dixerat: nec mentitam eam firmant lepidæ istæ litteræ & litteratæ. Atque utinam post hos nimbos lux & sol aliquis tranquillitatis; in quo apricari nobis liberè liceat, & sermones sæpe miscere non solum scripta. Voueo, quid sperem tamen nescio, cum oculos deflexi ad hunc rerum statum. Qui indies minus stabilis, & nisi à Deo aliquo fulciatur, (non enim fortasse à Gallo illo tibi eine) ruet. Iani Guilielmi litteras accepi: paullo antè etiam librum Quæstionum. quem ego ita probo, ut negem aliquid melius in hoc genere vidisse ab aliquot annis. Rectam viam adolefcens

Janus Guilielmus.

lescens ille ingressus est: & ingenium in eo
ac iudicium pariter magna. At tu mi Ro-
landi salue. quod vt mihi quoque magis ma-
gisq. sit, litteris me tuis sæpe appella. Douſa,
nisi fallor, scripturus est: quem ſcire debes
tui peramantem. Adfinem tuum Schuer-
mannum ſaluta. Lugd. Batau. Non. Maiſ.
∞. IO. LXXXIV.

EPIST. XLVIII. *Viennam.*

CAROLO CLVSIO S. D.

ET ſalutem à te accepi, mi Cluſi, & mu-
nera quæ Plantinus noſter reddidit; bis
mihi grata, quia & à te miſſa, quem tacito
quodam ſenſu dudum amo, & quia miſſa in
optatum mihi finem. Vis enim ea ſancien-
dæ amicitiaſe eſſe, & offers velut arras. quas
libens accipio, & reſtipulor tibi ſanctè eâ fi-
de & officiis cultum à meiri hanc nouam
amicitiam, quæ inter verè bonos. Talem
enim te ſcio, nec minus integritate & inge-
nuâ quadam virtute clarum acceptumque,
quàm doctrinâ. Atque vtinam tempora aut
conditio noſtra permittant, minus longè vt
abſimus: non litteris ſolùm beniuolentiam
hanc foueremus, ſed alloquiis & adſpectu.
Sed iſtud quoniam non datur, nec fortasſe

H

citò

citò dabitur (augeſcunt enim hæ turbæ, & in iſto mari cottidie maiores fluctus:) quod relictum eſt alterum amplectar, & te ami-
 ciſſime Cluſi per chartaceum hoc æquor (vt cum poëtis loquar) ſæpe adibo, ſæpe ſaluta-
 bo. Vale. Lugd. Batauorum Non. Maiis.
 ∞. IO. LXXXIV.

EPIST. XLIX. *Lugd. Bat.*

CAROLVS CLVSIVS,

I. LIPSIO S. D.

ET grata tibi fuiſſe noſtra munuſcula, nec noſtram amicitiam te aſpernari, ex tuis ſuauiſſimis litteris libenter intellexi, mi Lipſi: ego viciffim polliceor eam ſumma fi-
 de à me cultum iri. Dolet ſanè plurimum, ob iniquam iſtam temporum conditionem, nec tuo, nec multorum aliorum qui iſtic ſunt doctorum virorum, adſpectu & allo-
 quiis frui mihi licere. Animus quidem ſæ-
 piſſimè apud vos verſatur: ſed mollior ſum, fateor, quàm vt cottidianos illos atq. ingen-
 tes veſtri maris fluctus ferre queam. Alioqui non minus iſtic, quàm hîc, meo ſucco vi-
 uere poſſem: imò etiam libentius, quòd cælum illud patriũ externo magis arideat.
 Nuper plurimum me oblectauit tui de Con-
 ſtantia

stantia libri lectio, atque veterem amicum C. Langium differrentem audire videbar, ita illum nobis adumbras. Ea sanè lectio effecit, vt mei hortuli deliciarum qualemunque iacturam moderatius in posterum feram: licet is multas animi curas & leniat & interdum adimat. Soleo enim si quid finistri de dulcissima patria audio, in hortulum secedere: istic mœrorem depono, vel varietatis colorum in eodem stirpiû genere contemplatione & obseruatione, vel seminis illarum iam maturi collectione, vel illius commodo tempore satione, denique stirpium inde prouenientium incremento, atque, vbi adoleuerint, exemptione, & inter amicos, qui hoc studio delectantur, repartitione. Gratissima fuit salutis à Nobili Viro Eduardo Dier adscriptio, cuius (quod me amet) singulari humanitati tribuo; illius sane beneuolum in me animum dum in Anglia essem, nō semel expertus sum. D. Sambuco, vtinam tuo nomine salutem dicere licuisset: Verùm illum nobis Deus ademit Idib. Iunij sub noctem, vt triduo pōst nostro Plantino significauī, cui & morbi genus, quo periit, perscripsi. Oro te, mi Lipsi, per vestrā communem amicitiam, vt Epitaphium illi conscribas, vtq̃ue N. V. Ianum

Douſam, Viſtorem (quibus ſalutem adſcribo) reliquumque Apollinis cœtum adhorteris, idem faciant. Bene vale. Viennæ Austriæ VI. Id. Iulij ∞. IO. LXXXIV.

EPIST. L. *Lugduni Bat.*

IANE HAVTENE

De Elephantis.

ALIPSI O tuo ſalue. Suaues herè conuiuas habuimus (auribus enim meis inerrat ille ſermo) elephantos. Multa de ingenio eorum deq. mirâ indole garruiumus: omnia iucundè, niſi quod in plerisque indignabar haud plenam mihi eſſe fidem. Quid cenſebatis? vanum aut madidum me? non fui. Quin ſiccus nunc & ſobrius ingeram tibi eadem: & laudum hunc campum ſtilo paullo certius decurram, quàm linguâ. Nónne Hilarium iſti dies ſunt? ~~labet~~ ludere hunc luſum. Sed fides mihi prius ſtabilenda veterum, quibus præcipuè inniſa mea fides. Nonnemo enim eam herè eleuabat: & nimios harum rerum aiebat fuiſſe, aut vanos. Itâne? quibus igitur hæc res notior? Nobisne, qui omni hoc noſtro æuo vix
*vnum vidimus, cumq. puſillum, iuuenem, bonarum artium rudem: an illis, quibus cottidiè bellua ea in ore, in oculis? quibus
tam

*Illum, qui
anno LXII.
donum Cæſari miſſus
ab Hiſpaniarum rege.

tam crebra de ingenio & moribus eius pericula facta, in bellis, in ludis? Habebant enim & docebant magnâ curâ, Afri, Afiani, Græci, ad prælia: Romani magis ad spectacula & Venationes. Quanquam Europæis tardè sanè innotuit, & *ἐλέφαντες (Pausaniæ verba sunt) πρῶτος τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃς Ἀλέξανδρος ἐκτίσται: qui victâ scilicet Indiâ, intulit siue immisit. Sed ab eius tamen morte statim crebri: & transportauit in Italiam ipsam Pyrrhus, bello quod cum Romanis. Hinc quoque iam Romæ nobiles. & magis per Punica bella; quibus tanta copia, vt vno tempore centum quadraginta duos ceperit & in urbem miserit L. Metellus. Nam Critolaus apud * Plutarchum apertè mendax; qui à Paulo Æmilio, bello Pyrrhi, centum sexaginta Romam missos vult, & quidem turritos. At postea sanè Romæ semper: siue capti, siue magis pretio parati ad populi voluptates. Vides initia, vides frequentiam. quæ magis expressa apud Plinium: quem, si voles, lege. De fide igitur veterum cur ambigimus? Nónne nouerunt hoc animal? intimè atque optimè. An fallere nos voluerunt de compacto? nec potuerunt quidem, in re cottidiè omnium oculis sensibusque expositâ: & in quâ miracula milleni aliquot

*Elephantos
primus inter
Europæos
Alexander
habuit.

*In Parallelis.

homines simul viderunt, id est theatra tota. Ista ipsa ætas fidem fidei illorum struit, etsi in alio illo orbe. Lusitani nauigationibus suis terras eas aperuerunt, in quibus animal hoc crebrum. Insula Madagascar eos habet, & quidem Indicis maiores. habet Zeylam, vbi vanales sunt miro modo. ad mensuram enim admetiuntur, vt pannos, aulæa, telam: tanti palmos singulos. ita cum magnitudine pretium crescit. Habet prouincia Malabar, Goa, & tota illa ora. itemque regnum Benamen inferioris Æthiopix, omnes (quod notes) albos. Qui adierunt, qui viderunt: eadem aut similia narrant de ingenio bruti huius non bruti. Quæ vt seriò aliquando noscas ac credas: cape à me de naturâ eorum & moribus: quæ nihil aut paulum ab homine abire, miretur aliquis imò indignetur. Sed prius vniuersè commemorabo elogia de iis veterum: inde facta ipsa distinctè, & exempla. * Aristoteles inter alia de elephante: *ἔστι δὲ καὶ ἐν αἰσθητικῷ, καὶ τῇ συνείσδει τῇ ἄλλῃ ὑπερβαλλόν.* est autem apprimè bonis acutisq; sensibus, & cetero intellectu excellens. * Cicero: *Elephanto belluarum nulla prudentior.* * Idem: *Elephanti acutissimis sensibus.* Quin Homini ipsi adiungunt passim. * Cicero: *Esse illi belluæ quandam cum genere humano societatem.*

*Lib. I X.
Mist. cap.
X LV I.

*De Natur.
deor. III.
*De Diui-
mat. II.
*Epist. ad
Marium.

*Cicero: *Elephanto belluarum nulla prudentior.*

*Idem: *Elephanti acutissimis sensibus.* Quin

Homini ipsi adiungunt passim. * Cicero:

Esse illi belluæ quandam cum genere humano societatem.

societatem. * Strabo: ἐγγύς ἐστι λογικῶ ζῶν. * Lib. x v.
ad idere animal ratione prædito. * Philostratus: τὸ τοῦ ζῶντος δεύτερον ἀνθρώπου τὰ τῶν, καὶ
 ἐγγεσίντε καὶ βελὰς. hoc enim animal proxi- * Lib. i i. De
 mum ab homine loco, prudentiâ & consilio. Vita Apoll.
 Plinius: *Animalium maximum elephas, pro-*
ximumq; humanis sensibus. quippe intellectus
 illis sermonis patrij, & imperiorum obedi-
 tia, officiorumq; quæ didicere memoria, amo-
 ris & gloria voluptas. imò verò, quæ etiam
 in homine rara, probitas, prudentia, æquitas,
 religio quoque, siderum solisq; ac lune vene-
 ratio. Et Plinius sanè effusè: tamen verè.
 ad cuius accuratam laudationem videor non
 ineptè diducere posse & adducere lecta mi-
 hi testimonia aut exempla. Tribuit primò,
Intellectum sermonis patrij.] Quod mi-
 reris. Nam cum duo velut limites sint, qui-
 bus Hominem à Bruto disparamus, Sermo
 & Ratio: prior istè vide quàm vacillet. Ser-
 monem patrium ait ab iis intellegi: id in-
 terpretor, Indorum, Æthiopum, Afrorum,
 & vbicunque nati. Præter Plinium, * Elia- * Lib. iv. cap.
 nus: συλλασι γὰρ ἐλέφαντες καὶ γλώττης ἀνθρώ- x x i i i.
 πίνης τὸ ὀπιχωρίσ. capiunt & humanum ser-
 monem elephantes, sed indigenam. Etiam
 * Dio: ἡ δὲ καὶ ἐμείνο εἶπον, τὸ Φωνῆς τὸ πατριώ- * Lib. xlviii.
 ος αὐτοὺς ἐπαίειν. Etiam hoc aiunt, eos pa-
 triam

triam vocem audire atque intellegere. Nec alia rescertior. Institutionem eorum vides? linguâ fit. Domituram? linguâ. Incitationem, reuocationem? linguâ. Denique vt clauus nauim: sic animal hoc impellit dirigitque quò libitum humanus sermo. De in-

*Lib. x i i i.
cap. x x i i.

*stitutione, *Ælium audi: Docentur, inquit, atque instituuntur ad varia* *φωνῇ πιν επιχωρίω, ἡσπερὲν ἐπαίειν εἰλήχασι, φύσιν πιν ὑπορρήτω καὶ μάλιστὰ γε ἰδ' ἰω τὲ ζῶα τέδε, sermone vernaculo, cuius miro quodam & inef-*

*Lib. x v.

*fabili modo ac velut peculiari naturâ sunt capaces. De domiturâ, *Strabonem: Primum, ait, captos vinclis ac fame domant, καὶ δὲ ζῶντα πρὸς τὰρχην διδάσκουσι, τὰς μὲν διὰ λόγον, τὰς δὲ μελισμῶς πιν καὶ τυμπανίσμῳ κηλῶντες, deinde cicures eos reddunt mansuetosque, hos sermone, alios cantu aliquo aut tympani sonitu delinientes. De regimine toto: cottidiana olim exempla in bellis, in pace. atque item hodiè. Quin furere etiam cùm incipiunt & à se abire, ad mentem reducuntur oratione. Credere ita seriò Christophorus Acosta me iubet: cuius assertioni præstruenda breuiter fides. sapius enim testimonio eius vtar. Is gente Hispanus, ad nouum illum orbis tractum abiit, quem Orientalem Indiam vocamus. Diu illuc egit, lustrauit,*

stravit, scripsit. & inter alia, de elephantis non pauca, visa sibi aut à visoribus accepta. Crebrum enim valdè & cottidiani usus animal in iis locis. Is igitur * refert: Genere morbi tentari elephantos quotannis, quod haud distat à * furore. causam, amorem esse, & venire cum venit ad eos Venus. Tum bacchari eos, furere, lædere, incurrere: nisi quidem vinclis coërceantur. quod fit ab incolis studiosè. *Sed cum morbum haud fermè aliter tolli, quàm pharmaco verborum. Ad sistere belluæ magistrum, increpare acriter, & ostendere feditatem. Tantàmne belluam & reginam aliarum ita dementire per adfectum? Vilitatem eam esse, degenerationem à naturâ & à stirpe. Rediret ad sese, & conculcaret amorem qui turpiter ipsum. Et his talibus, quæ etiam homini utiliter adhibentur, fieri medicinam. Quomodo autem possunt ista, nisi si non audit solùm, sed imbibit, coquit, capit? Nec verò, ut aliquid mirius dicam, audiunt solùm sermonem, sed edunt. Oppianus disertè Elephantos colloqui inter se vult.*

Φήμη δ' ὡς ἐλέφαντες ἐπ' ἀλλήλοις λαλέουσι,
Φθογγὴν ἐκ σομάτων μεροπηίδα τινθορίζοντες.
Fama est inter sese sermonari elephantas,
Distinctasq; susurrare atq. emittere voces.

H 5

Acosta

*In libello
De Aromatibus.

*Plinius & Aristoteles meminere eiusdè morbi. sed Plinij locus malus, cui corrigendo non hic locus.

Acosta ille idem nihil certius in regno Malabar esse ait, quàm quod hæ belluæ communicent inter se sermone. Denique vis in hac re aliquid mirissimum? (ignosce. tanta nouitas egebat nouo verbo.) edunt & loquuntur etiam humanam vocem. Boues inter prodigia, Romæ locuti olim? iunge & elephantem. Atque audi ipsum Acostam. *Erat, inquit, in vrbe Cochin elephas, qui operas diurnas præbere solitus ad portum & res marinas. Eum fortè iam fessum urgebat nihilominus vrbis eius Præfectus, vt Liburnicam quam commouere cæperat, deduceret porrò in mare. Ille abnuere. instare alter multis blandisq; verbis, & ad extremum in gratiam Lusitani regis id vellet, orare. Hic (immane dictu) elephas motus, clarè hæc duo verba ingeminat, Hoo hoo: quod Malabarum lingua est, Volo volo. ac sine morâ nauim traxit in mare. Trepidat ad hæc & nutat? Age, age, mouebo tibi in isto exemplorum mari magis maiores fluctus: & ambiguum relinquam, non dicam an hominem capiant, sed ad hominem imò suprà hominem sapiant elephantem. Dixi enim de priori limite, qui discriminat obscure: alterum vide, Rationem. quâ ego omnino carere me fateor, si prorsus ille. Audi igitur*
 è Plinio

è Plinio, quæ huc spectant. Ait:

Imperiorum obedientia.] Clara, & quam nemo neget. Semel domiti omnia ab homine & pro homine perferunt: & tanta illa moles vel à * pusione regitur ac dirigitur tredecenni. idque sine vi, bacillo tantum (*καλαύεον* in Philostrato scriptum) aut * leui ferro. Et quid non imperentur? etiam iugum subiêre, & traxêre currum. Oppianus id tradidit, & Romæ primus ostendit Pompeius, ac postea sæpe Principes secuti. Nummi docent. Tertia in Plinio laus,

* Philostratus tradit, lib. 11.

* Falcem siue *δρεπανον* Aristoteles Elephantistæ attribuit: Alianus eadem mente *ἀρπην*.

Eorum quæ didicere memoria.] Tenax sanè memoria, & ad humanam, ut mox dicam. Sed ingenium Plini cur omittis? Præuaricaris in hac causâ: quia si vlla propria & magna iis laus, hæc est acuminis & ingenij. de quo, te silente, non ego silens. Ingenium igitur iis docile, facile, flexile, aptum ad omnes artes. & artes Belli dico, siue Pacis. Quod vide mihi & disce è paucis his effectis. Ac de bello, quis non ingenium eorum admiretur: siue cum belluis pugnam, siue in homines iussu hominum habent? Dirigunt enim velut * consilio aciem, defessos aut infirmos in medium agmen recipiunt, in * fugâ ipsâ suos non deferunt, sed gregatim abeuntes circumdant & propugnant.

* Plin. viii. cap. vii.
* Aelian. vi. cap. lvi.
* Aelian. vii. cap. xxxvi.

* Libello,
πότις & τὸ
ζῶον.
* Aelianus
libro VII.
ἐκαστὸν
χρῆμα
ἐπισήμονες.

* Lib. XII.
cap. XII.

* Libro II.
cap. XI.
* Obtempera-
tio & facili-
tas.

pugnant. Iam laxis medicinam faciunt: spicula aut infixata tela leniter manu suâ extrahunt, & ut Plutarchus ait, ἀνὰ παραγῆς ῥαδίως καὶ ἀβλαβῶς, sine convulsione & sine damno, prorsus ut peritissimi chirurgi. Quin & proprium medicamentum, aloës lacrimas, instillari vulneribus ab iis, Philostratus adseuerat. At pro homine quis homo nescit acres eorum pugnas? Instituuntur velut milites ad praelia; bellatores non dorso solum ferunt, sed & ipsi bellant: propugnant suos, impugnant hostes: denique eò veniunt, ut munia etiã omnia militaria vsurpent. * Aelianus quidem mihi auctor, Elefantos decorē etiam motus bellicos edere: ex iis vigintiquatuor Indorum regi adstiterē, & excubias agere, ut fidiſsimos quosdam corporis custodes: atque ita agere, ut alternis in stationem succedant, sine somno quidem aut conuiuentiâ oculorum. A peritissimo milite, dic fodes, quid aliud exspectes? Iam quanta fides eorum in dominos, quàm ad extremum spiritum pro iis pugnent; satis tibi claruerit vel ex vno elephanto illo Pori. qui decantatus: & ab eo disce omnes. Hæc de belli artibus. At in pacis; quid hominem doceas, quod non istos? Quorum tanta in discēdo (* Aeliani verbis & sententiâ utar) εὐπείθεια καὶ εὐκολία, ut

λία, vt eas disciplinas artesque hauriant, quas
ægre homo ipse. Circà corpus, circà ani-
mum hoc considera. De corpore: confor-
mant id ad omnem ex arte motum aut ge-
stum. Ingeniculare, submittere, & adorare
reges docentur. * Aristoteles: πολλὰ γὰρ καὶ

* 1 x. Histor.
cap. XLVI.

παιδεύει καὶ ζωῶσιν. ἐπεὶ καὶ περὶ κωμῶν δι-
δάσκονται τὸ βασιλέα. multa erudiuntur &
sciunt. quando & regem adorare condiscunt.

Saltare etiam & choræas ducere. * Plutar-

* περὶ τῆς
καλῆς.

chus: ὀρχήσας τε μανθάνει, καὶ χορείας, καὶ περὶ
κωμῶν. saltationes discit, & choræas, &
adorationes. Ad scopum iaculati, armis vti,

natare. Strabo. ἔτι δὲ ἐμπροσθεν εἶναι,

ὥστε καὶ λιθάσσειν ἐπὶ σκοπὸν μανθάνειν, καὶ ὅπλοις

χρησθῆναι, νεῖν τε κάλλιστα. adeo autem mansues-

cere, vt & lapides ad scopum iacere, arma

usurpare, & natare optimè discant. Vbi ta-

men τὸ νεῖν, siue Natandi verbum mihi an-

ceps: quia nec alteri id traditum, & alienum

à naturâ elephantis qui aquas profundiores

horret. Ventilare, gladiatorios militaresque

motus edere docentur. Plinius: Vulgare

erat arma per auras iacere, non auferentibus

ventis, (vt scilicet iterum iacta recipere.)

gladiatorios congressus edere, aut lasciuiente

Pyrrhice colludere. Denique in theatris eos

gestus effingere, quos vix Pylades aliquis aut

Bathyl-

Libro, π'ό-
τερος τῶν
ζώων.

*Lib. vii.
cap. i.
*Eodem lib.
cap. iii.

*Epistolā
lxx xvi.

Bathyllus. *Plutarchus: ἐν τοῖς θεάτροις ἐπι-
δείκνυσι χημάτων εἶδη καὶ μεταβολὰς, ὧν οὐδὲ
ἀνθρώποις μελέταις τὸ ποικίλον καὶ περιττὸν
ἐν μνήμῃ καὶ καθέξει γενέσθαι παντὶ ῥαδίον ὅστιν. in
spectaculis ostendit elephas eas gestuum figu-
ras & varietates, quarum copiam atque con-
cinnitatem difficile sit humanae ulli indu-
striae exprimere aut memoriā complecti. Ita-
que & funambuli elephanti reperti sunt, ir-
risum vobis herē & explosum. *Plinius:
Postea & per funes incessere. *Iterum: Mi-
rum maximē, & aduersis quidem funibus
subire, sed regredi magis, utiq; pronis. Quo-
rum verborum mens: quod & ascendant
per extentos funes aduersi: & regrediantur
etiam per eosdem proni. *Seneca: Elephan-
tem minimus Aethiops iubet subsidere in ge-
nua & ambulare per funem. Suctonius Ne-
rone: Notissimus eques Romanus elephantō
insidens per quadrum decucurrit. id est,
per funem in theatro extentum; interprete
Dione, de hac ipsa re: Καὶ ἐλέφας, inquit,
ἀνήχθη ἐς τὸ ἀνωτάτω τῷ θεάτρῳ ἀψίδα, καὶ ἐπεί-
θεν ἐπὶ χοινίων κατέδεσμεν ἀναβάτῳ φέρον.
Elephas ad superius theatri fastigium con-
scendit, atque illinc per funes decucurrit ses-
sorem ferens. Quod genus spectaculi pri-
mum exhibuisse Galbam, qui postea Imp.

Sucto-

Suetonius idem monet: *Prator*, inquit, *commiſſione ludorum Floralium nouum ſpectaculi genus, elephantos funambulos dedit.* Et quæ frons vltra obduret contra tot & tales testes? Atque hæc tantâ curâ & intentione discunt (id quoque valet ad vim testandam & indolem acrem animi:) vt sæpe deprehensi sint noctu velut dictata sua ruminantes & meditantes. Plutarchus cum Plinio mihi auctor. quemdam tardioris ingenij, & verbis verberibusque malè sæpe acceptum, inuentum ad Lunam gestus illos & motus præscriptos exercentem. Grandia hæc, grandia: tamen de illis artibus quid dices, quæ non nisi propriæ videtur humanæ mentis? Legere aut scribere, quis ab homine feiunget? ego: nisi si elephas inter eos. Nam is quoque scribit. Rides? time potius. æmulus repertus muneris tui, & tuæ artis. Plinius è Muciano clarè adfirmat. *quemdam Græcas litteras pingere didiciſſe, eâq; linguâ ſcripiſſe* IPSE EGO HÆC SCRIPSI ET SPOLIA CELTICA DICAVI. Et Philostratus: *Scribunt igitur, atque tripudiant, & ad fiſtulam ſaliunt.* Quod si hos duos testes eleuas (herè ita memini) *Ælia-
no quid facies, qui oculis ſuis id ſpectaſſe
pænè per oculos ſuos iurat? *Vidi*, inquit,
ego-

*Libro I r.
Var. cap. xi.

* 25 00 00 5
 25 00 00 5
 25 00 00 5

* Cap. 11.

* Libro 11.
 cap. x1.

ego ipse quemdam in tabulâ litteras Romanas promiscue scribentem, * rectè & non contortè. Quinetiam cum scriberet, oculi eius cum rigore deiecti in tabulam erant: ut planè intentos diceret & scriptitantes. Sed iam concludam hæc de artibus, insigni & nimis certo exemplo, cuiq. milleni aliquot oculi spectatores: munere, quod Romæ publicè dedit Germanicus Cæsar. * Plinius tangit, & magis vbertim narrat * Ælianus: exq. iis ego. Ludis igitur illis, Tiberio Principe, duodecim elephanti theatrum inducti sunt siue Circum, induti floridas & histrionias vestes. Ac primum ad vocem Magistrî diuidebantur in diuersas Circi partes, inter eundum molli & saltatorio gressu inundantes: iterumq. ad eandem vocem coibant, & efficiebant saltatorium quemdam orbem. Sed & flores spangebant & corollas, & ad cantum terram pedibus leniter & numerosè pulsabant, & omnia præstabant quæ peritissimi ludiorum. Iam iidem (quod insanum mirum) docti mensas accumbere, cibum potumq. sumere, parcè, modestè, ordine, humanum in modum. Lecti erant humiles, (agnoscis Romanum ritum) instrati purpurâ & aulæis. mensæ ad eos, vario & dapfili instrumento. disposita pocula aurea, argentea, minuta, grandia: cibi in lanci-

lancibus, panis, caro, fructus. Ecce ingressi
 duodecim elephantes, sex mares totidem fe-
 mina: illi togati, hæ stolata. Decorè & ve-
 recundè in lectis se reclinant, mensam accum-
 bunt. tum signo dato (non enim antè) in men-
 sam promuscides siue manus suas extendunt:
 summâ modestiâ cibos capiunt, delibant. non
 voracitas vlla in iis, non auiditas visa, non
 maioris meliorisue partis appetitio, prære-
 ptio. denique cum bibendum, pateram pueri
 porrigebant: iiq; promuscide eâdem geniali-
 ter hauriebant. & (iucundæ potioni hoc ad-
 nexum) reliquiis vini circumstantes asperge-
 bant, velut cottabum facientes. Hæc meis
 verbis texui, sententiâ germanissimâ Ælia-
 ni. Et effare. potuitne spectaculum magis
 ad Gratias, ad Venerem, ad Naturam? cui
 vtinam his oculis arbiter paullisper ego! id
 mihi ante omnes theatrorum opes, luxum,
 nugas. Atque hæc nisi promptissimi cuius-
 dam & acutissimi ingenij signa sunt, tardus
 valdè & cæcus ego. Quid illa, quæ non à
 doctrinâ insita sunt, sed emicant & subsi-
 liunt naturæ ipsius sponte? Cuiusmodi spe-
 ctata in iis sæpe ad prodigium vsque sagacia
 & acuta. Quale illud* Plutarchi: *In Syriâ*
elephas quispiam alebatur. seruus curator ad-
ditus, cottidiè de dimenso subtrahebat, & di-
 I midio

* Libelle.
 πότε ego
 ζώων.

midio belluam malo furto fraudabat. Fors
 fuit, ut hero præsente cibum daret: & admen-
 sus igitur est totum. Elephas ut iniuriam
 diu sibi factam, quâ posset, detegeret, accuratè
 hordei partem separat: dimidium sibi seruat,
 altero repulso. quid nisi clamâs, callidissimo
 inuento, illud diarium sibi hæctenus fuisse?
 Alius (refert idem scriptor) cum rudera &
 terram magister ad explendam mensuram pa-
 bulo idem idem misceret: fraude fraudem
 hanc ultum iens, in ollam eius carniump le-
 nam, è foco correptum cinerem iniecit. Sed
 exemplum quod ab Acoftâ, fidem omnem
 superat, etsi ex fide. Palàm enim & spectan-
 te populo res gesta est. Elephanti cuidam
 in vrbe Cochîn ad horam cibus non oblatus.
 Queritur, & barrit. Magister excusat, &
 vas aneum eius cibarium ostendit persuens
 & pertusum. caussam hanc moræ esse, quòd
 cibi non vlrà tenax. iubet igitur, si esse ve-
 lit, ad fabrum ærarium ferat reconcinnan-
 dum. Ille paret. promuscide aufert, fabro
 offert. Faber siue per negligentiam, siue lu-
 dos belluam faciens, infideliter reparat atque
 obstipat. Elephas refert. Herus vitium vi-
 det, & indignatur. inclamat illum absen-
 tem, hunc præsentem. denique redire iubet
 cum illo ipso vase. Facit. & fabro querulus
 impin-

*impingit. Ille homo suavis iterum imponere conatur, & admoto malleo claudere rimam simulat, non claudit. Nec tamen imponit. Nam ille catus lebetem resumptum ad flumen defert, immergit, & aquâ implet periculi faciendi causâ. Videt effluere. Plenus igitur irarum ad fabrum recurrit, intonat magnâ voce. Confluunt vicini, & inter eos Vicarius regis. Faber blandis verbis demulcet (nescio an vltra audeam dicere) belluam: vas denique sumit, & refingit probè atq; ex fide. Sed ille ne tum quidem fidens, iterum ad flumen, & ad hauitum. dum contineri aquam videt, vertit se ad adstantes & ostendit, velat testes eos aduocans in hoc factum. ita demum abiit domum. Quid addam? nec verbum: quia reuera datus sum in stuporem. Et cur iam * Æliano non credam, qui iure optimo duplex eorum tribuit tam cordatis? Sed satis ad ingenium ista: redeo ad Plinium meum, qui suggererat*

* Lib. XIII.
cap. VI.

*Memoriam. Ea autem pars tam magna in hoc animante, vt homini non dicam nihil cedat, sed excedat. Vnum exemplum vetus dabo, pauca noua. Michaël quidam Glycas inter Græcos, Annales scripsit haud improbè nec indecenter collectos. Is in parte primâ prodidit: *Elephantum quemdam**

cum in Circum deduceretur, sedentem in foro ad Milliarium aureum Magistrum ferarum, subitâ irâ atque impetu interfecisse. Causam non aliam violentiæ fuisse, quam quod ante annos totos decem, eodem illo loco, idem Magister, eundem elephantum ferro percussisset. quam iniuriam tot annos recondens, tunc demum iit ultum. Aliud ex Aco-
stâ: Miles quissiam in vrbe Cochîn elephantum, per lasciviam, in fronte putamine nuci percusserat. (grandem illam Indicam intellego, quam incolæ Coccum appellant.) Elefantus putamen studiosè tollit: illud, atque iram, recondit. post dies plusculos, in viâ quapiam publicâ obambulanti militem conspicit. accedit, & elatum ex ore putamen, promuscide suâ acriter in illum coniecit. tum exultabundus abiit, quasi talione iniuriam probè ultus. Iterum ex eodem: Miles elephantum in eadem vrbe cum rectore obuium habuit. noluit decedere. elephas suam & rectoris contumeliam id interpretatur: ulcisci tamen à rectore prohibetur. Post dies aliquot, in ripâ Mangatæ fluminis (id urbem alluit) militem fabulantem otiosè repperit. Cum rector non adesset, corripit illicò hominem, in altum tollit. nec precibus nec clamore adstantium motus, aliquotiens flumine merisit, al-
lenans

leuans subinde & demittens. Cumq; lusum
eum satis diu lusisset, contentus hâc vindictâ,
hominem vitæ suæ iam diffidentem, rectum
& illesum destituit eo ipso loco vnde sustule-
rat. Sed hæc in deteriorem & vindicem
partem Memoriae exempla: ecce etiam in
beneficam & benignam. Acosta idem mihi
suggerit: Elephantum in vrbe Goâ fuisse,
qui annuo illo & solemnî furore correptus
catenas abruperit & vincla. Fugientibus
omnibus, seruulum quempiam qui vlnis in-
fantem dominicum gestabat in ades properè
irrupisse, oblitum sarcinæ quam deposuerat
in illâ trepidatione ante ades. Elephas adest.
mortem omnes & obtritum pueri expectant.
Ille contrâ manu suâ leniter attollit, in hu-
mile tectum, quod è regione adium, collocat;
respectans curiosè satî puer illic sine damno.
Dein furibundus cursum suû exsequitur. Id
datum omnes interpretabantur veteri benefi-
cio; quia mulier earum adium domina & in-
fantis mater, elephanti transeunti sepius pa-
nem aut fructus obtulerat. Et alia quædam
legere tibi fas, si lubet, apud eundem Hi-
spanum. Ego in Plinio pergo, qui admonet
Amoris. Quod ipsum iure mirum. Nam
sicut Sermo & Râtio homini peculiaria vi-
dentur, sic certi Adfectus. Inter quos aui-
dus ille

dusille & varius amor, pro leni tormento so-
 li huic animantium datus. Sed abnuuit ele-
 phas, & hac quoque parte sociat se nobis.
 Serio enim amat. Trita & nota ^{*}historia est,
 illius qui Aristophani Grammatico præbuit
 se riualem. *Vterq; enim Alexandria in Ae-*
gypto corollariam quampiam amauit. nec mi-
nus studiū aut ingenij elephantō fuit ad decla-
randam & mitigandam suam flammā, quā
illi acuto & litterato. Forum, in quo ea de-
siderabat, crebrō adire: adistere, suspirare, po-
ma aut flores offerre: manum intrā sinum
blandē penetrare: & ea omnia, quæ Venerēus
aliquis nepos. Alia similis in ^{*}*Æliano, In*
Antiochiā vrbe Syriæ, elephas inter cicures
more suo ad pastiones iens, vidit fortē mulie-
rem haud inscitam, pariter corollariam. Vi-
dit, periit. Assiduus ille apud eam, promus-
cide faciem, manus, lambere, tergere; & qua-
cumque poterat, blandiri, insinuare. Quin
& illa redamauit, corollas & flores aliāsque
amoris illecebras sæpe offerens. Cum perse-
uerasset mutuus hic amor, mulier ecce ad plu-
res abiit. elephas desiderium non tulit, nec
mentis suæ compos datus est in furorem. Sed
& honesti fidiq; amoris non deficiunt me-
exempla. Habe vnum. ^{*}*Antigonō regi ele-*
phas femina fuit. Euēxit vt in obsidione
opidi

^{*}Narrata Pli-
 nio cap. v. &
 Plutarcho,
 in libello,
 πότερος
 ζώων.

^{*}Lib. v i i.
 cap. XLIII.

^{*}Athenæus,
 libro XIII.
 cap. x x x.
 Ælian. lib. x.
 cap. XIII.

opidi Megarensis, puerum pareret uxor Indi elephantistæ. Is suâ linguâ commendat infantem inter bellicas turbas elephanti (ita nomen eius fuit) Nicææ. Capit illa seriò in fidem: & omnia officia exhibet, quæ piissimæ aliqua nutrix siue mater. Infans ante pedes eius deponi debebat. nisi fieret; cibum non capere, iram omnibus signis ostendere & dolorem. Gaudere contrà, eo adiacente. & tum cunas mouere ad oblectandum, aut somnū conciliandum; tum ventilare & pellerè muscas. quod faciebat sanè scitè, arundinis ramum promuscide suâ motitans. Atque hæc officia interdum etiam vsurpabat elephas maritus. Pergit Plinius, & addit

Gloria cupiditatem.] Qui sanè ipse affectus hominum proprius; & inter eos, animæ cuiusque maximè sapientis. Exempla eius in hac belluâ pluria. tu vnum vetus à Plinio cape, nouitium alterum ab Acoistâ. Plinius: Erat, inquit, Antiocho regi elephas, cui (ita enim hominum canumq; exemplo distinguuntur) nomen Ajax. Is dux plerumque agminis, generosus, celsus, & velut rex in regio illo grege. Euēnit ut flumen transmittendum esset. renuit infelix, & malâ suâ sorte. Pronunciatum enim illicò à Magistris, Principatum eius fore qui prior transisset. Intel-

lexit, & arripuit Patroclus (& hoc elephanti alteri nomen) fluuiumq; transmisit. Premio igitur donatus est; phaleris argenteis, quibus mirè gaudent, ornatus, & velut in possessione positus principis loci. At Ajax noster properè ab hoc Vlysse circumuentus, fatum etiam quâ potest, illius veteris exsequitur: & mortem ignominie præferens, inediâ se confecit atque adeò interfecit. Acoſta autem inſit: In litore vicino vrbi Goæ tormentum grande aneum commouendum erat. conatur elephas: non poteſt. Inſtigante magiſtro & duos iuniores elephantes oſtentante, qui id facerent ni ipſe faceret: iterum iterumq; conatur tanto niſu, vt medius illicò creparet. En! dum gloriam illam præreptum alteris iuit, miſer ſibi vitam. Sed proſequitur laudationem ſuam Plinius, & adiungit magis alta. Eſt enim, inquit, elephantis, quæ etiam in homine rara

Probitas.] Ergone virtutes elephanto? virtutes. vt nequid ſcilicet ad perfectum omnibusque numeris hominem deſit. Et de probitate planè verum eſt. Innoxium enim, pudens & pudicum hoc animal: probæ mentis, probi oris. Vis ei vt omnibus noccat, vt nemini, voluntas. Homini occurrat? vitam non adimit, oſtendit viam.

Feræ

* Plinius,
cap. III.

Feræ alteri? transit. Quin nisi irrites & impugnes, nec in Arenâ quidem excitabis ad lædendum. In magistros rectoresque suos mira illis pietas. * quos aliquando per calorem aut furorem interfectos, ita luxêrunt, vt inediâ interfecerint sese ipsi. Eadem in natos: quos, * vrgentibus venatoribus adco non deserunt, vt millies capi, cædi, malint, quàm ipsos. Adde reuerentiam in grandiores & senes. quibus de * loco, de potu, de cibo iuuenes concedunt, bonæ suæ Naturæ legibus non Lycurgi vllis minis adducti. Adde pudorem & castitatem. quia non nisi occultè & filuistecti coëunt, & sanè rarenter. Nam quod Plinius & ex eo Solinus prodiderunt, *non amplius quàm semel parere, nec plures singulis*: validè refutat ratio, quia si vnus saltem è duobus: iamdiu, minuerente numero, defecerit id genus. * Ælian- nus tamen vsum Veneris semel item iis tribuere videtur. Sed ea ex Aristotele hausta, malè aut lecto aut intellecto. Nam * ille hoc tradit: *Marem quam semel inierit, non ultra tangere. interposito tamen triennio coitum repetere, sed nimirum in aliâ. Feminam vterum biennio gerere, parere singulos.* Strabo etiam de initu eorum & partu, magis cautè & verè. Adtexitur in Plinio

* Strabo tra-
dit, lib. xv.

* Ælian. lib.
vii. cap. xv.

* Ælian. ibid.

* Libro viii.
cap. xvii.

* Lib. v. Hist.
Anim. cap.
xiv.

Prudentia.] Quam non dilato, satis mihi in Acumine & ingenio dictam & doctam. Ostendunt tamen & hanc propriè in Acie instruendâ, in tardandis secutoribus fracto dente, in flumine transmittendo. quæ apud Plinium, Philostratum & Ælium vide. Sequitur

Aequitas.] Quam in se, quam in aliis amant. Retegunt imò scelera, & alienas etiam iniurias vlciscuntur. Historiam Ælii duplicem te non celo. * Narrat Romæ euenisse, Imperatore Tito : *ut uxor elephantis & malo iure cum altero mæcharetur. Videt elephas. non fert domini hanc iniuriam : irruit, & in ipso complexu, utrumque dentibus transfigit. Denique providè ita copulatos relinquit, stragulo tegit. & cum dominus aduenisset, stragulo reiecto facinus ostendit & se ultorem. Hoc pro magistro; sed probo. Narrat* iterum in illum, sed improbum. Fuisse magistrum elephantis qui adulteraret. nec contentum furtivâ libidine, uxorem suam clâm sustulisse, & ad præsepe elephantis sepelisse, alterâ illâ mox inductâ. Elephantum hoc scelus tacitum non habuisse. uxorem novam illuc traxisse, & cornibus pedibusq; refodisse cadauer, tantum non rebus ipsis mulieri inclamantem cui, & quomodo, innu-*

*Libro x.
cap. xv.

*Libro viii.
cap. xvii.

innupfisset.

Extrema laus est

[Religio] Quam veteres omnes tribuunt consensu. Lustrari aquâ, orientem solem ab iis adorari * Plutarchus & * Ælianus mihi auctores: Lunam nouam, Plinius, & * Ælianus. Sed & hoc ad religionem, quod mortuos è suo genere sepeliunt & prætereuntes iniiciunt humum. Ælianus ille idem hoc tradidit lib. I. cap. XLIX. Homines ecce, mi Hautene, elephantes feci, Sermone, Ratione, Adfectibus, Virtutibus præditos: quid superest, nisi ut etiam diuinus? Diuinant enim. & Oppianus de hoc animante dixit:

Μαρτυρὸν ἐν στήθεσιν ἔχει κέαρ.

Diuinum cor habere in pectore.

additque præscire eos fatalem suam horam.

* Dion amplius, scientiâ eos ornat celestium rerum. ἥδη γὰρ πνεῖς, inquit, καὶ κείνο ἔπιν, ὅτι ὡρὸς τοῦ τῷ φωνῆς τῷ πατερῶτιδος αὐτὸς ἐπαίειν καὶ τὸ ἐν τοῖς ἔργοις γενομένων συνίστην. Quidam hoc etiam aiunt, eos, præter quod sermonem patrium intellegunt, scire etiam quæ in celo gerantur. Sed inter Quosdam illos, ne te fallam, non ego. Habes lusum, natum non importunè mihi ex hesterno lusu & ioco inter vina. cui ut seria multa & vera inesse nihil ambigo, ita quædam maiora vero: nec usquequaque in his talibus veteres illos

* Libello.

πότε γὰρ.

* Libro VII.

cap. XLIII.

* Lib. III.

cap. X.

* Lib. XXXIX.

illos Fidei litasse, facile tecum credam. Quis enim tam magni oneris sit, ut quidquid illi imponunt, vehat? Nec tamen mali quidpiam in istis, etiam falsis: quia innoxia mendaciola sunt, & volente deo Rifu nata. Qui si te non aspexit dum hæc legis; iam nunc me imponente licet vsurpes cognomen prisci illius Crassi. Iterum salue.

EPIST. LI. *Brugæ.*

IANO LERNUTIO S. D.

IP S V M pectus mihi commouit series maiorum, quæ es passus. Heu homines, quid sumus? quid speramus? Atq. ego sub idem illud calamitatis tuæ tempus, nescio quo instinctu, in Saturnalibus meis adfinxeram orationem tibi de incertis casibus vitæ. Sed benigno Deo gratia, qui concussit te non deiecit: ostendit vulnus, & non impressit. Vtile enim, mi Lernuti, utile, admoneri nos interdum à summo illo Principe & imperij illius, & fluxæ nostræ conditionis. Nempe quid est homo? lutum, ut ille ait, scitè mixtum. quid vita? hæmina vna sanguinis: quam quilibet levis casus rumpit, quælibet febricula corrumpit. Solus animus, & eius actiones æternæ. Vides pulcherri-

Homo
Vita

cherrimum hoc mundi corpus? ruet aliquando. Vides hanc Belgicam nostram? iam ruit. ne indignemur interitum aliquot hominum, cum cadauera futura sint cæli terrarumque. Saturnalia nostra, credo, te accepisse. primam dico partem, quæ De Gladiatoribus. Nam reliqui sunt aliquot libri, De Venatione, & Circo: in quibus etiam tuus sermo. Iudicia vestra liberè, liberè, velim adscribi: vt muteimus, si quid tale erit, iteratâ editione. Iubebo enim si otium aut valetudo mihi constat, simul excudi omnia quæ ad ludos Romanos. Nunc molesti mihi quidam nomine Ordinum vt Grammaticam conficiam, quæ legi possit in Belgicâ vniuersâ. Ride, si sapis: & vide quàm bene de me & neruis meis sentiant isti. Apud vos miles, vt audio, & turbæ. Si ita est; quid si expedias te ab eâ vrbe, & secedas in hæc loca sub Neptuni regnum? Nam terrestres dij, parum nobis æqui. Cautè id fiat tamen, & circumspectè. Nam & apud nos nescio quid turbellarum, ab iis qui pax deberent esse mundo. at illi fax sunt. Vale mi suauissime, & aut me expecta sub ætatem, si quies illic; aut ego te, si hîc. Vxorem saluta à me ex animo, & tua pignora dissuauiâ. Victorem nostrum silere ita mira-

mira-

miramur, vt suspicio sit ne & ille penetrauerit ad loca silenta. At tu cum saluta, & è veterno excita. Salutat te Dusa, Hautenus.
x. Kal. Febr. ∞. IO. LXXXII.

EPIST. LII. *Romani.*

FRAN. BENSIO S. D.

DEVM ego testor, vir optime, vt in solo nomine tuo lecto exsilij: quanto magis in commemoratione amoris, quem integrum inuiolatumq. seruari apud te cognoui. Ita enim ad me scribit P. Egmondus: quem certum mihi, amatum antea, vel nuncij huius causâ magis amare. Non enim dissimulo. verus & vetus mihi in te adfectus est, hæresque mihi in arcano isto penetrati. Genus vitæ mutasse te audiui: quod salutare tibi futurum omnino confido. Et reuera mi Benfi, quid hæc humana sunt, nisi iactationes & fluctus? in quibus nihil firmum sit, nisi ad anchoram ea alliges veræ Pietatis. A me quoque abiit illa iuuentus: & vna mihi hæc cura, vt quidquid hoc est æui, in virtute & seriis iam studiis traducam. Publicè id testari cœpi: & edidi nuper De Constantiâ libros duos, qui pietatem (nisi fallor) aliquam

quam præferunt, etsi priscae Philosophiæ
velo. quos ad te mitto, non vt inspicias mo-
dò, sed iudices: & liberè me moneas, si quid
exorbitans in iis aut minus rectum. Nec
amantis adfectu iudicabis, sed vt apud Pin-
darum est.

*Βουλᾷς ἐν ὀρθαῖς Ραδαμάνθορ.

*Sententiæ re-
ctæ & rigidi
Radamanti.

Hoc omnino peto. M. Antonium * *
(ex animo dico) amo æstimoque. minus
promptè id ostendo, quia multa in me ab
illo non amica. Ita enim moneor litteris
multorum. Quo meo merito? Nam ego
te iudicem non defugio, qualiscumque ea
est litis. Tacitum edidi. quid ergo? an il-
lius? Quæ hîc iniuria est, si campum eum-
dem Famae decurri, sine fraude? Sed mihi
iam ista non magna. & reuera pudeat me
verba consumere in leuiculis rebus. Nati ad
maiora & meliora quædam sumus, & ego
& Muretus. Quem tu quidem à me saluta-
bis, & animum hunc illi firmabis volentem
semper eius & amicum. Ita me posteritas
amet siue æstimet, vt ego illum. Constan-
tiam nostram vt cum eo communices, volo
siue iubeo: cuius exemplar etiam à me ex-
spectet. iam enim receditur. De Amphit-
heatro ante paucos dies edidi: & mittam.
Tu quæso me ama, & interdum solare &
erige

erige in his turbis omnium rerum. IX. Kal.
April. ∞. IO. LXXXIV. Si quid ad me
voles, mittere tutò ad Plantinum.

EPIST. LIII. *Iouanium.*

M. ANTONIVS MVRETVS S. D.

IUSTO LIPSIO SVO.

NEQUE enim puto aut maleuolorum
rumusculos, aut tenues quasdam &
obscuras suspiciones tantum potuisse, ut meus
esse desieris: cum ego plane sim tuus. Quod
inter amantes solet, Zelotypia me quaedam
inefflerat, quod alios quosdam, de quibus
inter nos ridere interdum & iocari soleba-
mus, & qui certe te, cum hic esses, non ex
æquo mecum amabant: si verum audire vis,
ne nunc quidem amant, qui ex eis supersti-
tes sunt: eos igitur subiniquo animo fere-
bam à te & sapius & honorificentius quam
me, præ quo illos contemnere solebas, no-
minari. Sed missa hæc faciamus. Electorum
tuorum *χρῆμα* mirifice mihi placuit. Cete-
ra expecto, & cum Saturnalia, tum multo
etiam magis De Vita ac scriptis Senecæ:
quem ut accepero, in eodem te genere, ut
potero, remunerabor. Illis quæ ais in vn-
decimo meo aliorum ab iniquis capi posse,
medere,

medere, ut vis. Sin fortasse integrum non est, omitte sanè istam curam. ego ante tres aut summum quattuor menses efficiam, ne quis aut de voluntate mea erga te, aut de iudicio dubitare possit. Ni fecero, tum tu sanè de me, ut de homine parum bonæ fidei, conqueritor. Amemus inter nos, mi Lipsi, eò constantius, ut vrantur ac ringantur isti, qui amicos esse nos nollent. Quæso de tuarum omnium rerum statu, fac me, cum primum poteris, certiolem. Vale mi Lipsi: cuius ego nunc suavißimum os intueri mihi videor. VI. Eidus Febr. Romæ. Litteras tuas Kalendis ipsis Februarij accepi: ne me tardiolem fuisse in rescribendo putes. neque antea fuit tabellariorum copia.

EPIST. LIV. *Antuerpiam.*ABRAH. ORTELIO S. *precor.*

PER fidem, Orteli, ut tu utrimque largus es, & amando & donando. Miseram ad te nescio quid munusculi nuper, Amphitheatrales meas nugas: tu rependis illicò & reponis, sed verum amplumque donum THEATRUM tuum. Ad tutelarem Prætozem ibimus? Profundis enim tua, & quidem valdè *ἀμέτρῳ μέτρῳ; cum pro libello,

* Immensâ
mensurâ.

K

libros;

libros; pro ludis, feria: pro orbiculis Arenarum, diffusum istum terrarum Orbem admetiris. & eum ipsum in triumphali veste, purpuratum auratumque. Quid censes? donis magnis capi me? non magis quam numina (si comparare fas:) quæ ut voluntatem solam in oblationibus metiuntur, sic ego. At ea in te magna: & ideò munus tuum iure mihi magnum. Utinam hic quoque animus aliquà tibi liqueat! in quo acris flamma, sed per nullam occasionem erumpendi, adhuc clausa. Quod vereor, mi Orteli, ut breui quoque vestræ vrbi sit. Quæ enim istæ pontium moles, quas audimus? aut quid parat nouus ille Xerxes? Non ego **κέρως σαίνων*, cum Aristophane: (frustrà in aliis castris) sed maior & prudentior opinione nostrâ ille Princeps? Hoc ipsum opus quanti animi est? prisca & Romani. Ac compedes profectò Poliorcetes ille iniiciet indomito vestro Scaldi, nisi quid subueniant filij isti Neptunini. Batauos & Zelandos dico, qui tamen lentè accurrunt, nec ut ad socialem flammam. Heu *κατὴρ κακῶν*: & falsa vobis vita, si aufertur hoc salum. Quid sua-deo igitur? fugam. sed non ab vrbe, mi Orteli, aut solo patrio; tantum à vulgo. Ad Constantiæ nostræ asylum te voco, & ad
arcana

*Caudâ blan-
diens, siue
adulans.

arcana illa Sapientiæ templâ. Cuius tectum
 si semel subis & penetras, tectum ego sar-
 ctumq. te habeo ab omni vi, ab omni hoste.
 Salus missa à Dudithio, Cratone, Monauio,
 mihi grata: quæ tres stellæ in vnâ iam vrbe,
 valdè illustant Germaniæ illum tractum. tu
 quoque à me remitte. Viuiani nostri poë-
 ma vidi: valdè mihi tersum & probum. Sed
 Itinerarium vestrum quando ad nos? Ne
 preme. & quod boni prouidique patres, si
 tibi obsideri visum, emitte saltem hanc pro-
 lem. De*Chirio Fortunatiano, indagatio
 tua noua. adeò autem mihi ille non visus,
 vt nec auditus. quin ipse vltrò peto, si ali-
 cunde eruis, concede vsuram. Ad Schot-
 tum nostrum scripsi. en litteras, quas mit-
 tes, & amorem nostri non dimittes. Lugd.
 Bat. iv. Kal. Ianuar. ∞. Iō. LXXXIV.

*Scripsit de
 Imp. olim.
 & exempla-
 ria in Italiâ
 edita, sed
 per pauca

EPIST. LV. *Vltraiectum.*

HENRICO WILTIO S. D.

VERE existimas. officium mihi fuit tua
 scriptio, imò beneficium: quia & amo-
 ris tui in me index, & diligentia, quam in-
 termitti à te in hoc otio gaudeo non dimit-
 ti. Adde amicam inuitationem tuam: cui
 quod hoc tempore non pareo, ab occupa-

K 2

tionibus

tionibus meis est, non à voluntate. Nam animum si consulo; reuera ambit esse isthic, & regustare humanitatem vestram quam anno superiore pleno ore hausi. Sed ita conditio mea est, vt mos mihi potius alienis cupiditatibus gerendus sit, quàm meis. Impedimenta, quæ desubito mihi nata, scripsi ad Pollionem: nec hîc itero. Itaque quod benigni creditores solent, voluntate meâ sustentaberis, & illam nunc accipies in solutum. At te, mi Wilti, hortor (quod in extremâ epistolâ tuâ prudenter scriptum) cogites, quàm in præcipiti cursu ætas tua sit: nec facilè facturum te mensem, si in hoc iuuenili vere neglexeris facere sementem. Sementem dico, & virtutis, & doctrinæ. Ad vtramque enim te voco. quod hæc sine illâ, damnosa: illa sine hâc, parum decora aut ornata sit. Aures tuas sæpe insonet illa Democriti, vt opinor, laudata vox: ** πολυτελέστατον ἀνάλωμα χρόνος*. Vt in flumine vnda vnda trudit, nec vnquam reuocas elapsam: sic in tempore dies diem, nec reparas amissam. Cogita, & vale. Parens tuus à me saluebit, & noster Canterus. Lugd. Batavor. IIII. Idus Sextiles. ∞. IO. LXXXII.

* Sumptuosissima iactura, tempus.

Agellius.

In Agellio quod multus es, laudo. purus, simplex, probus in eo, & veteris comœdiæ stilius:

stilis: quem æmulare. Loca de quibus ambigis, pleraque & mihi ambigua. Accipe paucis ad pauca: nam ad omnia non nunc libet, non licet. Libro VI. cap. XV. *Nesci Aelÿ quidem & Cincÿ & Satyri dicendum ita censuissent.* Cur Satyrorum hîc mentio, in re sermonis prisci & defiti, tecum haud assequor. Emendem *Saturni*. Is enim in Latio: & illo rege vetus atque ignobilis sermo. Simile est, quod hic idem scriptor adfectatæ linguæ homines, fabulari cum matre Euandri ait: & *poëta quispiam versus obfistos, refert ad Faunos, in Latio item reges. Aut certè, *Satry*, gens Romana reponendi: aut, *Salÿ*. quorum carmina obscuræ antiquitatis non ignoras. Illud lib. X. cap. XX.

*Ennius: Ver-
sibus quos olim
Fauni vatesq.
canebant.

Plebs verò dicitur in qua gentes civium patricia non insunt. obscurum mihi, imò falsum. Omnesne in plebe, qui non patricij? Vniuersi ergo equites, & plerique è Senatu plebs sunt. Cogitabo. Peccat pariter in rem & historiam hoc libro eodem cap. XXVI. quod è Tuberone adfertur:

Seruium Tullium regem populi Rom. cum illas quinque classes iuniorum census faciendi gratia institueret.

An enim Iuniores tantum in classibus?

K 3

*clarum

*vel Liuium
vide, qui in
classibus no-
minatim
semper Se-
niores Iunio-
resque ponit.

*clarum mendacium, siue potius mendum:
quod tollo. Iuniorum vox delenda, malè
& imperitè intrusa; cetera distinctione iu-
uanda: *Seruium Tullium regem, populi Ro-
mani cum illas quinque classes census facien-
di &c.* Ea mens & ordo in his verbis, Ser-
uium cum institueret quinque illas classes
populi R. Sed pro *Quinque*, *Sex* etiam ve-
rius rescripseris, è Liuiio, Dionysio, aliisque.
Libro x v i. cap. v i i. in verbis à Laberio
nouatis:

*Præterea in Anna Peranna Gubernium pro
Gubernatore.*

ignosco si cæcutis in hoc verè grypho. Libri
vett. *Præterea manua pro annua*. Lego, *Ma-
nua, pro Annuas*. Hoc dicit, *Manuare* ver-
bum nouiter factum fictumque à Laberio,
pro *Annuere*. *Manu* videlicet vulgò & in-
nuimus & annuimus, alio alioque schema-
te. Hinc natum poëtæ verbum.

EPIST. LVI. *Antuerpiam.*

CONSVLIBVS ET SENATVI
ANTVERPIENSI S. D.

+ NOBILISSIMI & Amplissimi Domi-
ni. Munus accepi, non meo munere,
sed splendore vestro dignum. Pretium in eo
respi-

respiciam siue artem; omnia eiusmodi, quæ animum vestrum abundè declarent, & quæ me deuinciant nouo vincolo. Cuius si non soluendi, at laxandi saltem aliquo genere officiorum, vtinam facultas mihi vnquam sit! Intellegitis profectò æstimare me munera posse, & accipere: non tam propter ipsa, quàm eos qui adfectu tali dederunt. Ingenuè dico. Aurum illud aut argentum nihil me mouet, aduersus talia satis firmum: mouet proluxa hæc vestra humanitas, quæ omnia non impetrare solùm à Lipsio potest, sed imperare. Valete Amplifs. Cos. & Senat. vrbemque vestram regite inter hos fluctus, præeunte & gubernante supremo illo Nauclero. Lugd. Batauor. vi. Idib. Ianuariis. ∞. IC. LXXXIV.

EPIST. LVII. Antuerpiam.

PHILIPPVS MARNIXIVS

D. LIPSIO *suo Salutem
multam precatur.*

DIVINVM tuum mi Lipsi De Con-stantia librum & legi, & per quàm auide hausi. Moriar, si quicquam vnquam legerim venustius, quicquam præclarius, quicquam quo fuerim affectus magis. Ita &

Theologiæ arcana aperit syncerè , & veræ Philosophiæ adyta recludit eruditè, & animi solatia proponit luculenter : vt in vno De Constantia libello, virtutum omnium chorum, venustissimis Musis permixtum, videre mihi videar. Beasti me hoc munere, mi Lipsi: & multis quidem nominibus. Ego tibi hunc tuum librum immortalè fore spondeo. Tu quo cœpisti pede feliciter perge. Quem polliceris librum Thraseam siue De Contemptu mortis, vide ne diutius differas; vel si iam est editus, ad me mittas. Etsi enim sum occupatior , & quidem rebus grauioribus quàm vel genius vel ingenium meum ferant: nullum tamen tantum negotium hoc mihi adimet otij quod tuis legendis impendamus. Si per otium dederis ad me interdum litteras amoris tui erga me testes, (etsi haud habet teste opus qui mihi est exploratissimus) feceris longè gratissimum. Et ego tibi mutuo literarū officio vicissim respondebo. Quod si in hanc urbem te contingat venire, vide ne id me fiat insalutato , imò ne alio quàm meo vtare hospitio. alioqui scito te non laturum impunè. Vale mi Lipsi, & me tui iam antè multo amantissimum , etiam (si potest) amantiozem factum, amare perge. Antuerpiæ xix. Decemb. ∞. 16. LXXXIII.

EPIST.

EPIST. LVIII. *Amstelrodamum.*MART. LYDIO S. *mitto.*

Nec epistolâ tuâ quidquam mihi potuit
 accidere gratius, nec admonitione siue
 censurâ. In utrâque amor tuus elucet: in
 hac magis. quam nisi liberè in amicitia ad-
 mittimus, tollimus pulcherrimum eius fru-
 ctum. Ego de meo sensu noui & adtestor,
 libentissimè me sicubi deflexi, non corrigi
 solum sed corripì: certè cum de animo mi-
 hi constat corrigentis. quem totum candi-
 dum purumque in te scio, mi Lydi, & famæ
 ac salutis meæ amantem. Itaque nec excu-
 satione nec tergiuersatione istâ opus: quâ
 (verè dicam) gratiam admonitionis corru-
 pisti in parte. Ego enim me ab amicis non
 blandè amari velim, sed fortiter; id est, vt vi-
 ris ac sapientibus est dignum. Sed de notâ
 ad verba illa paginæ 66. *Constantiæ meæ: *Lib. i. cap.
 sententiam meam breuiter sic habe. Cùm xx. Vidit,
 ea scripsi, ad peccatum & ad malum respexi: non coegit: sci-
 quod Deo sanciente & præscribente eueni- uit, non san-
 re, durum mihi videbatur dicere. Fateor xit. &c.
 eam vim esse Prouidentia diuinæ, vt nihil
 in minimis maximisque eueniat quod à filo
 illo non pendeat: tamen cautionem cautif-

K 5 simam

finiam in verbis & effatis adhibendam censeo, vulgi inprimis causâ. Itaque Damasce-
ni verba hoc sine adiunxi. Nam *ἀπόρριψον, πρόνοιαν, θεωρεῖται μὲν*, ratione quâdam distin-
gui ab hominibus, & causâ hominum non
ignoras. nec temerè dixerim, Peccata eue-
nire Dei præfinitione. Nec tamen certa-
men hîc mihi vllum tecum. sed rem altam,
intricatam, & vereor vt homini semper ob-
scuram, sic explico. Definitum à Deo om-
ne agnosco, quidquid euenit: trepido tamen
dicere, peccata ipsa. quorum fontem à solâ
malâ voluntate nostrâ esse censeam, supre-
mâ illa voluntate permittente. Exempli
causâ. In Tarquinij adulterio, in cædibus
ab Herode innocentum, duo specto: fa-
ctum ipsum, & crimen. Factum à Deo de-
finitum fateor, & comprehendo sub fatali
illâ lege: crimen, quod soli voluntati inhæ-
ret, non videor fateri posse, sine iniuriâ Dei.
Causam omnium rerum diuinam volunta-
tem statuo, omniumque euentuum etiam si
mali sint: at non causam causæ mediæ,
quoties ea mala. Aliàs quomodo effugi-
mus, vt non auctor ille sit mali? vt non ad-
probator? Itaque ea quæ ex* Actis aptissimè
adducis, huc accommodo. Mortem Chri-
sti destinatam ab æterno, prodicionem Iudæ
ab æter-

*Acta Apost.
cap. 11. vide.

ab æterno, mediâque omnia quæ ad salutare illud opus ferrent: sed non crimina adnexa ipsis factis, quibus fundamentum in impiâ tantum voluntate. Quod si tamen satis habemus generaliter & vniuersè dicere, omnia non præcита solum à Deo, sed præscripta, hoc respectu quòd illa ipsa facta sine peccato euenire non potuerunt: ~~ego non pugnaciter~~ pugnauero, & fatebor fortasse (cum omnia examinauimus) vim hanc necessariò inesse cathenæ illi & nexui Prouidentix immotæ & æternæ. sed differi tamen ea in vulgus, periculi inuidiæq. plenum existimem. vulgo autem scriptus meus liber. Habes strictim mentem mei scripti. Tu si quid aliud obseruas, aut si quid etiam est in quo ambigis, valdè à te peto ne me celes. Non delectabunt me solum eiusmodi iudicia & indicia, sed docebunt. In istis ipsis quæ nunc scripsi, si quid aberro, dirige. Reipsâ videbis, me non admoneri solum posse, sed emendari. Libens enim quidquid aut malè aut obscurè dictum erit, retractauero, illustrauero. De misso ad me Heroldo, habeo gratiam. remittam cum fide, vbi legero. Quamquam de Germaniâ Taciti, nescio an hac editione emoliar accuratè. Occupationes, & valetudo, & Typographi festinatio, sæpè

NCD 11

sapè nobis impedimento. Quod pag. ciufdem Constantiæ meæ 131. in margine positum est, * *Davidis adulterium* : facilè obseruasti peregrinationem esse meæ mentis. Itaque velim pro eâ nota hanc in libro tuo substituas, * *Quâ populum ambitiosè recensuit.* quod alios etiam monui. Vale. Lugd. Bat. xiiii. Kal. Decemb. ∞. I. C. LXXXIII.

EPIST. LIX. *Antuerpiam.*

CORNELIO PRVNIO S.

ex animo precor.

LIBROS hos de Constantiâ cum ad Senatum vestrum, Vir Clarissime, mitterem: valdè peccassem, si non ad te vnâ. Nec enim Senatus solùm ipsius magna pars es: sed & mei. qui amo te, qui abs te amor: nec cum Antuerpiam veni, facilè pectus reperio magis promptum in me, magis pronum. Addo & causam tertiam, quia prudens tu & doctus. cuiusmodi lectore, imò iudice, optis mihi in nouitio hoc scripto. Parùm enim adhuc tritum istud ad Sapientiam iter: nec scio an ipse id peragrauerim vsquequaque pede recto. aut si, an aliis videbor. Sæculum enim & mores non ignoras, quamque in re quæ Pietatem tangit varij hodie
sensus

sensus & dissensus. Non sententia, sed verbum aliquod à calente calamo anceps fugiat: ecce calumniarum subitus & magnus ignis. Quæ causa abstinuit me, fateor, ab altiori initu in sacrarum illud rerum mare. quò materies alioqui & ingenij ventus vocabant: sed repressit hic metus, & ad nauigare iussit litus. Elephantibus aiunt, etsi omnibus impensè delectentur, haud temerè tamen eos ingredi, cum insciji sint natandi: idem in Theologiâ mihi. quam amo, quam æstimo, & tingo salubribus eius aquis libens animum, non tamen mergo. Quæstionum enim vortices illos horreo: iisq. ne inuoluatur, adsideo & obambulo saltem eius ripas. Et hinc tamen haurio & ex tuto sumo, quæ ad animæ meæ usum. Nam acumina aut dissertatiunculae quid iuuent? Quod ille de Virtute censet, rem eam esse non verba: iustius ego de Theologiâ. cuius verum seriumque finem scio, Vitam. Ut melior, non ut doctior fiam, sacra illa volumina tango: ut pectus instruam, non ut acuam mentem.

Procul à me isti, qui alti & subnixi ambulant, * *μείζων πινὰ ἢ καὶ ἀνθρώπων σοφίαν σοφοί*: quique, quod Socrati obiectum olim, * *πειράζοντες* ζητῶντες τὰ τε ὑπὲρ γῆν καὶ τὰ ἐπὶ ἐξάνια. Et cum omnia tamen subtilis ingenij

alâ

* *Maiorem,*
quàm pro ho-
mine, sapien-
tiam sapientes.
* *Satagunt in-*
quirentes, &
que terram
infra & que
calum supra.

alâ peruolarint; miselli, præteruolant ipsi se-
 „ se. Reliqua sciunt: illud vnum quod scitu
 „ necessarium est nesciunt, vt se sciant. Sed
 hos mitto. te Vir amicissime quæso, vt gra-
 tum hoc munus animumque nostrum ha-
 beas: & istum ames, illud examines. quo
 fine præcipuè scito à me missum. Siquid ali-
 bi aliter dictum: hòc magis mihi amicus,
 quò liberius monueris. quia inter eos ego
 qui labi & errare possunt, sed & inter eos
 qui resurgere & emendari. De Amplissimi
 Torrentij valetudine & statu, gratum mihi
 si per te cognouero. Iure nobis carus, rarus
 ille vir. Vale. Lugduni Bat. xviii. Kal.
 Nouemb. ∞. Io. LXXXIII.

EPIST. LX. *Leodium.*

DOMINICO LAMPSONIO,
Leodensi Episcopo & Principi
à Secretis, S. D.

DIV est cum scripturio ad te Vir clarissi-
 me. sustinui me, dum scriptum illud
 promissum exspecto, materiem scilicet vbe-
 riorem respondendi. Nam lata & lata illa
 epistola, quid ferè aliud habet quàm adhor-
 tationem & laudes? Quæ amplector vtra-
 que, quia in iis amorem tuum agnosco, sine
 labe

labe sine fūco. Non merui. quid refert? hoc
ipſum delectat, talibus viris & iudicibus me-
ruiſſe videri. Non enim fallacia tua verba,
ſed prompta è pectore, & vt ille ait * *ἐν σπρυῶν* * *è præcordia-*
rum penetralli.
μυχῶ. Itaque calcar mihi addis ad decur-
rendam reliquam hanc viam: quod detra-
hunt mihi ſæpè iudicia quorundam, qui *θεο-*
λόγων, vt volunt, *παῖδες*. Miſceri enim hæc
nolunt: & ſatis eſſe puram illam à Chriſto
doctrinam, ſine mixtione vllâ Sapientiæ
humanæ. Nec acriter iis ſanè pugnem: niſi
quod neſcio quomodo apud homines vim
aliquam habeant & iuuent etiam iſta exter-
na. Quis veterum Theologorum Philoſo-
phiam ſpreuit? uſurparunt imò & Græci &
Latini, ſed ſuo quodam fine. Ego ex uſu
non iuuentutis ſolùm noſtræ, ſed generis
humani putem, trahi & conduci omnia ad
metam hanc pietatis: modus teneatur tan-
tùm, & vt hæc diuinis litteris ſeruiant, non
vt contrà. De Amphitheatro philologum
aliquid nuper edidimus: & exemplaria mit-
ti iuſſimus ad Clariff. Torrentium vnà te-
cum. Nunc feriamur: niſi quod Taciti
Commentarium recenſemus, & in quibus-
dam reſingimus, ſed leui manu. Ximenio
tuo, imò noſtro, velim à me multam ſalu-
tem dici. quem virum olim pænè puer Co-
loniæ

loniæ vidi & audiui, sed nunquam pernoui.
 Doleo. & excitor non in amorem solùm
 eius, sed amplexum: ita multa à multis au-
 dio de sincerâ illa & doctrinâ & pietate. Tu
 si mihi interpres & conciliator amicitia il-
 lius es, magno me beneficio deuinxeris.
 Otho Venius à nobis abit, sed inuitis: in-
 signis moribus & arte adolescens, & cuius
 manus vsui mihi esse poterat ad multa Anti-
 quitatis illustranda. Eum commendatum
 tibi, tamen commendo. etiam me: quem
 scire certò debes tui ex animo amantem.
 Salutat te I. Doufa. Lugd. Bat. Prid. Kal.
 Iun. ∞. I. C. LXXXIV.

EPIST. LXI. Hagani.

TH. LEEWIO *Consiliario* s. D.

Consolatoria

HAVTENVS noster ad te venit: cui uti-
 nam ego comes! Sed valetudo validè
 vetat: quæ semper anceps, nunc acerba, te-
 net ligatque me domi. Alioqui in votis mi-
 hi prorsus, te videre, te solari, & officium
 exhibere quod eiusmodi tempora exigunt
 ab amico. Litteris id feci antea: sed nescio
 quomodo momentum hîc magnum habet
 frons ipsa & ipse vultus. Euripides non vanè
 mihi visus scribere, Non serenitatem nautis
 gratio-

gratiorem in tempestate aduenire; quàm lugentiamico, amicum. Sed & hoc breui, vt spero, fiet. intereà mi Leewi, firmare quæso paullùm, & frigus illud tenebrasque dolorum calface & illustra ad Rationis solem.

Ante omnia nouitatis opinionem hâc exue, quæ luctui tuo mala fautrix. Misericabili, inquis, genere mortis periit, & quod luctu municipium omne nostrum compleuit. Scio, & adfectu adspectuque primo ipse misereor. sed hîc quoque paullùm te attolle, & secerne à vulgo. Quid illud miserabile? cum omnia circumspexeris, Mori. Varia ad illam metam via fert, cluosa, plana, brevis, longa. eadem tamen omnibus quies, cum peruenêre. Tua per difficilem partum, & velut per nimbos fluctusque delata est in Beatum illum portum: delata tamen. & præteritus labor adeò non grauis illi nunc, etiam gratus. Tu tantùm ne miserare, imò nec mirare. Scilicet id genus Fati non cadit in hunc sexum? non communis ille omnium prægnatium timor? Imò non crebriores alios sermones audias, si in confessum aut conuentum venias muliebrem. Attamen hic nostrum omnium error: cum triste aliquid accidit, etiamsi non nouum, habere id vt nouum. Per circum-

L

stantias

stantias quasdam augemus, polimus, & velut fucum ac lenocinium circumponimus dolori. Scilicet vt pulchrior in oculis appareat iustiorque. Peruerſi mortales! contrà oportuit: & in omni casu oculos flectere ad communem disperſamq. legem. Non Hægam ſolùm aut Batauiæ hunc angulum intueri, aut quid pauculis ibi annis geſtum ſit: ſed diffundere cogitationem per ſola hæc terrarum. Conditionem tibi pono. Iure non lugebis ſolùm, ſed indignabere vt in nouo fato: niſi alibi terrarum hac ipſâ horâ idem ille aut acerbior caſus. Et tamen cur peregrinêre? reperiſſes exempla eadem, ſi quæres, in finitimis iſtis locis. Quamobrem exſurge, & contrà leuia ac luſoria hæc Doloris arma, arripe vera. Quid vita, quid mors, quid fatum ſit ſeriò cogita: ſcio placari poſſe implacabilem etiam dolorem. Quid enim hæc vita, quam eripi lugemus? ludibriorum ſcæna, miſeriarum mare. per quod vt maximè ex voto tibi feratur nauis, tamen in multos ſcopulos impingas, multis vadis obhæreſcas neceſſum eſt. Quid ipſa mors, quam timemus? requies, gaudium, & vera vita. aut ſiquid in eâ mali, malis tantùm. Quid miſeraris traduſtâ ad hanc, optimam matronam, & per Fidem ſalutis ſuæ certam?

Iam

*Vita**Mors*

Iam Fatum quid? æterna, ab æterno, in æternum, dei lex: quam ad eò non abrogare fas, ut nec obrogari ei liceat aut derogari. Si ab æterno & immobilis: stulte, quid cum Necessitate pugnas? hoc vnum vinces, ut pluribus plagis contusus vincare. Si à deo: impie, quid quereris? Culpare non potes aliquid malum aut acerbum in eo & ab eo, qui Bonitas & Benignitas totus. Naturam eius si exprimere voles, non melius aut magis proprium exprefferis, quàm per eas voces. Mortua igitur tua est? debuit. illo tempore, illo fati genere? debuit. Lex ita lata: quam frustra sollicitant & exagitant acumina hodie ingeniorum. Non enim mouebunt. Quin nos, qui sapimus, pareamus potius; & quod necessario patiendum est, etiam libenter patiamur. Leuamentum aliquod miseriarum est, non reniti. Cur autem renitamur? Non Deus solùm est, qui ita de nobis statuit: sed & pater. Salutare igitur, bonum, prosperum: quidquid sensibus oculisque nostris aliter videatur. An illi curæ aut amoris nos esse non putas? magis quàm nos nobis. Sed & pueris parentes multa præter votum imponunt, id quæ tutelæ aut salutis causâ: item ille nobis. Hæc mi Lee-
wi seriò discute & bonâ fide. leuaberis, si

Fatum

ostium pectoris semel Rationi aperies, remoto repagulo isto vulgarium opinionum. Plura me Hauteni discessus vetat addere: iubebat tamen amor, qui magnus mihi in te semper & sanctus. Vale. Kalend. Martiis.
 ∞. I O. LXXXV.

EPIST. LXII. *Londinium.*

AMICO *cuidam* S. D.

IRASCI debebam mi * *, si possem. Tu ne ut iter vllum susceperis, non dicam sine comite me, sed sine conscio? Hoc verum fuit? Pectus tuum roga. non dicet id esse pro veteri illo & fido inter nos amore. Caput meum hoc tango & testor, nullum mihi caput carius fuisse tuo. Quid autem suspicer? arcanam aliquam causam huius consilij fuisse? non inquiero. & si ea aperienda mihi non fuit totâ fronte, saltem vestigiis & sub personâ ostendenda. Ego te in meis rebus tale aliquid nunquam celassem. An subitò hoc tibi natum, & per mortem vnus illius viri? Hoc potius credo. quia reuera causæ tibi temporanei alicuius secessus hîc non iniustæ. Noui collegas tuos, scio quibuscum res & consilia miscenda fuerint: homines & actiones, parum ad tuum stomachum

chum aut ad nostrum. Interea tamen (quæ-
 so hoc volens audi à volentissimo tibi ami-
 co) nec nos omnino eam rem celandi era-
 mus, nec certè vxor: quæ misera se afflicta-
 Quamquam nos solamur & erigimus: certi,
 non aliud latere sub hoc instituto tuo, quàm
 secessum aliquem ab his turbis. Tamen mu-
 lieres nosti, (etsi tua sanè prudens, & mariti
 ex animo amans,) & linguas siue malas, siue
 vanas. Quibus, oro te, in tempore medère:
 & ad nos redi, qui manere tecum parati, ab-
 ire, perire. omnia, vt ferent res & tempus.
 Quæ enim tibi causa eximij alicuius consi-
 lij aut singularis? Confusio hîc & discrimen?
 Scimus. sed & animum tuum noui-
 mus nihil horum metuentem. Denique in-
 ter homines istos dum viuimus, obsecro vi-
 tam etiam instituamus humanâ hac & com-
 muni viâ. Pax aut bellum erit? communi-
 ter consilium aliquod capiemus, quod paci
 huic attemperemus siue bello. At ego tan-
 quam seriò scribo, & quasi monendus mihi
 sis. quem liquet vsurpasse hanc profectio-
 nem animi causâ, etsi cum angore aliquo
 tuorum. Quibus etiam, mi * *, consule.
 & ad suauitatem conuictus illius nostri redi,
 sine quo tenebræ nobis in mediâ luce. Verè
 dicam etsi vulgariter, Vita sine te nobis non

vitalis. Res adhuc hîc quietæ: sed Brabantia tamen & Flandria raptantur, vt audire te credo etiam istic. E Galliis litteras iam bis accepi, & quædam in iis noua. vti De Re accipitrariâ carmen, subtilis & nouitiæ inuentionis. Veni & vide & (quod Constantiam tuam meamque decet) ride. cur enim non spernamus hæc circumfusa & externa, iure iis altiores? Nobiliss. VV. Philippum Sidnæum, & Dierum, si vides, saluta à me quæso: & iis indica, per te stetisse quod eos non viderim tecum. Certè enim inuitis meis omnibus iuisssem. Tui valent, Vale & tu, & fac vt breui te videamus expectatum. Salutat te Hautenus noster, qui hilariter herè apud me in prandio fuit ad funus Melonis. Inuideas illis exsequialibus epulis, si in tam albo pectore liuor. Lugd. Bat. x. Kal. Septemb. ∞. Id. LXXXIV.

EPIST. LXIII. *Lutetiam.*

AVGERIO BVSBEQVIO

Cæsaris Legato, S. D.

PERIISSE litteras meas nuperas ad te, minus doleo, quod de officio meo saltem tibi constat. Nihil enim in iis magnum aut feruum. hoc tantum, adfectus mei & cultus

cultus significationem continebant: quem à iudicio susceptum, constanter seruo. At tuæ istæ litteræ, quàm mihi græ, & in mediis his molestiis iucundæ? Præter enim amorem (qui largiter appâret) etiam grauissimi testimonij tui pondus continent & iudicij de meis scriptis. Quod amo magis, quàm probo: quia mihi virium mearum conscius & modicæ laudis. Fuimus his septimanis aliquot in Taciti Commentariis refingendis, & nouis quibusdam attexendis, vt videbis. exemplar enim Antuerpiâ iussi mitti: si tamen commodè id poterit per has turbas. Nam caput illud Belgij à corpore nostro semi-auulsum. Ripas obsident, & tormentis aditum nauibus arcent: etsi nauæ adhuc perrumpunt. Nobis mutatio non impendet iam, sed adest: faxit ille Deus vt in bonum. Quamquam hæc sunt illa, aduersus quæ Constantia nostra nos armauit: quæ hoc saltem mihi profuit, quod ab eâ scriptione impressum animo meo aliquod robur. Plures hîc imperant. nec vidi eam rem benè vnquam cessisse in bellis. Discidium etiam animorum præfagio, & motus fortassis in ipsâ plebe. Nobis tamen decretum patriam non mutare, si mediocris aliquis in eâ status. si nullus, & si confusio tantum

tum & raptus: quæcunque terra dederit nobis aliquam sedem. Nec enim liberi prægrauant, & sola mihi vxor. Ianum Guilicium commendaueram tibi superioribus meis litteris, adolescentem, si quid video, probi ingenij, animi, iudicij. Ei si quid benignè facere potes aut dicere, quæso ne grauêre. Ex istâ iuuentute non est alius, de quo melius sperem. Itineraria tua Plantinus si accipiet, edet. nos qualecumque augmentum auidè exspectamus. De Thrascâ meo poliendo cogitabam, vereor vt tempora permittant. Quidquid tamen ea permittent, mihi certum conferre ad hanc meliorem curam: & quod in me est, fugitiuas virtutes retrahere in nostrum æuum. Valdè me huc incitat etiam tua admonitio, & votum, quo honorificè nimis epistolam tuam claudis. Vale Amplifs. Domine. Lugd. Bat. x. Kal. Septemb. ∞. I. C. LXXXIV.

EPIST. LXIV. *Leodium.*

LÆVINO TORRENTIO

V. *Amplissimo* s. d.

IT A Salus aliquando seriò me respiciat (nam hætenus quidem adit, abit, & vacillat) vt mihi insigni gaudio imò robori
sunt

sunt tuæ litteræ tam amanter ad Plantinum de me scriptæ. Te noui, me noui: & hoc scio, hunc tam prolixum adfectum non meruisse à tali viro. Quid dicam? me meaque offerrem & addicerem, nisi iam pridem addicta tibi, nexu quidem & vinclo quod non nisi atra mors rumpet. Commentatiunculas nostras semestris hic morbus valdè tardauit. morbus, qui per interualla duxit me ad Fati limen, & reduxit. Nec nunc optimè: etsi in optimâ spe, vt medici volunt, & iam in abscessu atque inclinatione sit morbus. Absque eo, iam & Suetonium meum haberes (meum? imò verè tuum, cum tuo integro Commentario, meis tantùm ad oram Notis: præterea votum tibi & dicatum:) & Dialogos nostros De Rectâ institutione iuuentutis, quibus sermonis partes do Philippo Lanoyo & Papio nostro. Amo enim & amaui rectissimum ingenium adolescentis, dignissimi hac vitâ, nisi meliorem ei Deus destinasset. Plura iubet amor meus, imò ardor: vetat languor, & serum hoc diei, quo litteræ tuæ conspectæ nobis. Excusa. & apud Dominic. Lampsonium item nostrum, cui cis paucos dies vbertim scribam. Officij enim aliqua cessatio apud me per hos menses; non amoris: qui mihi æternus in tales

viros. Vale, & saluet à me Læuincius tuus.
Lugduni, vt volunt, Batauorum. Postrid.
Kal. Ian. ∞. I. C. LXXV.

EPIST. LXV. *Lugd. Bat.*

BONAVENTURA VVLCANI,

Vir & collega amice,

CALLIMACHVM, Bionem, Moschum, iam nunc à te accepi: vno partu trigeminos, rarum & felicem ingenij tui fatum. Publicâ causâ (verè dicam) tibi debeo: priuatâ magis, quia duos ex iis mihi inscribis, hoc est, immortalem me facis, quo quid homini ab homine maius dari potest? Viuent enim amœnissimi poëtæ illi, quamdiu Musæ: & cum iis tuus labor: & cum labore tuo meum nomen. quod Musæo illi peplo intexuisti amicâ & doctâ nimis acu. Gratias agam aut habeam? referre malim. & tamen verbis quoque nunc dicam, sed paucis & fidis. Emptum me tibi hoc munere; mancipio tuum. & addo improbi hominis priscas illas voces, sed probè & sinceriter: *Quid concupiscas, tu videris: quod concupueris, certè habebis.* Libros no-uitios, quos è diuite bibliothecâ tuâ prompseram, per hunc puerum recipe. De * *

Colle-

Collectaneis iudicium quæris? illud Iuliani
scitum profero. * *ἔγνων, ἀνέγνων, κατέγνων.* *Vidi, legi,
damnavi.

Magis ad gustum meum Conuiuialia Stuc-
kij, ex eâdem gente non ab eâdem mente.

Firmiora hîc omnia & lectiora. De *Sigma*, *Sigma*

quod obiter quærebas & videras, ille nihil
nouî: fortasse nunc ego. Nam quæ in Anti-

quis scripsi, vacillantia aut falsa. Non enim
Sigma antiquis Biclinium propriè, vt sensi

ego: non diata aut cænatio tota, vt Cælius:
non mensa ipsa, vt Brodæus: sed nisi fallor,

certa in cænatione pars seorsim erecta & ex-
structa ad recipiendum lectum. idque he-

micycli aut lunatâ formâ, quâ littera illa
Græca passim hodie in lapidibus & priscis li-

bris. Suggestum, inquam, quoddam li-
gneum (siue quâ meliore materiâ, non im-

pedio) semirotundum: in quo perpetuus
vnus lectus, ad sex septem conuiuas reci-

piendus. Quod velut dimidiatum tricli-
nium repertum inferiore æuo, ad facilem &

magis aptum vsum. Ab Apuleio hîc mihi
prima lux, & à me illi. De Psyche, libro v.

Ἔσθ' ἄρα statim proximo semirotundo suggesto
propter, instrumentum cænatorium rata re-

fectui suo commodum, libens accumbit. Non
nominat Sigma, fateor: sed auribus oculif-

que ingerit quasi nominasset, ita clarè. Se-
miro-

mirotundum suggestum ponit, & Instrumentum cœnatorium appellat. quid capere aliud est, quàm hoc Sigma? Triclinij enim certè non illa forma. Radium mihi etiam aliquem, etsi à tenebroso ævo scriptor, allucet Ditmarus Episcopus libro IIII. Chronicor. De Othone Imperatore: *Imperator*, inquit, *antiquam Romanorum cupiens consuetudinem reuocare, magnâ ex parte iam suis deletam temporibus, multa faciebat quæ diuersi diuersè accipiebant. Solus ad mensam quasi semicirculum factam, loco ceteris eminentiore sedebat.* Quod libens item rettulerim ad Sigma: sicut illud ad Principalem morem, quòd solus, quòd loco eminentiore. Sed mensam ipsam ad Sigma, lunatâ item formâ fuisse hinc discis. parte dico eâ, quâ conuiuas tangebatur: nam illâ, quâ alios, fuerit lineâ sanè rectâ, ad ministerium & adstitutionem puerorum scilicet aptiore. Et quanquam de mensâ hîc Ditmarus: non tamen eam solam venisse in id nomen (eruditissimo Brodæo scriptum:) peruincit Sidonius, qui in his versibus discriminat clarè:

*Non tibi gemmatis ponentur prandia mēsis,
Assyrius murex nec tibi sigma dabit.*

Ita omnino lego, non *Signa*, vt vulgò. Idem alibi nominat, & ostendit duplex fuisse,

fuisse, Æstium & Hibernum.

Cominus aspicitur vel prima vel extrema turris:

Mos erat hîc dominis hibernū sigma locare.
 Vbi Locandi verbum refutat item Cælium,
 Dietam capientem ipsam. At ea non trans-
 fertur, non locatur in turre. Cetera quæ
 huc faciunt, aut ego aut Stuckius iam dixi-
 mus. De Antecænâ etiam ambigo, quòd
 ad vocem. Macrobius sanè ita: sed in Apu-
 leio & Isidoro tuo Antecænium, siue multi-
 tudinis casu Antecænâ reperio. quidni re-
 ctè, quo flexu à Scænâ Proscænium? Ille
 libro I. sic: *Prorsus gladiatoria Veneris an-
 tecænâ.* Alter lib. xx. *Merenda est cibus*
*qui declinante die sumitur: quasi post meri-
 diem edendus & proxima cænâ. unde & An-
 tecænâ à quibusdam dicitur.* nisi si hîc utro-
 bique Antecænâ reponenda: quod haud te-
 merè putem. Salve iterum mi Vulcani: ite-
 rumque tibi à me gratiæ. quas promam
 semper & recondam, habebo æternum &
 debebo.

*Merenda et
Antecænâ*
a

EPIST. LXVI. Lutetiam.

IANO GVILIELMIO S. D.

SERIO ægrotabam, mi Guilielmi, ta-
 men expressit amor ut scriberem: non
 mira-

miraberis, si paucis. Hepatis enim acer nec sine discrimine morbus est, qui me septimanas iam aliquot affligit: quam partem ad vitam eiusque munia principem esse non ignoras. Litteræ tuæ nuperrimæ suaves. celasti in iis me de Epistolâ in Sigonium, quam missam tamen è Britannia vidi. Gaudeo conspirare te mecum: cuius iudicium super eâ Cōsolatione credo te iam vidisse. Sed tu, fodes, cur non acrius paullo egisti hanc causam? Debebas. & sine adspectu illius, quem nimis attollis, falsæ huius prolis patrem. Agnosco stilum, disunctum, otiosum, lentum: & illam (audeo apud te dicere) Sigoneitatem. Quid sibi volunt Itali? Transalpinos omnes esse fungos? Scilicet nemo nostrum inter oletum illud diiudicet & Tullianam myrrham. De Re Accipitraria nouitiæ & acuti inuentionis carmen accepi. legi mihi iussi per hunc ipsum morbum. placuit. Gratias quæso à me auctori & datori nuntia. cuius mihi laudes gratæ, eò inprimis quòd iunxit me laudatissimis illis viris. De P. Fabro: gaudeo mihi impositum. Tamen scripseram etiam aliquid ad Cuiacium. tu purga. Tacitus noster prodit, & nouæ ad Historias reliquosque libellos Notæ. sed Notæ tantum. plura valetudo vetuit, & hæc turbæ,

turbæ, quæ rerum & mansionis nos faciunt
incertos. Saluta Briffonium, Memmium,
Scaligerum, & tu salve quidquid me erit.
Constantia nostra iterum prodiit cum Præ-
scriptione aduersus quosdam qui in *εὐσεβείᾳ*
ἀσέβειᾳ. Critica omnia nostra imprimuntur
vno volumine iunctim, quibus noua quæ-
dam addemus si valeo & viuo. Lugd. Bat.
XIII. Kal. Octob. ∞. IϞ. LXXXIV.

EPIST. LXVII. *Lutetiam.*

IACOBO CUIACIO I.C. s. dico.

SÆPE mihi de te sermo, Cuiaci clarissi-
me virorum: apud te adhuc nullus. Hoc
pudor vetuit: illud iussit amor & admiratio
tui. quæ non apud me solùm, sed apud om-
nes in quos scintilla aliqua diffusa lucis me-
lioris. Et eualuerunt tandem hæc duo, vt
abrumperem ingentū mihi modestiæ vin-
clum: & itèr ad amicitiam tuam struerem
sine vllis cuniculis, apertè. Perit enim pro-
cari, si latet, aiebat ille: & sæpe iam litteris
nec vnus nec vnus, spes imò fiducia mihi fa-
cta mutui tui adfectus. Quæ non me fallit:
si noui humanitatis veræ genium, qui spirat
in tuis scriptis. De rebus meis si in hoc aditu
amicitiæ aliquid quaris: cetera commodè
agimus,

agimus, nisi quod inter eos quibus rerum
bonarum non magnus sensus. Bella etiam
& tumultus quibus inuoluimur, fieri non
potest quin interdum & tangant nos & an-
gant. Si de studiis: Commentarium Cor-
nelianum vulgamus iterum, sed pleniorē.
addimus enim in Historias & adiunctos li-
bellos. Vrinam autem fas polire mihi eum
præsentis tui limâ! Quia non licet, velim
tibi animus otiumque sit vel per litteras di-
rigendi me, corrigendi. Labimur enim,
Cuiaci, in hoc genere ego aliique: & illa tua
velut propria laus, exacta certaqué. esse quæ se-
mel ex adyto tui pectoris profusa. Paramus
etiam De Amphitheatro seu Venatione li-
bros tres, vt fiant legitimi Saturnales quin-
que. Nescio quid prætereà in Liuiο nuper
exorsus: quod pergā detexere, si auxilium
mihi paullò firmitus librorum. Duo tresque
apud me sunt: sed quasi de compacto con-
sentientes. Tu, Vir maxime nostri æui, si
dignum me habes quem redames, quem re-
bus item tuis consiliisque (de litteris loquor)
participes, in cælo me collocabis noua apo-
theôsi. Ios. Scaligerum quem scio me tan-
tum amare quantum tu, & quantum te, (li-
berè enim addo.) ex animo salutes velim:
cuius libros De Emendatione temporum
auidè

audè audè expectamus. Nisi ambitiosum sit, includam in eandem salutem magnum Brissonium, Puteanum, Fabrum, Pythæosque, viros clariss. & idè mihi quoque famâ notissimos. Amare autem liceat, si potiri non licet. Vale Vir Clariss. Lugduni, vt volunt, Batauorum. III. Non. Octobreis.

EPIST. LXVIII. Hagam.

TH. LEEWIO *Consiliario* S. D.

DISTVLI ad te scribere, Vir clarissime, non libès. Morbus meus hoc fecit, qui non sine discrimine etiam nunc me vexat. Ego fero: & æquissimo animo expecto illum diem, quo Imperator hoc corpore, imò carcere me soluet. Obstructiones sunt quæ me tenent, internæ inflammationes, nescio quæ arcana alia symptomata, ad quæ medici ipsi trepidant & caligant. At non ego. scio hanc legem vniuerso humano generi datam: nec magis mirum aut nouum mori hominem, quàm nasci. Denique quid est quod in sæculo hoc me teneat aut delectet? Publica vide. pessimè habent. Priuata. etiam in iis suæ cruce. Melonem nostrum tibi gratum fuisse, mihi gratum. Sanè bonos & eximios aliquot habui hoc anno. sed

M

quid?

quid? ego, velut Tantalus sitit inter suas vndas, esurio inter medios melones. Nec gustare quidem mihi fas ob hunc morbum. Constantiam nostram recudit Plantinus, pauca mutata aut addita præter Epistolam, quam videbis. Exemplar Latinum Seb. Gryphio nostro dabis, cui ex voto debeo. Belgicum vxori tuæ seruiet: si tamen hæc ad sapientiam illius sexus. Sed tu, si tanti est, interpretando iuuabis. Ego te illamque saluere ex animo iubeo. nam longior scriptio mihi non facit. Valete vterque. Leidæ. ix. Septemb. ∞. Id. LXXXIV. hodie paullo rectius valere visus sum.

EPIST. LXIX. *Ienæ.*

ANDRÆ DAMMIO

V. N. S. dico.

EN mi Dammi Carmen vti petebas, id est iubebas. Quid enim verè amicus verè amico neget? Si placet, nihil debes. sine curâ enim natum aut labore. Si displicet, multum. quia agnata ei infamia mea. Traducor, vt vides, & risui exponor in nouo hoc theatro. Sed est tanti, vt nomen meum minuam, dum addam aliquid ad tuum. Adfirmo enim in laudatione hac nullam laudem

dem quæsisse me, præter tuam. Hunc animum si tibi probo, satis est: de carmine Genius viderit meæ famæ. quem hætenus non culpo. Salue, & ad cænulam me exspecta.

CARMEN EPIDICTICVM

ANDREÆ DAMMIO

V. N. scriptum,

Cum Iurisconsultus, Ienæ renuntiatur. ∞. IO. LXXIII.

ET si me vario iactatum turbine, Dammi,
 Irritaq; expertū instabilis ludibria Diuæ,
 Auocat à cætu, tristis fortuna, Sororum;
 Nec dolor ad letos patitur conscendere colles:
 Attamen hoc surget carmē tibi. Callida Musa
 Calliope, diuūm atq; hominū sincera voluptas,
 Seu inga te Pindi, seu te Parnassia rupes
 Castaliāq; tenet iucundum murmur ab undā;
 Diua faue. tibi crescit honos. En vester alūnus
 Dammius, æternis nomē memorabile chartis,
 Victor ouans, spoliis & opimo letus honore,
 Ingreditur, patriisq; nouū decus attulit oris.
 Qualis purpureo sublimis Scipio in ostro,
 Post debellatos Romanis viribus Afros,
 Victor agit nineos celsa ad Capitolia currus:
 Patresq; plebesq; fremunt. it plausus ad astra.

M 2

Illius

Illius ingenuum percurrit gloria pectus.

Tale decus, talesq; refers de pace triumphos,

O felix animi iuuenis, felixq; laboris.

*Nam quamquam prisca superant tibi nomi-
na gentis,* [nat:

Clara per Albiacos populos quam fama peren-

Tu tamen antiquo generis contendis honori,

Et lucem accipiens, illis reddis quoque lucem.

*Tu primum, ut teneris creuit tibi robur ab
annis,*

Inclita Palladia aspiras ad premia palmae,

Et statuis magnis non magna exordia rebus.

Acrior hinc te laudis amor rapit. atria auita

Linqvis, & externis virtutem quaris in oris.

Sic regina anium, volucres cum crescere penas

Sensit, & incuruos durescere fortius ungues:

Liberius sectatur iter, trepidaq; parentis

Officium dedignatur, nidisq; relictis

Auolat, & liquidâ plaudens lasciuit in aethra.

Non Ithace durû posthac mihi iacet Vlysem

Ignotis multum quamuis errauerit oris,

Quâ venit exoriens, quâ Phœbi deficit ignis:

Sitq; iter illius, tua dum sit gloria maior.

Viderit incultos Lestrygonas ille vel Aetnam,

Cymmeriôn populos, & campos luce caretum:

Te Dubis, Rhodanusq; celer, te Sequana flauus,

Te vidit gelidis in montibus Apenninus,

Annibal infuso quâ rupes fregit aceto:

Te Ti-

*Te Tiberis pater, & viridi te Mincius umbrâ
Obstupuit, Albiq; suos inuidit alumnos.*

*Hic tu perpetui pennis sublatus Honoris [ta
Per Phæbi Charitumq; hortos, per dædala pra-*

Musarum; æterna decerpsti fronde coronam.

Non aliter molles Venetus mercator ad Indos

Aut septēgemini penetrans rapida ostia Nili,

Quicquid Arabs; quicquid mittit Panchaia

diues,

Rettulit ad patrios spolia inuidiosa penates.

Mirantur gazam ciues, Eoaq; regna,

Miratur vestes, & munera squallida ab auro.

Mox te cliuosa ceperunt mœnia Ienæ,

Quæ Romanarum infudit mysteria legum,

Iustitiæq; dedit sacratum scandere collem:

Vnde tibi errores hominū, & ludibria vulgi

Despicere, & varios fas sit componere motus,

Inflammare pios & refrenare furentes.

Felix iustitiæ munus. date candida ciues

Lilia, purpureasq; rosas, date thuris honores.

Te, Dea, te cumulè donis, te munere matrem.

Nam tu sola potes, concussi in fluctibus orbis,

Cum Fas atq; Nefas eòdem dignatur honore,

Lexq; pudorq; perit, tranquillâ pace iuuare

Mortales. per te quoniam sua præmia iusto,

Et sceleri mala pœna venit. Te terror & ultor

Carcer, & horribili sequitur mors dira fla-

gello.

M 3

Te Vir-

*Te Virtus comes, & diffuso Gloria vultu.
 Tu sola eternam capiti das Diua coronam.
 Quæ dānosi expers senū, tua tēpora, Dammi,
 Ambiat, insigniq; nitens scintillet honore:
 Donec ad æquoreis ignotam fluctibus Arcton
 Lucida siderea radiabunt signa Corona.*

EPIST. LXX. *Brugas.*

VICTORI GISELINO S. D.

ITANE litteræ à Victore? tandem, tandem.
 Quod in gaudio improvise, vix credidi
 ipse meis oculis cū legerem, manibus cum
 tenerem. Itaque verè scribis, pro bono tibi
 cessit peruicax cessatio: quia in morem ab-
 isse videbatur, & desiisti flagitari. Imò præ-
 scriptio tibi iam panè proderat (si Iuricons-
 ultus esse vis) nisi hæc interrupisset scriptio.
 Sed vide ut non specimen solum emendan-
 di nobis præbeas, sed re emendes: nec gu-
 stum modò, sed rectam plenamq; cœnam.
 Aliàs, quò arenti mihi & sitienti pauculæ
 istæ guttæ, si venam tu iterum interclusurus
 es huius suauitatis? Sed non facies: quia non
 ultra ego facilis in ignoscendo, vel te aucto-
 re. Quod si iram etiam meam contemnes.
 quid? quid? Veniam videlicet ipse, & ite-
 rum te mihi adferam subtractum non bonâ
 fraude.

fraude. Trellæo illi dij omnes benefaciant: qui adiutor tibi, vt opinor, & interpres honestissimi muneris. Sed ad carmen eius suadésine rescribam? Nec enim hominem satis noui aut mores. De sceleribus reciperatis, noua & mira. Sed siue illum pœnitentia (non enim pudor) furti subiit: siue cum apud quem deposita: tibi quidem ex animo gratulor de receptis. Vide vt te vnâ cum illis. Nam certè, mi Victor, indignantur iam pridem nostræ deæ desertas se à te, illo militiæ suæ principe olim & antesignano. Purga: & ostende emanationem hanc fuisse tantum, alendis ingenij viribus, & velut quiete irrigandis. De Plinio, ego quidem valdè sum auctor. Nec excusa. velis modò, fides mea interueniet de successu. Plantinus ædes hic emit, Typographiam instituit, & videmur effecturi vt stipendium ab Ordinibus accipiat honestum. Fortassis ea res eriget excitabitque me ad studia, aliàs sæpe languentem. Laco noster, vt audio planissimè periiit: nec deseruit illum præeuntem Nemesis, etsi pede claudor. A Cuiacio benigna multa ad me & honora. Gifanij Agellium excudi audimus. quem ego scriptorem ante quatuor menses ad Plantinum miseram, seuerè & anxie correctum: curque omiserit

aut dimiserit, ne nunc quidem scio. Nec
quæro sanè aut curo. Nam si mens aut
otium mihi, satis multa in aliis scriptoribus
quæ agamus: ne eripiam hanc patri prolem,
iam certè nubilem & plus quàm quindecen-
nem. Scis quid ille sèmi-Italus questus de
filiolâ suâ nuper: non sine risu meo, credo
etiam vestro. Quem mihi commendasti,
cupio omnia. sed nihil dum ego aut Dusa
extricamus. Nam de Plantino quam ei
spem ostenderam, profertur in eius aduen-
tum, id est ad initia veris. Ante nihil statue-
re de domo suâ vult aut potest. Dusa noster
Cómentarios ad Petronium scripserat, nunc
totus in Historiâ concinnandâ suæ gentis.

EPIST. LXXI. *Londinium.*

IANO DOVSÆ V. N. *Salutem
& linguam opto.*

ISTA enim deest, qui tamdiu files. Vindi-
ctam talionis merebare: sed noster amor
si non maior, certè acrior: procatur, & lace-
sit te vltro. Valemusego, tui liberi, tua vxor.
non meæ Musæ, quæ frigent absente suo
Sole. Exorere. & aut vultu tuo coràm cal-
face; aut illinc saltem radios & stricturas ali-
quot per epistolam mitte.

EPIST.

EPIST. LXXII. *Antuerpiam.*

IOH. MOERENTORFIO S. dico.

VXOREM ad te redeuntem, mi Moerentorfi, quî dimittam sine litteris? Ægrè eas scribo, fateor: sum enim in alienâ vrbe & domo: scribo tamen. siue quia debeo, siue quia valdè volo. De filioli tui apud nos obitu focer, credo, iam scripsit. Ego te soler? animo facio: verbis nunc non licet, nec opus est, si firmitudinem animi tui probè noui. Sape eam in litteris ad socerum adspexi, sed in alienis rebus: te illa deferret in tuis? Non opinor. præsertim cum ita placita tibi ea virtus, vt per eam Constantia etiam nostra: quam non legis solùm auidè, sed vertis. Vidi enim specimen, & probo. illud vellem, plus aliquid tibi permitteres, nec vestigia vsquequaque sermonis Latini premeres pede tam certo. Arta per hanc curam versio, astricta, tenuis, sæpe obscura. Est suus videlicet cuique linguæ Genius, quem non auellas, nec temerè migrare iusseris in corpus alienum. Quàm multa Latinè breuiter scripserim; quæ si totidem verbis transferas, sententia nec plana satis, nec plena sit? Quàm multa rectè & erectè: quæ

M 5

in aliâ

in aliâ linguâ iaceant aut vacillent? Quod iis præsertim euenit, quorum stilus paullò magis ab eruditione, & à curâ. Iam allusiones illas, annominationes, flexus, & in vno sæpe verbo imagines, quæ tam dextra mens vertat, vt eadem vis iis aut Venus? Exorbita igitur: & hoc erit rectam in vertendo viam tenêre, viam non tenêre. De pecuniolâ Facuensi, grata tua cura. expedimûsne aliquid à nummario hoc tricône? quidquid erit, tibi debebo. De cistâ scriptoriâ, ô gratum & opportunum tuum munus: planè eâ egebam. gratiam tibi meæ Musæ. Tu tam benignus in nos salue; & vide vt validum te reperiât valentula iam tua vxor. Delfis, III. Idus Sept. ∞. 10. LXXXIII.

EPIST. LXXIII. *Cantabrigam.*

GEORGIO BENEDICTI.

ET carmen tuum valdè mihi gratum, mi Georgi, & beniuola memoria mei. sed illud longè gratissimum, quòd valens & incolumis appuleris ea loca, ad quæ missus es velut ad mercatum artium seriarum. Philosophiæ dico, & inprimis Theologiæ. ad quam postremam non actiones solum omnes tuas, sed cogitationes necessum est collineare:

neare. Quæ tamen ipsa, quoniam sine pietate & puritate nulla est; caue, te quæso, ne quid labis aut maculæ trahas ex coetu iuuentutis maculosæ. Fuge illos, fuge, qui liberioris vitæ obtentu ad licentiam trahunt: quæ vna ianua & aditus ad omne scelus. Magna non frustrà nobis de isto ingenio tuo pollicemur: tu vide sollicitè, ne id deprauent praui. In flexu ipso ætatis es: in quo si non laboris, speramus te inoffenso deinde cursu pertingere posse ad metam. Vale. Lugd. Bat. ∞. I. C. LXXXIV. Deus te seruet, in quo & à quo omnis salus.

EPIST. LXXIV. *Lutetiam.*

IANO GVILIELMIO *meo* S. D.

Ego verò Quæstiones tuas iam antè videram, & legeram cum curâ. An geminæ hæ non luceant? aut nos celentur? Itaque non itero apud te iudicium meum, quod apud alios nusquam celo. Si tamen de alterâ editione cogitas, sunt minuta quædam quæ te monebo. Quid ni moneam? amici hoc est: & utinam id mihi iuueni factum in meis scriptis! Quamquam reuera tua iuvenile nihil spirant, matura, adstricta, grauia: nisi quod à iudicio tuo abeo in pauculis locis. Ita-

cis. Itaque abi, nec festinationem mihi excusa, quâ nihil peccas. Noster, ille noster, etiamnum Lutetiæ? & quando tandem videbimus in luce illas Noctes? sanè longa & difficilis satio in hoc Agello. & metuo ut acerbi etiam fructus, incusante & incurfante Oberto. Doleo. sed videor tamen de his studiis nostris posse dicere

* *Lisem parit
tu, noxa item
noctem scribis.*

* *Δίνω δ' ἴκλω ἔτιπτε, καὶ βλάβω βλάβη.*

Impudentiâ id fit & scâuitate quorundam, qui perfudère animum scientiâ, non imbuère. Gulielmi Furnerij, ad De verborum significatione, vidimus: probum, & sine ambitione doctum planè opus. Fauco, admiror, amo. P. Fabri Ad Regulas auidè expecto: nec inducor ut lædi me credam posse ab eo viro, non certè si me nouit. Quid tamen eius sit (nam è Coluio nostro inaudiui aliquid) liberè, ut oportet, scribe. Ego æquiter punctiunculas aliquot stili eius feram, qui sæpe me iuuit. Errico Memmio viro summo, (ita dudum sentio) meo nomine indica: scriptum ad me ab Egmondo de oblatiis Notis aliquot in Tacitum. sed literas eas tardè, imò ferò redditas: itaque non postulasse eas me, habere tamen ei gratiam proinde ac si impetrassem. Dicare me ipsi hunc animum, & sine fūco amorem.

Clariss.

Clarissimo viro Claudio Puteano, iam diu etiam laboro, vt animus meus innotescat. scio illum esse inter lumina illa Galliæ: & velim valdè eum à me saluere. Sed tu, mi Guilielmi, quid agis? quid cudis? vt enim vegetum ingenium tuum est, non cessas. Perge quæso te gnauiter in hac viâ, quam ad æternitatem tibi strauisti. De Scaligero, doleo siue indignor esse nebulones, qui conuiciuntur & obstrepant viro, quem non lædant* (*ἀτρεσποίγες δεινὸν παῖδεα*, ait Pindarus:) sed nos per eum, & cursum illum impediunt bene monendi & scribendi. Et quis, obsecro, ille Insulanus, qui iactat etiam reges? Me pariter morantur interdum & turbant hæ pestes. De Iosix Merceri Nonio, gratum. vrge vt promat. Ad Augerium Busebium credo me nunc aut certè breui scripturum, cum testimonio quod tibi debeo. Nicolao Fabro, Pythœis, Passeratio, multam à me salutem dicito. Vale & salue à Dousâ nostro. Lugd. Bat. x v. Kalend. Iunias, ∞. I C. LXXXIV.

* Inuulnerabiles deorum liberi.

EPIST.

IOACHIMO CAMERARIO

Doctori Medico s. m. precor.

EXHILARAVNT me litteræ tuæ solo nomine, & aspectu. Grati mihi semper Camerarij, ob vnum illum virum quem Germania vestra habuit sine pari. Et tu meritò inter eos, cuius benivolentiæ in me olim signa non obscura. Libellum à te missum falsi Ciceronis, cum iis quæ adiuncta, accipi & legi lubens. O duram frontem Sigonij, qui hoc pertendit! Sed sentire eum ita seriò, vix fides. Quid autem ais de altero illo Riccoboni responso, si vidisti? fatin' ut acriter & veris armis in Sigonium itur? Ait non obscure, illum ipsum auctorem esse laudatæ Consolationis. Vide & ride hoc bellum Italum, cui me non misceo. Ut quid enim? Mihi tam clarum est quàm Solem illum lucere, scriptum hoc nouitium esse & improbæ nimis spei. Nec dissentient, scio, docti. Sigonio ignoscere possumus, si agit suam causam. etsi metuo ne labecula aliqua ab hac re offusa priscae illi gloriæ. Ita fit, si quis eam non habet cum modo. Nos Tacitum recudimus, & Constantiam. in quâ Notas aliquot

aliquot adiunximus, ad reprimendas calumnias quorundam: quarum hoc sanè sæculum ferax. & eâ re tardari nos ad nouum aliquid pangendum non negamus. Andrææ Duditij per te litteras accepi: viri magni, alti, & de quo illud possim * — *πεπλασμένον ἐν δὶος ἔργος*. Salueat à me, & tu vnà amicissime Camerari. Lugd. Batauor. xvi. Kal. Iun. ∞. I. D. LXXXIV.

* *Effectus ex
loue rannus.*

EPIST. LXXVI. *Lugd. Bat.*

HUGO DONELLE V. C.

I. c^{te} & amice eximie,

Ex animo salue. Valetudo tua, quæ tam subitò mutauit, cum solitudine nostrâ est, imò cum angore: pænè scripseram cum languore. nec mentirer. Itâne autem pertinax ille erysipelas? Ego dieculæ rem censebam, & sic olim ipse expertus. Nam me mini, Ienam Thuringiæ cum venissem, illo ipso die febris arripuit: & erupit in Herpêtem, qui ostendit se infrà armum dexterum in dorso. Sola dimissio sanguinis me curauit, valdè initio anxium & pendulum ad peregrinum morbum in peregrinâ terrâ. Andræas Ellingerus mihi medicus: tunc in corpore, sæpe postea in animo. quia nihil eo viro

viro probius, sincerius, & verè Germanius in Germaniâ totâ noui. addam & doctius; non credulis omnibus, quia nec omnes altam illam & velut in imo mentis doctrinam eius videbant, eruebant. Ego, arto & longo vsu. ~~De salariis veterum Doctorum~~ quod his diebus fabulati: est sanè ita. ampla illa & larga. Vespasianus Rhetoribus & Grammaticis *annua centena* contribuit. id est, nostrum ad nummum, *aureos bis mille quingentos*. Illud tamen ex Eumenio Pro Scholis, de * *Sexcentis millibus*, fidem meam exsuperat, imò & verum. Non fidus vercor eâ parte exscriptor. Quisquâ *ne quindena millia nostratum aureorum*, annua accepta referat Professoriæ suæ linguæ? euge, euge! Non tantus, vt scimus, census equestris. Frige faciendum hoc est calidè nimis scriptum: & emendem *sexagenis millibus*. essent, *mille aurei & quingenti*. Id quoque (nostris certè moribus & opibus) honorarium perhonestum. Habes à Critico sententiam, sed vt solemus, non sine ferro. tu iudicabis, & valebis Vir amicissime, si nos vis & Scholam.

*Loca tamen tria sunt, in eâdem Oratione, constanter pro grandi illâ summâ: Primus: *Salarium me liberalissimi Principes in sexcentis millibus nummum accipere iusserunt.* & addit ibidem clarius: *Vt tercena illa sestertia qua sacra memoria*

*moriamur magister acceperam, in honore priuati huius magisterij addit à pari sorte geminarent. Alter, in ipsâ epistolâ Principum: Deniq; etiam salarium te in sexcentis millibus nummum ex reipub. viribus consequi volumus. Tertius item: Quamobrem sexcenta illa, quantum ad honorem spectat, accipere oportere censeo. Vt ambigam, & correctionem pænè sustentem. Quid enim si summa illa semel attributa, per singulos annos partitè diuidenda? quod tamen nouum sit, & nimis etiam ita attenuetur. Si igitur emendationi inuisimus; *Tercena* illa faciliè & aptè mutaueris in *Tricena*.*

EPIST. LXXVII. *Lutetiam.*

I. LIPSIUS FR. RAPHELENGIO
FRANCISCI F. S. D.

IAM vir es, laudo. Binas à te litteras accepi, tu à me nullas: non culpâ tamen nostrâ (scripsimus enim vbertim nuper) sed Legatorum qui diem ex die ducunt, & more suo morantur. In eorum enim comitatu I. Esychius noster est, cui fasciculum dedimus. Valetudo nostra infirma, incerta. non etiam animus, cui fixum parère & sequi magnum illum Deum. At rumor ille falsus, qui vos terruit de meâ morte. qui tamen idem Brugis & Leodij sparsus, ne mirer apud longinquiores Gallos. Homines de meo capite possunt ludere, statuere tantum supremus ille Princeps. Ego mortem non timere dudum didici: quin vt hæc tempora & languores mei sunt, propior sum appetēti.

N

xpeio-

* melius est
semel mori,
Quàm conti-
nenter in diem
affligi malè.

— * Κρείσσον εἰς ἀπαξ θανεῖν

Ἡ τὰς ἀπώτας ἡμέρας παρῆν καλῶς.

Passeratio

ait Æschylus. In studiis quod pergis & per-
seueras, gaudeo. quid sequendum tibi, re-
peries in litteris meis primis. Passeratio se-
dulam operam da: qui vna columna labenti
Scholæ. Nam vetus sanè Parisiensium do-
ctorum gloria valdè flacuit & imminuit. Sa-
pientiæ studia & virtutis ne omitte. Pietas
tibi in mente, modestia ante oculos, & de-
missio animi: ad quam nunquam satis te
horter. Illa fundus bonorum omnium &
fundamentum: nec pestis alia plura ingenia
abripuit, quàm Confidentia & æstimatio
sui. Tu abstine. Reuera enim quid sumus?
quid scimus? Quò longius progredi in
scientiæ veræ viâ, tenebras & circumfusam
caliginem magis cognosces ingenio huma-
no. De me ne labora, si quidam inuideant
aut carpant. An ego eximius sim inter ho-
mines qui sunt, qui fuere? Omnes qui ex-
cellere aliqua in re conantur (non enim di-
cam qui excellent) statim adflauit & adussit
malevolentia ista aura. Cita veteres om-
nes, reperies. Circumspice hodie nostros.
idem. Quid miraris si Marculus aliquis hoc
in me faciat aut Lacon? Mihi sententia de
me, non nisi apud me fertur: nec quis sim,
alium

alium rogo. Interno isto iudicē si probus au-
 diam : quid addent aut dement mihi hi ser-
 mones? Nec famam tamen sperno, aut ne-
 glego : sed hoc te moneo, non esse eam no-
 stræ potestatis. idē inter externa habē-
 dam, & in momentum nullum ad beatam
 tranquillamq̃ue vitam. Quis sim, in me fi-
 tum est : qualis audiam, in vano isto vulgo.
 Sed ad te redeo. Iuxta Sapientiæ studium,
 stilum cole & exerce : qui Diuæ illius fidus
 & necessarius administer. Quid enim re-
 condita illa aliis proderit, nisi spargere &
 emittere ad plures eam poteris felici qua-
 dam pennâ? Stilum autem, meo iudicio,
Plautus & Cicero tibi perficient : aptâ qua-
 dam, & quam ex me sæpe audisti, mixturâ.
 Auum tuum vides? propera. non aliud ma-
 gis idoneum disciplinæ. Auum tuum vides?
 item propera. infirmus enim ille tibicen qui
 te sustentat. Morbi & languores cottidiani
 illum vrgent, facturi aliquando quod mi-
 nantur. Quis autem studiis tuis guberna-
 tor, amisso illo? Nam & ego sanè infirmus.
 quo tamen viuo haud spero quidquam tibi
 decrit. Vale. & veram virtutem nosq̃ue
 ama. Lugduni Batauor. xvi. Kal. Ianuar.
 ∞. I. LXXXIV.

EPIST. LXXVIII. *Aurelianum.*

I. LIPSIUS, EVER. POLLIONI

SVO. S. D.

ERGÓNE in Galliâ tam diu es, & files?
Siue adfectum meum in te respicis, siue
consuetudinem quâ domi meæ vsus: pec-
cas. Nam me certè vel morbus excusat, qui
quattuor iam menses perpetim me vexat.
Et tamen cum miti arbitro tibi res est. scri-
be, & excusasti. Loca illa quâ placent? quâ
homines? Probi illic, scio, improbiq̃ue: sed
hos, mi Pollio, vita: & inprimis si qui ne-
quiores aut leuiore. quæ vetus gentis illius
nota, & nunc per bella, per tumultus, auxit
valdè. At illos (probos inquam doctosq̃ue)
elige & excerpe: his adhære: linguam ab iis
disce & mores. Vt aromata odorem sem-
per aliquem adfricant tangenti: sic boni &
modesti, auram aliquam suæ virtutis. Inter
hos Aureliani (illic enim agere te censeo)
Furnerium Antecessorem habeo: quem vi-
rum probum esse audio, penitus doctum
è scriptis scio. Si potes, illi innotesce: &
si gratum esse putas, à me saluta. Pestem
in iis locis sæuire accipio, nisi si iam desæuiit
hoc frigore & hac hieme. Fuge contagem
illam,

illam, quantum humaniter potes: sed ante omnia pestes illas animorum, sodales malos, qui fraude & arte inrepunt & inrum-punt. Plura, cùm rescripseris. Nos enim adhuc in morbo: nec sine discrimine, nisi clemens ille Deus auertat. Qui virtutem modestiamque tibi seruet, & nostri amorem. Lugduni Batavor. xvi. Kal. Ianuar. ∞. Io. LXXXIV.

EPIST. LXXIX. *Amstelrodamum.*

I. LIPSIVS MARTINO LYDIO

S. D.

SOLICITUDO tua de valetudine meâ, non magis mihi noua, quàm amor tuus, quem iamdiu ostendis. Vtraque grata. consilium etiam, quod amicè adiungis contra vim melancholici morbi. Sed mihi, mi Lydi, non planè capitalis ille morbus, non inquam vera Melancholia; sed tantùm subo-
les eius, flatuosa illa hypochondriaca adfec-tio, longa & sæua nihilominus, nisi quòd cerebro & menti adhuc parcit. Quæ constant mihi, nisi erro. Nam in hoc ipso morbo illud mirum, quod cùm maximè desipiunt, sapere maximè sibi videntur: & ita aberrat à se mens, vt se non quærat. Libel-

N 3 lum

lum quem dicis Aloysij Luisini vidi numquam. argumento certè iam nunc placet, nescio an tractatione. De Thraseâ meo aliisque scriptis, quæso minus vrge. In morbo hoc nisi morbidum quid possim? & ego me ne sanum quidem ad scribendum scio accedere, nisi cum vegeta mihi mens & acris. Cùm calore quodam nostra illa pangimus, non minus quàm poëtæ. At nunc frigeo & rigeo, anni tempore & morbo. Ego mortuus in Galliâ & alibi dictus sum, vt ex litteris non vnus intellego: falsò. Vtinam tam falsò I. Guilielmus noster, quem emigrasse scies Iulio mense Auarici Biturigum, correptum ardidâ febre. Item C. Sigonius in Italiâ abiit, reliquum in eâ gente lumen. Herè mihi dictus Cuiacius idem fecisse, nec tamen certò. Quid ais? nōne funestus & fatalis ingeniis hic annus? videtur. De me, Deus ille & seruator meus videbit: qui nec præter mentem meam hac in re aliquid statuet, nec præter votum. Obsecro enim quid nos teneat aut liget in hac fæce? Nihil me: qui magis magisque in dies video & rideo furorem Principum & vulgi. Etiam priuata si introspicias: miserix & angor, & languor: & cum Homero

* *Mayor subit*
& maior.

— * *δέχεται* κλονὲν ἐν κληῖ αἰεῖ.

Quæ

Quæ tamen Christiani meritò ferimus, quamdiu Deo illi visum, qui explorat & expurgat nos per hunc ignem. Ei te, mi amicissime Lydi, commendo: & me precibus apud eum tuis. Vale. Lugd. Bat. xv i. Kal. Ianuar. ∞. I. C. LXXXIV.

EPIST. LXXX. *Romam.*

ROLANDO WINCELIO S. *mitto.*

ME quoque certè accendit ad redamandum amor hic tuus, cuius scintillæ exsiliunt & emicant in omni epistolæ tuæ parte. Quem quod meritum meum siue aluit, siue accendit? Nam quod magni æstimas hoc nescio quid litterularum, quod in nobis est; vide mi Winceli, ne abducat & seducat te adfectus. Voluimus sanè quædam in publicum; sed adolescentes, nec annis aut iudicio satis adhuc firmi. Quibus, benignè mecum agitur, si venia à Lectore tribuitur; nedum vt cumulus iste laudum. At tu tamen ea extollis, & cum aliis quibusdam errorem erras, quem negare mihi non possum esse gratum. Posteritas saltem (vt ille inquit) ita de me meisque aut erret aut iudicet. Nam viuis certè iudicia multorum experior valdè in me prona. Quorundam

etiam aduersa, fateor. & cur offender? scio quod sæpe meritò. Lapsi enim non semel sumus, præsertim in iuuenilibus illis scriptis: quæ tamen nunc reprehendo & retracto, & à postremâ hâc incude firmiora erunt, nisi fallor, contra malum dentem. Sed cur tamen in me iniqui? Dent mihi aliquem ex omnibus æuo nostro Criticis, qui non peccant; & flagellere ego solus. Sed hos omitto. illud tantum instillo: si temerè arroserint,

*Etiam mihi
memorabit
vitam impro-
biam.

——— * καὶ μὲν δάκρυ ἀνδρα πονηρόν.

Sed libentius ad beniuolas & amicas animas deuenio, in quibus te auctore dehinc censeo Illustrem Gondosaluum Pontium, Neapolitani Proregis nepotem: cui quid nisi gratias agam pro adfectu? addo etiam redamare me iure, etsi ignotum. quomodo enim non, qui tam benignè prouocat? De Mureto summa mea opinio est, & erit. & felices vos sanè illo doctore. Patria nostra porrò turbat: nec scio quando nobis adfulgebit tranquillitatis ille sol. Itaque nos etiam sæpe frangimur: nisi quod conatus solari me meosque Belgas sum nupero De Constantiâ scripto. quod scire equidem velim, quæ faciat ad Italorum teneram saluam. Vale mi Winceli. iam enim interpellor, imò auctor. Non. April. ∞. I. O. LXXXIV.

EPIST.

EPIST. LXXXI. *Rhotomagus.*VICTORI *meo* s. dico.

QUOD deficientibus adspersa frigida,
 hoc mihi, vestrae litterae. Relevant re-
 creantque labentem me, & virium adspi-
 rant nouam auram. Hec, amor quid po-
 tes? tu honeste, tu vere, & qui semel in pu-
 ro amicitiae solo egisti radices. Intemperies
 mea adhuc me tenet. ita enim verius appel-
 litare videor posse, quam morbum. Cetera
 valeo: calor tantum molestus in hepate,
 mesenterio, & paene dixerim venenatis in
 eo venis. Ex sunt, ex venulae, quae pugnam
 mihi cum stomacho mouent: quae calorem
 eius succumque ad se trahunt mala vi aut
 fraude. Caputne alterum de Melancholia
 Rondeletij tui legisti? Is purus putus meus
 morbus. Myrchialem Arabes, nisi fallor,
 appellant. Pugno sane cum eo strenue; &
 abiicisse saepe videor, sed ut Antaeus quis-
 piam virescit & resurgit. Frigidis iuuari im-
 primè videor: sed crebra & continens eo-
 rum vsus, scis quam non ventriculi ex vsu.
 Hic nodus. habes ei cuneum? an tu quoque
 cum veteris Scholae medicis adhaeres? Di-
 co, veteris. nam isti noui à Paracelso, auxi-

*Morbus
Lipsij.*

N 5 lium

lium pollicentur ab Vitrioli aceto. Frigerare id aiunt, penetrare, aperire; & simul robur addere visceribus & membris. Et sanè (iram & vocem comprime) iam vtor, successu non infelici. De exitu videbo: si iuare ita porrò pergit, ego inuentorem hunc deum. Phlebotomiâ nuper etiâ vsus eram, & iuuit valdè. sed quid dicam? Vt ille in Ætnâ ignis interualla sua habet, & cum defœuuisse creditur, redit: ita meus iste. Quem nisi breui tollo, me tollet. Quid refert? generosa & Herculea hæc ad cælum via est, per æstum perque ignem. Ego, mi Victor, iamdiu paratus ad hoc iter: nec cum alio adfectu minor mihi pugna, quàm cum metu mortis. Vitam habeo velut hospitem. si manet, non eiicio: si abit, non teneo nec penulam scindo. De Modio, grata mihi narratio. Fauco & faui iamdudum illi ingenio: nec (cùm à paucis vobis abij) in Belgio habeo, cui factum velim magis. Placent mores & indoles, & (constet sibi tantum, nec transuersum eum abripiat aliquis Lacon) fructus, scio, dabit studiorum. Sed cur ad me non scripsit? cur ne salutem quidem adscripsit? Peccatum largum; siue illius qui dicere omisit, siue tuum qui scribere. De Lacone quid? trepidas in aduentum eius & palles?

palles? Statantùm: spondeo tibi, fugit. Nihil eo homine *κακοδειλοτέρων*. Scelera hoc faciunt, & occultum illud in pectore flagellum: quod commouet, quisquis eum constantius aspexit. De Appuleio deque Pintiano, curæ habebō, imò iam habui: & indica siquis alius tibi à viuo mortuoque me vsus. Doufa in Angliam, abiit legatus. Mihi, si vires paullò magis firmæ, (nam atrophica quædam coniuncta cum hoc languore) decretum Vbios excurrere priuatæ meæ rei causâ: & illinc Eburones, ad acidos fontes. Mira iis vis dicitur & propria in hunc morbum. Videbo. & pro valetudine omnia faciam, pro vitâ haud multum. Mori enim mihi non graue, graue tabêre istud & languere. Tu salue, cum tuâ. Fratri tuo, si iam adest, amicissimam salutem: quem tuâ & magis morum eius causâ seriò amo. Rubicasium nostrum valere audio, sed calere totum in rebus. Dea Lua eum adiuuet, & nexibus illis malarum litium exsoluat quibus implicatur. Valdè eum saluta, & iube (ita loquor) amantem me amet. In Batauis, XI. Kal. Sextil. ∞. I. C. LXXXV.

mala conscientia

EPIST.

I. LIPSIUS FR. RAPHELEN-
GIO FILIO S. dico.

GRATAS expectatasq. nobis fuisse tuas litteras, nihil opus est scribam. scio te id scire. etiam adfectum tuum amauimus, qui & in epistolâ se ostendit, & in carmine quod adiunxisti. Tu verò & in amore nostri perge, & in virtute ac modestiâ multò magis: sine quibus caue censeas, non dicam famam vllam tibi esse posse, sed vitam. Litterulæ enim & aliæ elegantiae siue cultus ingeniorum vacuæ ab istis, sordes sunt & deliramenta mera. Modestia est, quæ ad cognitionem nostri nos ducit: hæc ad virtutem & ad Deum, in quo omnis felicitas. De professoribus quod distinctè scripsisti, gratum. Ego audiendi tibi Genebrardi auctor sum in Hebræis, in Græcis Helix aut Gullonij, (nam magnus ille Auratus lectionem, vt audio, iam desit:) vt res suadebit aut scriptor aliquis quem legent. Philosophiam ante omnia non deferres: cuius fructus demum gustabis in progressu. At nunc obdura. Sed de litterariâ tuâ sarcinâ, quid? periitne? insignem *μετεωρίαν* tuam: quam vide serió emen-

emendes. etiámne in eâdem sorte meâ literæ? Nam memini dare me tibi ad Memmium, & Pinxum, & Faucerium. cur non scribis, vt saltem iterum scribam? Nam silentium meum trahi alioqui possit in culpam. Agellium (quandocunque difficilis ille partus lucem videbit) fac habeamus: & si quid aliud prodibit, quo scias nos capi. Scribe de P. Fabri ad Regulas iuris, an prodierit; aut potius mitte. quod facile tibi per Sonnum. Contagionem pestiferam valere istic audio: tu quantum in te est vita, & segrega à turbâ. Abstine à multiplici omni cursu, discursu: donec hiems & gelu telum infregerint malæ diuæ. Valetudo mea nondum ex voto, melior tamen: sed ita, vt nec corpus nec mens mihi satis firma. non certè ad labores. Itaque studia nostra cessant, non tua spero: quæ nisi auidè, imò calidè prosequaris in hoc flore æui, frustra postea quæres fructum. Hæc monita nostra tuâ sponte seruabis, confido: nequid tamen ea laxent alij, nonnullus mihi metus. Quos vita, per Deum immortalem: & mala illa, soluta, & petulca ingenia, fuge supra ipsam pestem. Non enim hæc magis corrumpendo corpori est, quàm illi animo: cui per subdolas blanditias instillant & adfigunt venena.

nena. Euripidæum illud cogita,

<sup>* Labor gloria
genitor.</sup>

—— ^{*} πόνος εὐκλείας πατὴρ.

Auus tuus & auia valent. tibi volunt semperque volent, si voles ipse. Salue & vale. Vxor mea te resalutat. Lugd. Bat. Prid. Kal. Decemb. ∞. IḶ. LXXXIV.

Ecce tibi ad Busbequium librum & Epistolam. si ita Porreto visum fuerit, tu illi meo nomine dabis. Sed vide ut tales viros conuenias honestè & modestè. Hoc ætatem tuam, hoc institutionem decet. Inter loquendum (moneo enim nunc, quia fortasse non alius tibi monitor) caue tua verba præcipites, ne sint cum Homero ^{* /} ἐπεα πτερόεντα. vitium tuum nosti: quod nunc aut numquam corrige, & effer sermones tuos, clarè, articulatè, distinctè. Sed heus tu. de sumptibus itinerariis tuis quid audio? valdè vos quidem largi. Non conueniebat. An tempora hæc nescitis angusta, arcta? Sed ignoscimus tirocinio primi itineris tui, qui dignus aliàs eras acerbiori monitione. Non aliud magis decorum in iuvene, quàm ut per viam gerat se demissè & submissè. Quod in posterum facturum te confido. Vale. III. Kal. Decemb. ∞. IḶ. LXXXIV.

^{* Verba alata.}

EPIST.

EPIST. LXXXIII. *Lutetiam.*

I. LIPSIUS PAVLO MELISSO

S. D.

EPISTOLAM tuam, mi Melisse, quâ non amem? indicem constantiæ tuæ in amore. & magis carmen, quod de morbo meo scriptum cum ingenio & adfectu. Gratiam habeo, & debeo. Sed te quis Deus quæ Dea è Germaniâ tuâ mediâ traduxit subitò in Gallos? Amor nisi fallor, non ille à Cypride sed hic à Phœbo, discendi, videnti, & doctos cognoscendi. Quorum omnium fores & pectora, non dubito quin patefcent tibi. Nos etiam in morbo: contra quem animo magis, quàm corpore pugno.

* Νόσος δ' ἐν ἀνδράκι τὰς θεηλάτας φέρειν,
ait Sophocles. In I. Guilielmij morte valdè indolui. De vultu aut facie non cum noueram: optimè de animo. nec censeo melius aut rectius ingenium fuisse hoc æuo. Sed Deo ita visum, optimos quosque traducere ad optimam illam vitam. Ad quam in tot turbis & molestiis nos quoque adspiramus, & te saluere iubemus, optime poëtarum. Lugduni Batauorum, Kalend. Decembrib.
∞. IO. LXXXIV.

* Morbos necessarium ferre
celius datos.

EPIST.

EPIST. LXXXIV. *Lugd. Bat.*

R. PINCÆVS I. LIPSIO S. D.

QUOD viris excellenti quadam virtute præditis vsu venire solet, vt à multis, qui eos de facie non norunt, diligantur: id ipsum à me tibi accidere, si quid hoc ad cogitationes tuas pertineat, his literis cognosces. Ego te, Lipsi doctissime, nunquam, quod sciam, vidi; diligo tamen, & quod eorum est maximè, qui maximè amant, redamari cupio. quorum alterum vt tibi per literas significarem, quando id coram præ me ferre non datur, meæ prolixe erga te voluntatis suasit ratio: alterum vt identidem de te mihi pollicear tua ad omnem virtutem propensio, & singularis humanitas facit. Noui morum tuorum summa cum eruditione coniunctam suauitatem; noui sincerum in literis iudicium tuum, cum ex honorificis notorum & externorum hominum de te sermonibus, tum ex librorum quos prisca eruditionis plenos iam edidisti iucundissima lectione; eoque fit vt maiori etiamnum eorum cupiditate tenear, quos apud te magna ex parte affectos esse audio. Qui quandoque prodibunt, cupidissime semper ab omni-

omnibus φιλολόγοις accipientur. Neque hic, si nescis defunt φιλολιψίαδαι, qui de ingeniis iudicare & velint, & possint. In his præstantissimus Præses Brissonius, quocum magnus mihi usus est, & quem in prædicatoribus amatoribusq. tuis esse non ignoras, nomen suum proficitur, teque saluere iubet. Vale, & nos ama. Lutetiæ VIII. Kal. Aug. ∞. I. C. LXXXIV.

EPIST. LXXXV. *Lutetiam.*

R. PINCÆO Senatori regio s. d.

QVÆ hæc tam obuia humanitas tua est, vir Clarissime? quod vltro appetendum mihi fuit, ipse defers vltro, amicitiam & coniunctionem tuam: quibus, moriar, si quidquam mihi gratius accidere potest à talibus viris. Splendor, fama, opes haud altè me tangunt: iuuant & penetrant hæc iudicia, quæ proficisci scio à veris mystis Virtutis & Doctrinæ. Quarum candidatum me non nego: sed hoc tantum. & vereor vt purpuram seriò vnquam induam tanti honoris. At vos ita benigni, vt non rem tantum ametis, sed vimbram etiam & speciem, omnesque in quorum animis effulget aliqua τὴν χαλκῆν imago. Itaque mi Pincæ (amicè & familiariter

O

liariter

liariter iam nunc te compello) amorem meum vicissim serio tibi offero: spondeoque futurum, prius ut à me excidam, quam ut ex animo meo illi qui tam procliuves ad me amandum. Amplissimo quidem Brissonio, & Regij concilij & cœtus nostri Præfidi, publicè deuinctum diu me scio; priuatim nunc, hâc amicâ salutatione. quam meo nomine illi reddes, cumulatam adfectus tui aurâ. Vale Vir Clarissime, & litterarum hoc iter si crebrò teris, gratum mihi: qui nunquam vincar in officij aut fidi amoris cursu. Lugd. Bat. i x. Kal. Octob.

EPIST. LXXXVI. *Brugæ.*

SALVTEM AMICISSIMAM D.
IANO LERNUTIO.

Tv certè, mi Lernuti, in amore iuxta & in litteris prolixus. Nam Victor noster quàm breuiculus? In hac raritate nuntiorum, difficultate temporum, tribusne verbis ad Lipsium? Ita fecit. pro more suo, imò naturâ: quam quia nosco, ignosco. At effusionem tuam amo & amplector: cum quâ iure pariabo. Valetudo nostra ne nunc quidem ex voto. Mensis Maius iuuisse aliquid & vegetasse visus, sed ut in floribus quo-

quoque , vigore fluido & haud diuturno.
 Anceps enim hæc sanitas, mi Lernuti, an-
 cept. Hodie stare me putem? cras relabor.
 vires recepiſſe? amitto: & quod medici me-
 cum mirentur, cæcis nec liquentibus cauſſis.
 Calores ſaltem viſcerum ſentio , & nescio
 quos edaces æſtus. Quid me alioſque fal-
 lam? tabes ea eſt, niſi erro, & certâ ſed lentâ
 viâ eo ad mortem. Nec ingemiſce. Deo
 ita viſum: cui noſ tam libenter, tam fortiter
 paremus, vt manum non verterim hoc fiat
 an illud. Ennianum iſtud verè proclamo:

Vinam an moriar, nulla in me eſt metus.

Cur aliter adſiciar? Æquiſſima hæc naturæ
 lex eſt, quæ pariter ligat omnes. Carnifex
 illud Fatum te meque exſpectat: & alium
 alio tempore duci iubet magnus ille Impe-
 rator. Ecce tibi plebeium aliquem tam con-
 ſtantiem , vt liſtorem ſuum ſequatur & ma-
 num vltro expoſcat percufforis: aliena ab
 eruditis viſ ea ſit? Non à me: nec præibo
 ad molliem hanc exemplo. Vt fera auis,
 apertâ caueâ, non euicitur ſed euolat: ſic ego
 libens in apertum illum purumq. campum.
 At enim iuuenis. Fateor. ſed vitæ huius
 tam ſatur, quàm Priamus aliquis aut Ne-
 ſtor. Quouſque enim eadem? edere, bibe-
 re, legere, ſcribere. & adde miſerias, quas

largiter suppeditat hoc æuum. Sed mitto
hæc sophia: ad mattya venio tuarum littera-
rum. Electa nostra secunda probari tibi ais
vnicè. Gaudeo, eoque magis, quòd seriò
verebar ne parum ad Genium priorum scri-
ptorum meorum is factus. In morbo quippe
conceptus & editus, quid mirum si referat
aliquid triste & morbidum, & tabeat ipse à
spiritu hoc tabente? Quod si aliter, præter
spem meam est, non præter votum. Epi-
grammata tua in impurum illum valde pu-
ra. Cur plura eius generis non mittis, refi-
ciendi saltem mei? Pascor enim libens hæc
ambrosiâ: quam per altum istud otium vber-
tim necessum tibi est gigni. Sed illa aspis
etiâne Audomari? Æternùm velim, ne-
cubi propinquior halitu suo vos afflet. * *
autem eius tam ambitiosè promissus ubi est?
Stephanicum enim vidimus, & in eo scom-
mata ac tela non obscurè in istum. O im-
probum pariter & infelicem? Ubique va-
pulat, & corpus eius tot cicatricibus infamiæ
iam occalluit, vt plagæ novæ non sit locus.
Et tu tamen hoc cadauer petis. me invito:
qui mucronem hunc acutissimi ingenij ser-
uari & dirigi velim in digniorem hostem.
Hic quidem calcandus est, non feriendus.
& demittat atque abiiciat se necessum est,
quis-

quisquis eum tangat. De Modio, gratissima. vos monete, firmate, & comitate vestra retinete, quæso, in hac meliore vitâ & viâ. Fax aliqua Belgis aliquando ab ingenio illo. Rubicatum nostrum amo & in pectore gero. Litigatne etiam & tricatur? an Grudios nostros potius abiit, sedem illam Musarum olim & Gratiarum? Quæ breui assurget nisi fallor, & virorem ac colorem iterum ducet ab hoc Zephyro pacis. Ibi enim certè iam lucefcit: si verum quidem est de Machliniâ, quam deditam nos audiebamus. Critica nostra en tibi. quibus versiculos de meliore venâ, deo duce audacter inseruimus, numero ccc. vtinam comite Fortunâ! Spero. Vxori etiam Cilicis illius aliquid concedemus: nec de fide ambigimus, tantum de successu. Di viales adeste, di præstites, di tutelares. En epistolam, an querelam? meri enim in eâ morbi & mortes, quæ non ingrata tamen tibi, siquid in Lipsio gratum habuisti præter corticem hunc externum. Ille enim abiicitur. at Lipsius vester nullus moritur: eumque præire scitote, non perire. Longum mihi saluete, tu, vxor, liberi. Lugd. in Bat. Kalend. Sextilib.

EPIST. LXXXVII. *Lutetiam.*

ERRICO MEMMIO S. D.

ANIMVM sæpè corpori imperare, vir Amplissime, non vanè dictum. Ego testis. Ecce enim cum Iani Guilielmij epistola ad me venisset amoris & iudicij tui de me index, etsi languebam ex acri & difficili morbo (nam hepar mihi laborat ex inflammatione & infarctu) tamen animum secuta hæc manus est, & per adfectum potui quod vix per vires. Scribo igitur; & gratias serio tibi ago pro amico isto in me animo, in eoque ut perseueres, si necessum est, rogo. Etsi cur necessum? quem vltro amandum dilexisti, non spernes, ut opinor, cupientem iam, imò ambientem. Vtar enim isto verbo. & ambio reuera amicitiam talium virorum & gratiam, quos velut sidera quædam huius æui habeo, & à quibus lucem conciliare me posse scio pallenti meæ famæ. Quam vulgarem, & à vulgo, nihil moror: bonam, & à bonis, nunquam contemnam. Vale Amplifs. Domine, & à valente me literas pleniores expecta, & ut sic dicam magis robustas. Lugd. Bat. iv. Kalend. Octob. ∞. I. O. LXXXIV.

EPIST.

EPIST. LXXXVIII. *In Holsatiam.*HENRICO RANZOVIO, *Viro illustri,*
Vicario Regis Daniae, Sal. mitto.

LEVEM significationem animi & iudicij tui, Vir illustris, pro beneficio habuerim: quid censes hoc testimonium & litteras, tam amicè ad me, tam honestè de me scriptas?

Omnes mortales sese laudari expetunt,
ait poëta vetus: non valdè tamen ego, nisi à laudatis. Inter eos autem, quis antè Ranzovium mihi sit? Genustuum intueor? nobilissimus es. Famam? clarissimus. Virtutem & doctrinam? utrâque maximus. nec facile quem his iunctim rebus prætulerim tibi, reperiam in Europâ. Itaque beasti me hoc tuo iudicio, beasti. & iam demum Constantia nostra mihi placet, cùm illa vobis. Incitor ad scribenda talia: quæ apud rectas istas mentes recta. Tribuni illi, quos indicas, me absterreant? nihil. iactent se apud suam plebem: mihi adfatim satisfacitur, si eques hic plaudat & Senatus. Vt eadem purpura homines delectat & ad gaudium prouocat, tauros offendit & irritat ad pugnam: sic eadem veritas aut virtus intellegentes

gentes capit, lædit improbos & imperitos.
Itaque scribere hæc talia (quidquid incur-
rant) nihil tardor. & vt Luna, quod luminis
à sole accepit, infero huic mundo refundit:
sic libens ego dona, quæ à magno illo deo.
Qui te, Vir illustris, reip. & bonis seruet: &
mihi hunc animum, quem tam amanter
defers. Vale. Lugduni Bat. Idib. Februar.
60. IO. LXXXV.

EPIST. LXXXIX. *Delfos.*

PAVLO BVSTIO V. *Ampliſſ.* s. d.

CVRATOREM te (ita iam nunc intel-
lego) huic Scholæ datum, Vir ampliſſi-
me, iure tibi, & magis nobis gratulamur.
Tibi honorem aliquem: nobis grande be-
neficium, quod ab hâc electione meritò ſpe-
ramus. Speramus? imò iam tenemus. ea
voluntas tua eſt in iuuandis optimis ſtudiis,
ea facultas. Illa clara; qui omnia pro nobis
egeris, laboraueris, re priuſquam titulo Cu-
rator. iſta etiam non obſcura; qui magnus
apud magnos. Sedes in hac publicâ, vt ſic
dicam, naui, non inter remiges aut nauales
focios, ſed inter eos qui ad gubernacula &
ad clauum. Vis igitur, & potes: & ideo ad-
firmatio mihi non iniuſta de adfectu opti-
mo &

mo & effectu. Sed sub initia tuæ Curæ, ingeram tibi maximè curas duas; de Collegio & Philosophiâ. Diu nimis dilata vtraque res, cum nostro, imò cum patriæ damno. Collegium inquam antè omnia instituentum est, in quo aliiuuentus aliqua possit: certo numero, disciplinâ, lege. Domus iis vna sit, vna mensa, vnum caput. lectiones variæ, pro captu cuiusque, & pro iudicio Præfecti. cui hîc & alibi districtè parebunt. Numerum esse quammaximum velim: certè non infrà tricenos aut quadragenos. Sumptus in eam rem aliqui? fateor, sed exigui pro fructu. Hoc seminarium lectissimorum hominum erit: hæc seges eorum, qui ad Ecclesiam, ad remp. admouendi. Nec alios legi quàm ex ipsâ patriâ velim, qui in eâ, pro eâ, & ab eâ alentur. Cur enim lac mater- num hoc germanæ soboli præreptum, indulgeatur & immulgeatur externis? ne facite: & sumptus à vobis, ad vos iterum redundant. Cetera quæ ad legem & disciplinam, tunc distinctè superædificabo & addam, cum positum hoc fundamentum. Quod si Ordinibus de Collegio ægrè aut tardè persuademus, (tempora video & impensas:) age, inite saltem hanc viam alteram quæ impendij minus habeat, compēdij non

*De collegio
instituto.*

*De mensa
communij.*

minus : me iudice , magis. Pro Collegio,
substituere Mensam communem. Ita sua-
deo ad Germanorum aliquot Principum
exemplum. qui in Academiis (vtamur vo-
ce trita) subsidium hoc subtiliter & vtiliter
inuenere paupertinæ iuventuti. Domum
aliquam à se præbent, instruunt: nec eam
nimis laxam. In hac Oeconomum cum fa-
miliâ collocant: cui cura nulla præter eorum
quæ ad victum. Conueniunt cum eo certis
legibus: & ferè istis. Domum hanc tibi &
familiæ habeto. frumenti annui tantum nu-
merum, ad panem: tantum, ad Zythum si-
ue ad potum. Iuvenes cottidiè ad mensam
recipies quadragenos, quinquagenos. pro
obsonio viritim quid pendent? Et ferè in
septimanas conuenit de pretio aliquo minu-
to: idque vnum onus (excipio quod cubi-
culum sibi quisque parat) incumbit iuuen-
tuti. Singuli inquam pro obsonio obligan-
tur, cetera liberi & immunes. Sed id quo-
que leges suas accipit, quantum & quale ab
Oeconomo detur. Iam Rectoris & Profes-
sorum illa cura est, qui ad hanc Mensam ad-
mittantur, qui admissi reiiciantur: & quater
anno recensitus habetur & examen eorum,
qui beneficio Principali digni siue indigni.
Submouentur, retinentur, subrogantur, vt
colle-

collegio illi visum. Conuiuolum iisdem
 tunc, pro labore. Mihi crede; non alia res
 sumptum minus grandem habet, fructum
 magis certum. Nam in ordinariis illis col-
 legiis, scimus quàm multa ambitu peccen-
 tur, admittendo, reiiciendo: scimus quàm
 verba ferè sint, præclaræ illæ de disciplinâ le-
 ges. Itaque minus compositi plerumque
 egrediuntur, è compositissimâ tali domo.
 Nescio enim quomodo, assidua conuictio
 illa & contubernium, non ex vsu iuuentu-
 tis: qui, vtcumque arceas aut separe, ser-
 mones communicant, consilia, vitia, for-
 des. Et hinc lasciuiunt, degenerant. Non
 id peccati in meâ Domo, in qua præter
 mensam nil commune. nec aliud ea est,
 quàm velut publicum Diuersorium: sed par-
 cum, sed honestum. Cogitabis: & cum
 voles, colloquemur. Iam de Philosophiâ,
 quàm turpe? Ceteras hîc minores & velut
 ancillas artes coli & colere: neglegi illam do-
 minam & reginam? locum ei non esse in
 proprio suo loco? Quò enim aliter hæc
 omnis Academiæ institutio, quàm ad
 Prudentiam Sapientiamq. inprimis spectat?
 Atqui ad eas Philosophia ducit: quam tu,
 Vir sapientissime, induce. Barbaries te ter-
 ret, & spinosa illa viarum? Pelle illam, has
 purga:

*Contra ordinem
 in collegiis*

De philosophia

ori be

purga : quas patres nostri malis tribulis, malis scrupis, impleuere, per prauum acumen. Ipsam illam legitimam Diuam reuocari à te volo : non hanc squallidam & personatam, sed in vero suo vultu & cultu. Scholarum hunc ante annos trecentos aut quadringentos vsum siue abusum cur teneas? Sperne. & reduc omnia ad veterem veramq. formam: cui, præter fructum, par dignitas & venustas. Quis enim amœnior adolescens ad illa tam inamœna veniat? fugiunt imò cum aduenire : & imbibere non iniuriâ spernunt absinthium illud doctrinarum. Nos Aristotelem reducimus : sed ipsum. & si me audis, non solum. Ipsum dico. quia obscuri illi & aculeati Commentarij cui rei? Detorquent rectissima ingenia, & in acuminum flexuosos labyrinthos abducunt à vero Philosophiæ fine. Ipsum legisse & intellexisse fatis sit : & maximè in iis libris, quos hi minimè legunt. Logica illa ætatem eos occupant : concepta (ab Aristotele fortasse, numquam ita scripta. Politica quis tangit? quis De animalibus? aliaque diuina, ob quæ mirati illum nos & prisca. Nam Ethica ipsa, leuiter libant & velut in transcurso. Scilicet hoc iamdiu moribus his obtinuit, vt nulla pars minus ad Philosophiam facere censeatur quàm quæ
ad mo-

ad mores. Atqui ea præcipua erat, vel verius sola. Iam nec solum, addidi: & bono iure. Cur enim vni Aristoteli locus in hoc pro-
cinctu? Ille signifer? esto. commilitent ta-
men alij, & in vnâ legione non vnus sal-
tem Centurio aut Tribunus. Plato aliquod
agmen mihi ducat, aliquod Epiæctetus, Plu-
tarchus, Seneca: & in opinionum nonnullâ
varietate, omnes tamen pro Sapientiâ & sub
eâ pugnent. In Ciuili eius parte (Politica
& Ethica iunctim sic appello) an ille à Ly-
cæo indignetur Platonem sibi apponi? imò
fortasse nec præponi. ita diuinitus libri illi
De rep. & Legibus magnâ ex parte conce-
pti sunt & conscripti. An Senecam sæpe &
Plutarchum? gaudeat potius in acri & ar-
duâ militiâ hos sibi iungi velut optiones.
Idemque de Physicis censeam: ad quæ &
Senecæ Quæstiones Naturales, & Lucretij
etiam liber sextus, aliquod, me arbitro, ad-
ferant momentum. Nec enim vel poëtas
expunxerim ex hoc maniplo: & cum fructu
hæc talia publicitùs legi censeam in Scholis.
Sed plura item & distinctè huius rei, coràm.
Illud mihi non monendus es sed rogandus,
ne te aliorum trahant iudicia quorundam.
Nouam viam noui homines ineunt: & ex-
plosâ illâ sectâ veteri, sapientiæ frugem quæ-
runt

*De Ramo et
philippo.*

runt in Agellis Rami aut Philippi. Quid dicam? neutrum culpo. vterque doctus, sedulus, industrius: sed valdè erro, si errorem hunc errare nos voluerunt ipsi. Compendia perueniendi conscripserunt: an vetuerunt adire loca ipsa? Atqui isti ita eos complectuntur; vt non viam illos, sed metam censeant: nec per eos ad veteres transitum faciant, sed in his subsistant. De Philippo, vt vir fuit, aliam ei mentem fuisse planè scio: de Ramo, spero. Quod si alteruter hoc adfectauit: si ipse solum illud Sapientiæ insidè-re, priscis eiectis: nã ille apud sapientes omnes valdè insipiens. & quem isti ipsi tyrunculi Principatu mox deiicient, qui per seditionem elegère, extulère. Puerorum enim ista (dicam liberè) illudia, & Saturnalia dierum aliquot regna. Nec tamen eos sperno aut refuto prorsus (scio & fateor multa in his breuitate & ordine bona:) manère tamen intrà fortunam suam iubeo, contentos parietibus & auditionibus priuatis. Puluerem scholasticum & aërem adfectant? non ferent: obruentur siculis & pugionibus istorum, qui à Veteribus illis castris. At iuuentus nostra à me hoc audiat: Numquam ille
 „ magnus erit, cui Ramus est magnus. Perge-
 bam in hac scriptione: (vides quàm benigna
 mate-

materia:) reuocant me non meæ occupationes, sed tuæ. Eas aspicio: & in ambulatiunculam nostram vnā aut cænulam potius hæc cōferam, quā vt manum tibi & mentem impleam epistolā tam longā. Quod initio dixi, repeto: gratulari me, & optare vt curæ has curas habere possis, non rogare. Cur enim rogem? scio te iuxtā ac me velle: nec penes te vnquam culpam futuram non impetrati, non effecti. Deus illis in quorum manu res est, tuam mentem det, tibi seruet. Vale Amplissime & amicissime vir. Lugd. Bataur. i v. Idus Iulias ∞. Id. LXXXIII.

EPIST. XC. *Vltraiectum.*

FLORENTIO THINNIO *Syndico*
reipub. eius. s. mitto.

SILVI aliquamdiu Vir amicissime: sed (dicam veram causam) fiduciā solā amoris. Oblivio tui fuerit? absit. hæres mihi tu & humanitas tua in medullis. Neglegentia mea? nec illa. quia alibi focors, numquam in hac parte quæ ad amicos. Amor, inquam, fuit, firmus inter nos amor: & ab eo fiducia, quia tam certus eram non irasci te posse Lipsio, quā non amare. Et tamen siquid hîc quoque culpæ, morbus excuset: sub

sub cuius umbone sæpe nunc in histalibus
 latito & me defendo. Nam etiam nunc apud
 me ille hospes ; lentus , deses , certus non
 abire. Vitrioli acetum à te nuper accepi, si-
 quid acria eum fortasse fugarent : & vtor.
 Nam nec Heurnius noster improbat, medi-
 cus mihi in omni hoc morbo fidus , peritus,
 & (quæ laus ei propria) cautus. Refrigerat
 sanè aperitque insigniter : sed nocet exsic-
 cando. Itaque nondum plenè iuuat. A Pol-
 lione nostro ante biduum ad me litteræ.
 Omnia, quæ volumus. Aureliani sanus agit:
 Furnerio innotuit: pecuniam accepit. Con-
 sulit super abitu , aut mansione. Illum ego
 suadeam , vt rem video & natas in regione
 eâ desubitò turbas. Et Basilicam (antea mi-
 hi scriptum) cur non emigret? placet locus,
 incolæ, mores. Atque adeò si nulla vis alia
 aut metus expellat, suadeam Germaniæ ta-
 men adspectum. Vtile enim & è re peregrin-
 antium , qui Galliam infederint , in illam
 transilire : vt siquid ex gente istâ adhæserit
 exsultans, diluant siue temperent Germanâ
 grauitate. Quærit & de Titulo, Vbi? Ego,
 dum rem adferat , Aureliani an Biturigis,
 non discernam. Et illam adferet ; aut valde
 me fallent semina quæ hîc iecerat firmioris
 doctrinæ. De rep. non illa mea cura. Ta-
 men ex-

men excusso Palinuro nostro valdè fluctuat
 tur hæc naus, nec Æneam aliquem prom-
 ptum video qui succedat ad clauum. Varij
 inter Ordines sensus: benè, si non dissensus.
 Deus videbit: ad quem confugio. quia, vt
 scitè Plinius, *tunc votorum præcipuus locus
 est, cum spei nullus est.* Quæ ipsa vota mihi
 interposita pro tuâ meâque (si ita expedit)
 salute. Vale. Lugduni Batauorum a. d.
 x i i. Kal. Iulias. ∞. I c. Lxxxv.

EPIST. XCI. *Lugd. Bat.*

ANDRÆAS DVDITHIUS

I. LIPSIO S. D.

SPRÆSTANTISSIME, atque crudi-
 tifs. amice. Tua mihi suada opus sit, si
 explicare coner, quanti te fecerim iam inde
 à primis illis annis, quibus clarissima inge-
 nij, ac doctrinæ tuæ monumenta ad manus
 meas quoque peruenerunt. Etsi autem ma-
 gnis tum reip. negociis distinebar, sæpe ta-
 men me tuæ illecebræ detinebant. Postea,
 abdicato magistratu semel, atq. iterum, cùm
 ad litterarum studia, atque otium priuatum
 me retulissem, nihil libentius, neque auidius
 legi, quàm aureos tuos, & vix cuiquam imi-
 tabiles

P

tabiles

tabiles libellos. Vel ille postremus de Constantia, Deum immortalem, quàm grauis, quàm doctus, quàm pius: in quo dubites quid præcipuè dilaudes, cùm sint omnia prædicatione, ac singulari commendatione dignissima. In Thrasea, (si tamen hic libro alteri tuo, de contemptu mortis, titulus est, Constantiam abstulit amicus, in cuius ora hoc notaui) quantus & Philosophus & Christianus quidem Philosophus, sis futurus, non difficilis, ex hoc ipso de Constantia, coniectura est. quem ego librum discupio videre; & valdè confido fore, vt eum quoque propediem emittas. Perculit animum lepidissima illa Valetudinis tua deploratio, ad extremum librum addita. Vota facio pro salute, & diuturna vita tua, mi Lipsi. Quare te rogo, vt mihi ocyus perscribere ne graueris, quid morbi sit; an iam, quod in primis cupio, periculo defunctus sis; quam in istis turbis vitam viuas; qua conditione; an etiam vxorem & liberos habeas; an ita sedem, domiciliumque isthic fixeris, vt nunquam aliò commigrare animus sit, ne ad amicum quidem vllum, apud quem in summa tranquillitate, & ocio, rerumque maximarum commoditate, tibi, studiisque, ac meditationibus tuis vacare liceat. Talem ego tibi amicum,

cum, tui amantissimum si opus sit, statim, ut responderis, ostendam. Suauissimè cum eo vitam aliquot annis vixit, Nicasius Ellebodius Casletanus; popularis olim tuus, si fortè eum nosti. Hæc ut tibi breuiter significarem, eximius in te meus amor impulit. fecissem id multo antè, nisi impedimenta quædam obstirissent. si vobiscum adhuc est * * Mathematicus; is, de quo te superiore anno tribus verbis ad Ortelium Gallicè scripsisse memini; rogo te, auctor ei sis, ut ad me veniat: si tamen bene eruditus est, tuo quoque iudicio, in illis, aliisque disciplinis; & honesto salario contentus esse potest. Doctorum Virorum consuetudine perbeatum hoc ocium meum iucundius efficere conor, si possim. Domino Douzæ, magno patriæ tantùm suæ, sed sæculi nostri ornameto, officiosam Sal. adscribo, summo item, atque eloquentissimo I. c. Donello, eosque feliciter omnes valere opto. Bressæ
XVII. Martij. ∞. I. C. LXXXIV.

EPIST. XCII. *Breslau.*

ANDREÆ DUDITHIO. V. N.

Cæß. Consiliario S. D.

IN ruborem me das hâc humanitate tuâ,
 Vir Illustris. Scribis ultro, compellas ultro:
 & promissæ atque offere ea, quæ impro-
 bæ pænæ mentis sit à tali viro sperasse. Ego
 enim te noui, Dudithi. Et quamquam in-
 ter nos multæ terræ, multi montes: tamen
 etiam huc penetrauit se dudum fama nomi-
 nis tui & virtutis. Boni omnes ita me pro-
 bent amentque, ut iam pridem ego te, etsi
 tacito dumtaxat quodam sensu. Quæ enim
 mihi occasio aperiendi? ad quam præiuisse
 nunc te & velut strauisse hoc iter beniuolen-
 tiæ & amoris, sanè gaudeo. In quo sedulò
 & cum fide decurrendo, numquam erit ut
 vincar. Libellos nostros & Constantiam
 laudas. mentiar, nisi id mihi gratum: non
 quia laudes me capiant nimis aut titillent,
 sed quia testimonia talium virorum. Itaque
 addis ad reliqua calcar. quo egere nos inter-
 dum fateor, ob iudicia siue calumnias quo-
 rundam. Nam valetudo mea nunc (pro-
 pitio deo dixerim) nihil impedit: & que-
 rela illa, quam Constantiæ subtexui, scripta
 in mor-

in morbo meo ante aliquot annos. De Amphitheatro librum edidimus: quem mitto ad te non vt munus, sed nouæ amicitiae velut arram. Superfunt Saturnalium aliquot libri: qui digesti, imò perfecti, nisi quòd aliquam exspectant iudicij limam. Quam haut facile adhibeo, partim negotiis districtus, partim his bellis: contrà quæ etsi stamus erecti, tamen auocant sæpe hunc animum à talibus cogitationibus, & in se intendunt. Remedium tu amicè offers (scio enim quod domicilium & apud quem designes:) & exosculor adfectum. Sed multa mihi nunc impedimento. Familia, vxor (nulli tamen liberi) parui è sore nepotes, quibus tutor ego, illâ nuper mortuâ, imò velut pater. Sed nec corpus mihi nimis firmum ad longum iter: etsi integra adhuc & viridis ætas. Itaque non decretum mihi commouere ex hac patriâ, nisi fluctu aliquo maiore expellar. quod non semel nobis timendum videtur in hâc tam diuturnâ tempestate. Alioqui beniuolè me habent Bataui, & stipendio sanè honesto. Nicasium Ellebodium ab adspectu numquam noui, optime à nomine: iam tunc cum Romæ apud Cardin. Granuellanum agerem, paucis mensibus post eius discessum. Nam ipse tunc Patauij: & scio me

aliquando ad eum scripsisse Cardinalis nomine & iussu. Scire velim viuâtne, & equid agat. Idem de Michaële Bruto: quem ex Epistolis editis video tibi amicum, itemque ex Præfatione eâ quæ in iudicio tuo de Cometis. quem libellum iam olim auide legi & cum fructu. De * * Mathematico scripseram olim ad Ortelium, sed nescio reuera sit'ne futurus ad saluam tuam & ad gustum. Mathematicus enim merus est, sine aliâ arte imò pænè linguâ. deniq. ex eo genere, qui *μυχανοποιοι* potius quàm *θεωρητικοι*. Adde quod ægrè nunc auellatur ab his locis, in quibus arti eius honos & vsus. Si quid de altero eruam, non grauabor indicare. Donellus Iurisc. amicè te resalutat. quem Norici abstrahere conati à nobis ad Altfordianam Academiam, frustra. Manet enim mansurusque est, quamdiu hæc schola. Valdè & tibi se insinuat noster Doufa: itemque Plantinus, qui apud nos nunc agit, & casu cùm has scriberem interuênit. Vale Amplissime & Nobilissime Dom. Lugd. Bat. ∞. I. C. LXXXIV. Saluto ex animo D. Monauium, si est istic.

EPIST.

I. LIPSIUS IANO CRVTERO

S. D.

IMPEDITVM in Galliam iter tuum molestè fero. & hoc tamen malo, quàm vt cum perueneris, periculum tibi aut fuga. Quamquam rumores illi magis grandes fortasse, quàm graues. Sanè qui modestiores illinc veniunt, omnia magis placida nuntiant, nec de bello etiamnunc aperto. Suspectam tamen pacem esse fateor: sed quando non in illâ gente? utique hoc statu: quo de religione illud discidium malè factum malè coit. Consilium tamen à me si quæris: ego censeam per Galliam transire te posse ad Germaniæ fines. Basilæam vel Argentoratum dico: atque illic velut è speculâ prospicere quis in Galliâ ventus. Si Zephyri pacati: redire. si Austri aut Noti: hærare apud crassiorem, sed & quietiorem gentem. Omnino consilium non est, dare te frustrà & cupidè in turbas. quarum si tibi amor: mane apud infelices ciues. De Electis meis. si is, fer ad Brissonium vnà: si manes aut aliud iter capis, remitte. Nam vt per nuntium, non sunt tanti. atque ego tantum munus illud velut conciliando tibi viro magno

dederam, & aditu muniendo. Vale, & saluè
à me nondum saluo. Lugd. Bat. xiv. Kal.
Maias. ∞. Id. LXXXV.

EPIST. XCIV. *Antuerpiam.*

ADOLPHO METKERCHO

Præsidi Flandriæ s. d.

QUOD rarius te appello, Vir amplissi-
me, ab occupationibus tuis est, non à
meis. Illis hoc largior: quas cum in reipub.
curâ & patriæ nostræ salute defigas, non in-
scius solum sed impius sim, si temerè inter-
pellem. Et verò quid magnoperè ad te scri-
bam, præter colere me & amare? neutrum
ambiguum, qui deberi hoc tibi à bonis om-
nibus scis & iam reddi. Effecit enim dudum
(rarum in πολιτεύταις) integritas tua & mira
probitas: vt inuidiam odiumque non minus
in aliis viceris, quàm auaritiam in te & am-
bitionem. Ad patriæ salutem consilia tua
omnia diriguntur; ad tuam, ciuium vota.
Sed hæc apud alios malo. Studia nostra per
has turbas non vigent, sed nec planè cessant.
Aliquid De Pronunciatione linguæ Latinæ
meditabamur, vt tu de Græcæ: sed exem-
plo magis eodem, quàm curâ fortasse aut
successu. Tenuis enim hæc materia: &
quam vix impleam, nisi à suspicionibus &
con-

coniecturis. Nam auctoritatum nos hîc
ferè inopes. Plantinus etiam ad Grammati-
cam concinnandam impellebat, quæ com-
munis Belgio vniuerso. sperabat id enim
Ordines decreturos. Vix ego. nec si faciant
tamen, valdè ingenio aut Genio meo scri-
ptio talis. Quamquam fateor vtilissimi in-
stituti rem fore: nec magis peccari in iu-
uentute instituendâ, quàm hac Grammati-
carum varietate. Inter magistros factio-
num res est, & quisque hanc aut illam præ-
fert, quia posthabuit eam alter. Iam illi ipsi
qui condunt? quid? hoc vno reges. Mihi
puero triplex olim Grammatica prælecta, in
triplici migratione. Ad annum decimum-
tertium nugæ illæ tenuerunt; & adfirmo ti-
bi ab anno octauo eadem me tenuisse, etsi
non eodem modo. Quinque illi anni si in
stilo & grauiorum rerum scientiâ positi fuif-
sent, quis mihi fructus? Et hæc peccantur
cottidie, non tam imperitiâ, quàm ambitu
docentium & prauitate. Cui vos quoque,
velut publico malo, mederi par sit: si tamen
à grauioribus illis respiratis paulum & ad
mortem morbis. Quos deus aliquando à
miserâ hac Belgicâ auertat, & te Vir Am-
plissime nobis illique seruet. Vale. Lugd.
Bat. III. Idus Nouemb. ∞. ID. LXXXII.

P 5

EPIST.

*De Grammati-
carum Vari-
etate.*

EPIST. XCV. *Lutetiam.*

M. VALERIO COLLINO S.

multam precor.

NON largiter solùm , mi Colline , sed ,
quæ maior laus , firmiter amas. Loua-
nij coepisti : comitatus te in Galliam adse-
ctus etiam nunc non deserit , etsi in tempo-
rum & locorum grandi interuallo. Adde
inter nos silentium. quod frigus inducere
potuerit vel incitatissimo amor. At tuus
nec in te puit quidem : & scintillas acres spar-
sas video & colligo in epistolæ tuæ omni
parte. Redamo , redamo : & iure , pectus
tam fidum , tam amicum. Locum sic satis
honestum tibi illuc esse gratulor. nec , si me
audis , muta. Ad patriam enim quâ aut cur
aspices ? Zephyri interdum aliqui melioris
spei , fateor : sed turbant subito ex transuerso
Noti. Cur autem iuuenilem hanc , ut sic
dicam , nauim in feruidum illud fretum im-
mittas , cum statio tibi aliqua saltem , si non
portus ? Obdura. credo aliquando , post tam
diuturnas tenebras , miseris Belgis sol aliquis
illucebit firmioris pacis. Nos quoque non
mutamus : etsi exteri ianuam aperiant &
inuitent. De pugnis , quas in improbos
quos.

quosdam pro me pugnas, (ita scribis:) gratum, nec gratum. Ab adfectu, gratum: re displicet & effectu. Quid enim litigio isto vincis? Non illos meliores facis: non me honestiorem, quem nihil maculant linguarum illæ sordes. Ita seriò sentio. laudari me, cum culpant tam illaudati. Non virus illud homuncionis ego novi? inter cuius minimas culpas est liuor. Alia peccata sunt, quæ ipsum eosque perdiderunt & perdunt, qui adhærescunt. imò qui tangunt. Tu fuge igitur, non pugna. Cessisse hîc præstat, quàm incessisse: quia nec vincis quidem ac repellis sine maculâ, tam maculosos. De Hospitalij Epistolis editis, valdè gratum. haueo inspicere: magis quàm illos ad Ciceronem Commentarios, famæ grandioris quàm rei. Quid refert? emptores suos imò & amatores reperient vana illa doctrinarum. Nos solida nihilominus amabimus, contrà iudicium hoc vulgi; & te vnà, mi Colline, quamdiu tu me & virtutem. Vale. Lugd. Batauorum. Pridie Kalend. Septembreis.

∞. I. O. LXXXV.

EPIST.

EPIST. XCVI. *Lugd. Bat.*

LÆVINVS TORRENTIVS

IVSTO LIPSIO S.

LIBROS tuos De Constantia nuper à Plantino ad me missos, postquam aliquid nactus otij, in manus sumpsi, sine intermissione atque vno quasi spiritu avidissime perlegi. est enim in illis ut verborum copia atque elegantia singularis, sic sententiarum gravitas admiranda. Nec credebam sanè mi Lipsi tantos te in philosophia fecisse processus. Iuvabat etiam Caroli Langij, quem loquentem in eis facis, renouata memoria. quæ cum mihi cara ac pænè sancta sit, ob eximiam viri illius eruditionem, ac veterem vitæ nostræ consuetudinem, tanto equidem vehementius te amo, qui amico meo summo tuas ipsius in disceptando laudes adscripseris. Perge igitur istiusmodi lubricationibus nomen tuum magis magisque indies illustrare, aliarumque nationum eloquentiæ luminibus obstruere. Ac si me amas, quoniam tibi cui nec res desint, & verba etiam supersint, nihil difficile esse video, nè quæso intra humanæ sapientiæ, nimium me hercule vanæ atque incertæ limi-

tes con-

tes confiste, sed ultra progredere, & quæ diuinitus nobis de cælo tradita sunt qua par est diligentia ac sollicitudine perquire. Quid enim Stoicorum aut quorumcumque aliorum placita, ad Christi doctrinam comparata aliud sunt quàm ostentatio mera, ac fallax studium auræ popularis? Platonem fortassis ac Socratem, quique ætate præcesserunt, quorum vnanimi consensu asserta & credita animarum immortalitas est, possim excipere: verùm quid Seneca, quid Epictetus, quibus te inhærere video, nobis ad Salutem conferunt? quippe qui neque post mortem nostri aliquid superesse credunt, & vbi collibuerit, ex hac vita egredi, ac sui ipsius homicidam fieri liberè permittunt. quo recepto errore, virtutum vitiorumque discrimen imò & nomina ipsa tolli necesse est, ac confundi omnem de moribus quæstionem, quæ cum ad animum quo sapimus atque intelligimus, atque adeò homines sumus, spectet, cur hic quæso vitæ nostræ veluti dux quidam atque arbiter constitutus, per arduam illam atque difficilem virtutis viam incedet, eamque alteri præferet, quæ per tot illecebras ducit ad voluptatem; quò pænè rapitur ipsa natura, si nullum aliud sibi propositum esse laboris præmium videat, quàm, quod

inquit

*Comparatio
philosophiæ
cum Theologia.*

inquit ille, vt pueris placeat & declamatio fiat? Nam ad opinionem ac famam ac qualemcumque nominis diuturnitatem quod attinet, est illud quidem aliquid, sed cur vel tantillum eo moueatur qui vnà cum corpore in aeternum sit periturus? Aut igitur qui simplicior est, vt maior pars mortalium, genio obsequens suo totum se voluptati dabit, atque in diem viuet; aut qui cautior atque seuerior fuerit, aliud aget quàm fingat. bis peccans, quia peccando etiam fallit, occultè iniustus, palam alius, vt vel famæ cōsulat vel legum poenas euitet. ~~quæstus enim vberri-~~
~~mus simulata iustitia est,~~ vt aduersus Socratem laudator ille iniustitiæ Glauco in Platonis Dialogis probare conatus est. Neque negauerit, credo, verbis quod re ipsa ostendit Seneca, quem constat quater milles H-s sub illo pallio suo possedisse, nescio tamen an Epicteto olim seruo ditior, si diuitiæ in solo vsu fructu consistant. liberalis certè esse non potuit qui tantam auri vim discipulo à quo occisus fuit reliquerit; rectius Demetrio suo atque aliis eius Symmystis donaturus. Taceo toties reprehensas ab eo discincti Mæcenatis plumas atque delicias, qui vir tamen, vt nihil aliud vñquam præstiterit, auctor ipsi Augusto Cæsari pietatis atque clementiæ,

mentia, multo plus quàm philosophus noster reipub. profuit; ausus etiam carnificem eum appellare cùm rerum criminalium cognitioni, damnandisque reis intentiorem esse cerneret. at Stoicus iste Neronis sui fauitiam, quæ præceptorem latere vel in puero non potuit, nimium adulando auxit, ne dicam etiam excitauit. Quare Epicurum in Hortulis suis id quod sentit apertè profitemem audire malim, quàm rigidos istos atque feueros de virtute tam præclare disceptâtes, cum virtutis vsum nullum teneant, & postquam nescio quibus verborum coloribus ac pigmentis hominem docuerint suis tantùm viribus niti, nec quicquam extra se quærere, quauis eum pecude miseriorem efficiunt. quippe qui tot perfunctus pro virtute laboribus, siue hoc prosperè siue aliter ei cesserit, tandem æquali cum ceteris animantibus forte infelicissimus moriatur. Scio equidem te hunc detestabilem errorem vnà mecum execrari, neque in libris, de quibus agimus, aliud proposuisse quàm vt de Constantia his temporibus plurimum desiderata humano more sub alterius nihil vltra inquirentis persona, disputares, sed quanto præstantius vtiliusque mi Lipsi ea ipsa de re scribere potuisses, si ad Christi primum præcepta, deinde

inde ad eorum qui Christum secuti sunt exempla te conuertisses, atque hæc omnia oratione qua polles illustrasses, veterum etiam quorundam, qui licet Christiani non fuerint, rationem tamen secuti sunt, dictis factisque eadem confirmasses? Nam meo fanè iudicio in antiquos illos philosophos ut neque sapientiæ neque virtutis, sic nec veræ Constantiæ nomen cadit: quamquam enim alij aliis longius, simul tamen aberrarunt omnes: at errori honestum nomen imponere non possumus, ut neque virtutem dicere unde nulla homini salus aut beatitudo existat. Causa autem erroris, quòd verum vitæ finem non solum non tenuerint, sed penitus ignorarint. quem nos in Dei ipsius agnitione atque in fruenda æternitate ponimus. hæc enim linea, hæc meta est quò tendimus: ad hoc nati sumus, ad hoc, nisi nos quoque aberrauerimus, morituri, ut per mortem viuamus in æternum. de quo qui dubitet hunc ne hominis quidem appellatione dignum esse censemus. & plurimis quidem aliis in rebus pertinaces atque obstinati esse possumus, in eo verò, quod iam diximus, tenendo certa ac perfecta constantia est. quippe si neque in prosperis neque in aduersis de recto mentis statu nos deiiciamus,

mus, in illis feroces nimis & elati, in his humiles atque demissi, ita ut nec temperantiam nec fortitudinem teneamus. Ad quod evitandum, quid obsecro efficacius quam si Deum hinc interruptæ huius perseverantiae vindicem, illinc servatæ remuneratorem statuamus? & præmium quidem cælum ipsum atque immortalitatem, pœnam verò perpetuos apud inferos cruciatus? Hanc doctrinam per divinos ante homines inchoatam tandem Deus ipse per Iesum Christum filium suum & perfecit, & nobis omnibus reuelavit. Vnde & immensus ob collatum tam insigne beneficium amor, simul & metus, ne quem diligimus quoquo modo offendamus. Sed generosior amor est, qui caritatis vinculo astrictos ita nos Deo coniungit, ut ab eo separari nequeamus, animo semper in utrunque parato, siue bona siue mala eveniant, vel illis frui, vel hæc tolerare. nempe cum persuasi simus, etiam mala quæ dicuntur, converti in bona si æquabiliter nos geramus. imò ne videri quidem esse mala, quæ fomenta sint exercendæ virtuti. In hoc veluti puncto consistit veritas, atque adeo omnis vitæ nostræ actio huc referenda. Itaque alter tibi superest labor, ut quod humano abs te more, quamquam elegantissimè,

Q tamen

tamen profanè (dicam enim liberè) iam scriptum est, addito alio volumine paulo religiosius pertractetur. Hoc tenta mi Lipsi, & succedet. quamuis enim ita disertus es ut nemo magis, ipsa materia faciet te disertio-rem. Atque aderit Deus, augens istam tuam constantiam ne nouis huius sæculi nostri erroribus inuoluaris. Hæc precor, hæc opto. tuum erit me tuæ fauentem gloriæ & saluti, pari studio ac beniuolentia complecti. Bea-ueris etiā me, si quod suis literis de te nuper Plantinus scripsit, peculiari epistola confir- mes: sed & de Iano Duza si quid simile for- tē intellexero, gaudebo plurimum. atque ea incident tempora quibus vos nostræ amicit- iæ non pœnitebit. Idem opto de ceteris nostris literatis, quorum tu familiam ducis. Vale. Leodio Nonis Aprilis. Anno ∞. Io. LXXXIV.

Ex lituris vides me hæc & celerius & for- tassis etiam neglectius scripsisse, sed ignosces perpetuis nostris in repub. occupationibus. quod futurum æquitas spondet.

EPIST.

EPIST. XCVII. *Leodivm.*

LÆVINO TORRENTIO

V. *Amplissimo* s. d.

LITTERÆ tuæ quàm gratæ mihi acciderint, haud facilè effabor. Mitterem intueor? scio ab eo viro, à quo nosci perhonestum, non dicam compellari. Ipsas? plenæ sunt fidæ cuiusdam benivolentiæ & salutarium præceptorum. Et fateor, de Constantiâ meâ iure ita sentis. Aptare enim veterem philosophiam ad Christianam veritatem volui: & in cogitatione câ totus dum sum, illapsa & elapsa mihi quædam fortasse, quæ illam magis sapiant quàm istam. Non purgo. correctionem imò polliceor: & effecturum me ut ad culmen illud veniam, à primo isto velut gradu. Ego enim seriò scio & sentio, in vno Deo & filio eius Christo, qui nos benignè redemit, liberauit, spem omnem positam humanæ salutis. Vias ad eam perueniendi, expressas in Sacris litteris. nec hæc externa omnia, & Philologa siue Philosophia, aliud esse quàm accessiones quasdam & ornamenta: folia inquam, non fructus. Quod iudicium meum in isto ipso de Constantiâ libro in fronte apparebit: qui iam iterum sub Plantiniano prælo. At Senecam

Q. 2

& Stoi-

& Stoicos admiratus sum. Certè. sed non ut qui verum, me iudice, viderint: sed qui paulo magis tamè in iis tenebris oculos aperuerint, quàm ceterum vulgus. De immortalitate nostrâ aut malè aut timidè senserunt & scripserunt: esto. (etsi disputari eâ de re potest) deum tamen aspice: quæ secta aut illum magis aperuit & homini inferuit, aut ea quæ ad ipsum? maiestatem dico eius, providentiam, gubernationem, & curam nostri. Quem primum limitem esse ad cognitionem & amorem veri dei, nemo negat. Hæc mihi sectam illam non probam prorsus fecerunt (absit:) sed probabilem tamen supra ceteras, quæ magis humi & circa hominem repunt. Iam de moribus & animorum lustratione, quis Senecæ, Epicteto, Arriano (quantum ille, Epictetus alter est, & loquitur ferè eius verbis) hæc parte præponendus? Multa & præclara Plato, confiteor, multa Aristoteles: sed non robore eodem aut nervis. Spirat nescio quis calor in Senecæ aut Epicteti scriptis, qui ad lectorem quoque pervenit: nec differere illi magis de virtute videntur, quàm inserere & inculcare. Quod si vitam & factis non expressere: quid miramur? Veræ fidei & veræ lucis fulcrum illud defuit: cui qui non innixus, necessum est in

est in partem aliquam ruat. Et tamen hic quoque facile peccari sentio, si quis eos nimis apud lubricam iuventutem hanc miretur & laudet. Abstrahat enim à veris & legitimis illis animorum medicis, alliget ad agyras istos. quod cum aliis, tum mihi quoque deinceps censeo cauendum. Non enim satis, ne ipse errem; sed ne alteri erroris causa. Itaque, ut illuc redeam, iure quædam in scripto illo meo desideras: & præsertim magis expressam pietatem. Quam ego, te hortatore & duce, non animo meo deinceps geram inclusam, sed proferam & præferam clarè in scriptis. Factum ante à me parcius, (si veram causam vis) in hoc anticipi statu rerum & varietate iudiciorum, metu offensionum. At ego te sequor: nec inuitus in placidum illud mare rapior ab hoc Torréte. Quod superest, & te (vir maxime) ex animo amari & coli à me scito, & canam illam veritatem. De Dousâ hoc quoque confirmo, virum modestissimum optimumque esse, & tui amantem. Plantinus ad nos redierat: è quo speramus aliquid audituros de tuis scriptis. quæ æstimari magis à nobis scito, quàm apud te promo. Vale. Lugd. Bat. Prid. Nonas Maij. ∞. Io. LXXXIV. Dominic. Lampsonium valdè velim à me

Q 3

salutes

salutes. cuius litteras accepi, at non illud quod in iis promissum. item Lauineium, sororis tuæ filium.

EPIST. XCVIII. *Lutetiam.*

I. LIPSIUS HENR. WILTIO S. D.

QUOD salui adueneritis, idque ex litteris tuis intellexerim, valde gratum. contra molestissimum audire, de morte Sigonij & Guiljelmij. Sed ille præter ætatem nihil passus est, (canescebat enim:) & fructus vberes cepit & reliquit studiorum suorum. Iste noster, extinctus in ipso æui & ingenij flore. Feramus. & vereor ut hic annus fatalis sit ingenio non vni. Me quoque carpit lentè morbus: etsi mitior nunc paulò molliorque. Lutetiæ, siue in plerâque Galliâ totâ, pestiferam luem vigere audio: caue & fuge, quantum humaniter licet. Abstine à discursu, ab intemperie, luxu, & imprimis ab insolenti illo Baccho. Nisi caues, fatum tibi per illam viam. Melissum istic esse, gaudeo: & magis si vsus tibi cum illo. Velim te in hac peregrinatione innotescere viris, qui claritatis aliquid habent ab ingenio & scriptis. Hæc enim res ad tuam lucem. De Cuiacio quid est? Auaricîne agit? an
Lute-

Lutetiæ est in consilio Regis? Ita nescio quis rumor ad me adfert. Tu hæc & talia scribes: quæ grata nobis scis intellectu. Eidem viro epistolam meam ostendere poteris ad Ianum Guilielmium (si tamen occasio erit) quia, si memini, quædam in eâ quæ ad illum. Aperi prius, & vide: & quod videbitur face. Sed ô illius alumni nostri ignauam ignauiam! itan' eum perdidisse aut proiecisse commissas litteras? At ego de superbiâ aut contemptu periclititer apud Memmium, Pincæum, Faucerium, quem Leidæ olim nosti. Plura vetat languor: nec manus aut mens mihi satis prompta ad scribendum. Deum rogo te seruet, & augeat cum annis modestiam & virtutem. Scribe ad me quidquid ibi noui. Lugd. Bat. Kal. Decemb. ∞. IO. LXXXIV.

I. Aurato viro & poëtæ summo, item Pasteratio à me salutem, ex animo & amore.

EPIST. XCIX. *Antuerpiam.*

IOH. ROTARIO S. D.

ET ipsæ litteræ tuæ, Vir prudentissime, mihi gratæ: & gratior causâ, quæ te impulit ad scribendum. Amor enim & humanitas est: quem nisi mutuum amem manantem à tam puro fonte, durus sim & in-

Q₄

huma-

*Mercurius.

*Phœbus.

humanus. Atque ego te, mi Rotari (verè
 & sine blanditiis dicam) iam antè inter iun-
 ctos habebam & inter caros. ita multa de
 virtute tuâ audiebam, & studio sapientiæ &
 doctrinæ. quod rarum inter tui ordinis ho-
 mines, quibus* pennatus ille deus carior est
 quàm* laureatus. Nunc autem à te litteris
 tam amantibus prouocatus, sequar in hunc
 amicitia campum, nec vinci me patiar offi-
 ciis, quæ ab animo quidem sunt & adfectu.
 Constantiam nostram à te probari gaudeo.
 & magis illud, quod significas te iam olim
 in studiis his Sapientiæ deditum: quæ sperni
 scio à quibusdam vt superuacua, & in qui-
 bus parum ad virtutem momenti. Sed er-
 rant. quoniam etsi à diuinis litteris verum
 omne robur, & purâ luce nos perfundi fatear
 pietatis: sunt tamen hæc iuxta diuinum ver-
 bum adminicula quædam, quibus dirigi &
 firmari possint vacillantes isti gressus. Nam
 quin castè & cautè Philosophiâ vtendum sit,
 non abnego: eaque ad normam & velut la-
 pidem exploranda cælestis legis. cum quâ
 tamen consentire pleramque eam (dico quæ
 de Moribus est) quis item neget? In Plato-
 ne, Trismegisto, Epicteto, Arriano, altas
 præclarasque multas voces reperio. quid re-
 fert à quo eæ profusæ, si ab vno illo spiritu
 Verita-

Veritatis? Quem inspirasse, ubi libuit, prif-
 ca illa etiam pectora, & oracula edidisse per
 homines vanos & profanos, nihil ambigo.
 Inter vetustissimos Iobum vide. quem è
 gente electâ fuisse non censent, & tamen
 scripisse omnia electa. Mercurium illum
 ter maximum, quem dixi. mysteria in eo
 multa & arcana nostræ legis; etsi Ægyptium
 fuisse traditum sit, nec imbutum veris sacris.
 Idem in Philosophis est, & omni illa scholâ
 quæ à Socrate. quorum scripta notas non
 obscuras & scintillas præferunt clari illius
 ignis. Itaque ut in prælio, non gladiis solùm
 & grauioribus telis res geritur, sed etiam
 funditorum quædam opera & leuis armatu-
 ræ est: sic in hac nostrâ contra vitia & adfe-
 ctus militiâ, non solùm illo penetrante Ver-
 bi mucrone, sed etiam philosophorum ha-
 stis & sagittis aptè interdum & vtiliter pu-
 gnabimus. Sed digredior. & tu fortasse ali-
 quid de repub. item nostrâ exspectas, ut re-
 munerer te hâc quoque parte. Sed quid scri-
 bam? lenta hic omnia, non læta: & viden-
 tur res nostræ velut in vado quodam adhæ-
 rescere. idque eo tempore, cum velis & re-
 mis festinandum sit. Nam qui in nos pu-
 gnant, quos progressus cottidiè faciant, vi-
 des. Remedium hîc mutatâ reipub. formâ

Qs

& ab

& ab vno capite quæritur. vtinam vtiliter?
 Sed vix spero. ita multi palâm, plures diffi-
 dent occultè. A labe eâ quæ Flandriam cor-
 ruptit, immunis nostra Batauia non est: &
 hîc quoque varia iudicia & discidia animo-
 rum. Ita vereor ne rebus nostris fractis & la-
 bentibus *extremum malorum* (vt Tacitus
 noster ait) *discordia quoque accedat*. Quod si
 fit, conclamatum est: & exsequias Belgicæ,
 quibus commodum est, ite. Sed hæc sunt
 illa, aduersus quæ Constantia nos munit: &
 in cuius præsidio ego quidem acquiesco. De
 falso Cicerone illo, gaudeo tibi probari iu-
 dicium nostrum. Illud miror, Italos fuisse
 tam obesæ naris: à quibus, si deo placet, au-
 reus ille partus. De Boulenio & Panhuisio,
 faciam sedulò: & si quid aliud erit, in quo
 gratum facere tibi tuique similibus possim.
 Salue. & per te Iohannes Viuianus, vir
 planè bonus & poëta. Lugduni Batauor.
 xiv. Kal. Ianuar. ∞. I. c. lxxxiii.

EPIST. C. *Antuerpiam.*

PETRO EGMONDO S. D.

GRATVLATIONEM expectas? incre-
 pabo. Tunc Româ recens redieris, &
 tribus verbis ad Lipsium? idque post bien-
 nium,

nium, & illo ipso biennio per silentium elapso? Certè tuum. non enim ego etiam silens, qui ad te crebrò, ad Bensium etiam, & ad Wincelium dedi. At nunc, tanquàm in oculis mihi & ore assiduus, ita languidè scribis & quasi inops rerum. Quin si de te nihil & itinerum euentu: saltem de manu illà nostrà aliquid litteratorum? quid Fuluius, quid Muretus, quid meus Bensius actitent, & illi velut patres litterarum ac Senatores? quid iunior alia soboles, qui succrescunt? Non enim effætam nunc ingeniorum Italianam censeo, illam nutricem eorum olim & parentem. Hæc peccasti. &, vt spem imò viam veniæ ostendam, purga. Quod fiet vnâ re, si priores illas litterulas delebis & obrues, grandi aliquâ epistolâ, longâ, latâ. & quò magis latâ, magis lætâ. Viuere ego prorsus illam nolo, nisi vitam ei dat altera magis vegeta, magis viuua. Talibus enim alloquiis egeo, ô Egmonde, in torpido hoc morbo. qui me, annum & tres ipsos menses, iam tenet; nec notus quidem adhuc planè medicis, adeò non remotus. Ardores viscerum sunt & interni æstus, haud procul ab Hypochondriacâ melancholiâ: nisi quod mens & caput mihi sana. quæ tentari tamen & lædi per eum morbum non te, credo,

credo, fugit. Similis aliquis languor fuit, qui magnum Laurentium illum Medicum tenuit & citò abstulit, sed per imperitiam medicorum. Nam aliàs, ad mortem non ita præceps. Ego omnibus armis in eum pugno, & præcipuè auxilio Nympharum (frigida enim in potu & esu mirè iuuant:) & aliquid sanè proficio: nisi quod ad extremum, vereor ut suppeditet me tam pertinax hic luctator. Victus enim aliquoties non vincitur, deiectus non cadit, fugiens non cedit. Antæus aliquis est: — *ab ipso Sumit opes animumq; casu.* Et profectò Terræ illa progenies, ducet me ad terram. De me habes. nam de studiis, scilicet in languore hoc languent. Tu autem quid? Grudiosne cogitas, & illic honorem? Fauco, & voueo. illud miror, in eadem togâ candidâ tecum conspici homines tam nigros. Etiâne ille ab Lutetiâ huc adspirat? O frontem, frontem! Nec tamen illum nimis culpo (perseuerat enim esse quod fuit:) magis illos, qui flectunt & inclinant se ad tam curuos. Adeò nulla ibi alia Doctorum seges? O vrbs mihi olim amata & culta, misereor. tenebræ & infamia tibi, per tam obscuros, tam infames. Tu autem, si me audis, obdura & fortiter age. peruioces, si inter suffragatores
aut

aut arbitros, vlli mediocriter boni. De migratione nostrâ siue transitu: amicè tu. nescio an ex famâ meâ, an ex vsu. Inter hirundines istas ego? æstates aliquot otij & pacis hîc egimus: vis mutem ad ingruentem primam nimborum hiemem? non decorè, fortasse nec prudenter. Perpetuum enim serenum in illâ parte quis mihi spondet? Obscura certè, mi Egmonde, hæc talia: in quibus vetus illud Tiberianum decretum iure nobis placeat, vt *consilia, quibus impares, facto permittamus*. Homo hîc quid videt? desipit maximè, qui sapit maximè. & solus ille æternus æthereusque oculus est, qui hos euentus cernit, decernit, & dirigit sæpe præter omnium mentem. Illi ego hæc & me permitto, & clamo ex animo hoc vetus:

* *Ἀγὼ δὲ μὲν ὦ Ζεῦ, καὶ σὺ γ' ἡ πεπεσμένη.*

*Tu Iupiter
me ducito, &
Fatalitas.

Quod olim in tempestate animosus ille nau-ta iactabat, *ὀρθὰν τὰν ναῦν*: id mihi vnum curæ vt possim, *ὀρθὸν τὴν νῆν*, in fluxu & flexu isto rerum. Hoc ad me, hoc in me: suprà me illæ curæ, abite, valete. Intereà tamen nec prisca moris (boni quidem) nec patrij amoris exsulem me scito: facturumque ea semper quæ fecisse boni gaudeant, nec culpent illi ipsi qui culpant. Si enim virtutis vllijs, certè modestiæ & quietis studium apud me est, erit-

est, critque. Tu vale mi Egmonde: & quoniam vetera amas, me etiam ex veteri fide ama. Lugduni in Batavis. XI. Kalend. Nouemb. ∞. I. C. LXXXV.

Clarissimum Iuriconsultum & Antecessorem Iohannem Wamesium, si occasio tibi, à me saluta. virum prudentem, doctum, & (quod expertus sum) in virtutem & litteras valde pronum. Noueris virum; admiraberis, scio. ille te; amabit. Idem cupio & censo de Antecessore Philippo Suerio.

F I N I S.

COMMISSA VEL OMISSA

SIC CORRIGITO.

Pag. 12. lin. 7. *ἐπὶ*, scrib. *ἐν*. pag. 26. lin. 7. *συγχεύς*, scrib. *συγχεύς*. pag. 78. lin. 16. *nouarum*, scrib. *bonarum*. pag. 112. lin. 10. *demittas*, scrib. *dimittas*. Ibid. lin. 12. *nos*, scrib. *meos*. Ibid. lin. 19. *tamen oculos*, scrib. *Cum oculis*. pag. 196. lin. 18. *Princeps?* dele notam interrogatoriam. pag. 151. lin. 18. *Antuerpiam*, scrib. *Lugd. Bat.* pag. 162. lin. ult. *sua certam*, scrib. *velut certam*.

PRIVILEGIUM GALLIA-
RVM REGIS.

CAVTVM HENRICI III. Galliarum Regis Pri-
uilegio, ne quis in omni eius regno libros totos, aut in par-
te, quoscunque Christophorus Plantinus aut nouos excuderit,
aut veteres, sed correctos siue illustratos, aut adnotatos, eosce-
iterum excudat, excudi faciat, aut excusos vendat, idq; intra
sexennium à cuiusque libri editione. Id autem hoc fine, ut
ne idem Plantinus, laborum suorum, sumptuumq; meritissimo
fructu priuetur, cogaturq; tandem intermittere aut omittere
laudabile suum munus, cum detrimento reipub. litteraria, &
doctorum. Qui contra fecerit, sciat paratam librorum con-
fiscationem, aliasque pœnas siue multas, quæ Regiis Ediçtis
continentur. Cum lege tamen, ne iidem libri quicquam con-
tineant, quod vel Religioni Catholica Apostolica Romana,
vel huius regni statui aduersetur. Atque huius Ediçti exem-
plar cum fronti aut calci cuiusque operis apponetur, nul-
lus typographorum siue bibliopolarum ullam ignorantia caus-
sam pratextat. Datum Fontibellaqua, quinta Augusti.
M. D. LXXXII.

Signat.

Per Regem

De Neufuille.